

MAŁOPOLSKI
OSRODEK BADAŃ
REGIONALNYCH

URZĄD STATYSTYCZNY
W KRAKOWIE

NOWE PODREGIONY W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

Podregion tarnowski w latach 2009-2013

KRAKÓW 2015

WYDAWCA

Urząd Statystyczny w Krakowie
ul. Kazimierza Wyki 3
31-223 Kraków
tel. 12 415 60 11, fax. 12 361 01 91
e-mail: sekretariatuskrrk@stat.gov.pl

Publikację przygotowano w Dziale Opracowań Analitycznych
Małopolskiego Ośrodka Badań Regionalnych

pod kierunkiem: Moniki Wałaszek

Autorzy opracowania: Agnieszka Godula, Arkadiusz Mizdrak,
Marcin Marosz, Anna Nowak,
Barbara Pawela, Krzysztof Perkiewicz,
Małgorzata Piwowarczyk,
Magdalena Salacha, Joanna Seweryn,
Anna Stawska, Marek Skuciński

Skład komputerowy: Marcin Marosz

ISBN 978-83-7403-250-6

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła.

Publikacja dostępna na CD oraz w Internecie - krakow.stat.gov.pl

PRZEDMOWA

Szanowni Państwo,

Prezentowana publikacja ma na celu przybliżenie Państwu specyfiki podregionu tarnowskiego. Jest to szczegółowe studium, prezentujące w horyzoncie czasowym lat 2009 - 2013 tematykę z takich zakresów jak: demografia, infrastruktury społeczna i gospodarcza oraz turystyka.

Przyjęty horyzont czasowy, umożliwia prześledzenie dynamiki i kierunku zmian prezentowanych zjawisk, a ujęcie przestrzenne ukazuje zróżnicowanie wewnętrzne podregionu. Szeroki zakres poruszanej tu tematyki wzbogaca także analiza porównawcza do innych podregionów w województwie małopolskim.

Mam nadzieję, że prezentowana publikacja będzie interesującym źródłem wiedzy o podregionie nowosądeckim i okaże się zajmującą lekturą dla szerokiego grona odbiorców, chcących wzbogacić swoją wiedzę o tym pięknym i bogatym w walory obszarze województwa małopolskiego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Krakowie

dr Krzysztof Jakóbiak

Kraków, listopad 2015 r.

PREFACE

Dear Ladies and Gentlemen,

This publication is the third in a series of publications devoted to the subregions of Malopolska province according to the new nomenclature of statistical units. Its purpose is to familiarize you with the specifics of the Tarnowski subregion. It is a detailed study in which, information for years 2009-2013 were presented, and describes topics such as demography, socio-economic infrastructure, and tourism.

Analyzed period, allows to trace the dynamics and the evolution of the presented phenomena, and spatial approach shows subregion's internal differences. For each field Tarnowski subregion was presented in comparison with voivodship, to help the reader assess the size of the phenomenon.

I hope that this development will be an interesting source of knowledge about the Tarnowski subregion and it will be useful for all readers.

Director
of the Statistical Office in Kraków

dr Krzysztof Jakóbiak

Krakow, November 2015.

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	3
UWAGI OGÓLNE I METODYCZNE	13
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH I SKRÓTY	30
WPROWADZENIE	31
ROZDZIAŁ 1. DEMOGRAFIA I RYNEK PRACY	34
1.1. STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI	34
1.2. RUCH NATURALNY	39
1.3. MIGRACJE	42
1.4. PRACUJĄCY	43
1.5. BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI.....	46
ROZDZIAŁ 2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY	49
2.1. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ.....	49
2.1.1. HANDEL	54
2.1.2. PRZEMYSŁ	58
ROZDZIAŁ 3. FINANSE PUBLICZNE	60
3.1. DOCHODY BUDŻETOWE GMIN PODREGIONU TARNOWSKIEGO.....	60
3.2. WYDATKI BUDŻETOWE GMIN PODREGIONU TARNOWSKIEGO	64
ROZDZIAŁ 4. USŁUGI PUBLICZNE	68
4.1. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA	68
4.1.1. SIEĆ KANALIZACYJNA, INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA I GAZOWA.....	68
4.1.2. SIEĆ KOMUNIKACYJNO-TRANSPORTOWA	77
4.2. EDUKACJA.....	81
4.2.1. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE	81
4.2.2. SZKOLNICTWO PODSTAWOWE, GIMNAZJALNE I PONADGIMNAZJALNE	84
4.3. KULTURA	99
4.4. OPIEKA ZDROWOTNA	106
4.5. POMOC SPOŁECZNA.....	110
ROZDZIAŁ 5. TURYSTYKA	115
5.1. TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE	115
5.2. WYKORZYSTANIE TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH	117
5.3. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE	118
ROZDZIAŁ 6. ROLNICTWO	119
6.1. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW	119
6.2. ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE	121
6.3. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW	122
ROZDZIAŁ 7. PODREGION TARNOWSKI NA TLE INNYCH PODREGIONÓW WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2013 R.	124
7.1. PORÓWNANIE UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH WYBRANYCH PODREGIONÓW	124
ANEKS TABELARYCZNY	128

CONTENTS

PREFACE.....	4
GENERAL AND METHODOLOGICAL NOTES	13
SYMBOLS AND ABBREVIATIONS	30
INTRODUCTION	31
CHAPTER 1. DEMOGRAPHY AND LABOUR MARKET	34
1.1. POPULATION.....	34
1.2. VITAL STATISTICS	39
1.3. MIGRATION.....	42
1.4. EMPLOYED PERSONS.....	43
1.5. REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS	46
CHAPTER 2. ECONOMIC POTENTIAL	49
2.1. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY	49
2.1.1. TRADE	54
2.1.2. INDUSTRY	58
CHAPTER 3. PUBLIC FINANCE.....	60
3.1. BUDGET REVENUE OF TARNOWSKI SUBREGION GMINAS.....	60
3.2. BUDGET EXPENDITURE OF TARNOWSKI SUBREGION GMINAS	64
CHAPTER 4. PUBLIC SERVICES.....	68
4.1. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE.....	68
4.1.1. SEWERAGE, WATER-LINE AND GAS-LINE SYSTEM	68
4.1.2. COMMUNICATION AND TRANSPORT NETWORK.....	77
4.2. EDUCATION.....	81
4.2.1. PRE-PRIMARY EDUCATION	81
4.2.2. PRIMARY, LOWER SECONDARY AND UPPER GENERAL SECONDARY EDUCATION	84
4.3. CULTURE.....	99
4.4. HEALTH CARE.....	106
4.5. SOCIAL WELFARE.....	110
CHAPTER 5. TOURISM.....	115
5.1. TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS.....	115
5.2. OCCUPANCY OF TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS.....	117
5.3. AREA PROTECTED BY LAW.....	118
CHAPTER 6. AGRICULTURE	119
6.1. USE OF THE AGRICULTURE LAND	119
6.2. LIVESTOCK.....	121
6.3. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW	122
CHAPTER 7. TARNOWSKI SUBREGION ON THE BACKGROUND OF OTHER MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP SUBREGIONS IN 2013	124
7.1. SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS OF SELECTED SUBREGIONS	124
TABLE APPENDIX	128

TABLICE W TEKŚCIE

0.1. Wykaz gmin Podregionu tarnowskiego	32
0.2. Powierzchnia Podregionu tarnowskiego	33
1.1. Ludność	34
1.2. Ludność według typu gmin w 2013 r.	35
1.3. Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku w 2013 r.	39
1.4. Ruch naturalny ludności i saldo migracji na 1000 ludności	40
1.5. Pracujący w głównym miejscu pracy	44
1.6. Bezrobotni zarejestrowani	46
2.1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	50
2.2. Podmioty gospodarki narodowej działające w handlu w 2013 r.	55
2.3. Pracujący w handlu w 2013 r.	56
2.4. Sklepy według form organizacyjnych w 2013 r.	57
2.5. Targowiska stałe w 2013 r.	57
2.6. Podmioty gospodarki narodowej działające w przemyśle w 2013 r.	58
2.7. Pracujący w przemyśle w 2013 r.	59
3.1. Dochody ogółem gmin według rodzaju gminy	61
3.2. Wydatki ogółem gmin według rodzaju gminy	65
4.1. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km	69
4.2. Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej w km	72
4.3. Długość czynnej sieci gazowej w km	75
4.4. Wychowanie przedszkolne	82
4.5. Szkoły podstawowe i gimnazja	87
4.6. Szkoły ponadgimnazjalne	93
4.7. Wybrane instytucje kultury w 2013 r.	99
4.8. Działalność kin stałych	102
4.9. Biblioteki publiczne	104
4.10. Ambulatoryjna opieka zdrowotna	106
4.11. Porady udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej	107
4.12. Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne	109
4.13. Placówki stacjonarne pomocy społecznej	111
4.14. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w gospodarstwach domowych	112
4.15. Świadczenia rodzinne	113
5.1. Turystyczne obiekty noclegowe według rodzaju obiektu	116
5.2. Turyści korzystający z noclegów według rodzajów turystycznych obiektów noclegowych.	118
5.3. Powierzchnia obszarów chronionych według powiatów	118
6.1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2010 r.	120
6.2. Pogłowie zwierząt gospodarskich w 2010 r.	121
6.3. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w 2010 r.	122
7.1. Wybrane dane statystyczne dotyczące podregionów woj. małopolskiego w 2013 r.	127

TABLES IN TEXT

0.1. Tarnowski subregion: gminas listing	32
0.2. Tarnowski subregion: area	33
1.1. Population.....	34
1.2. Population by gminas type in 2013	35
1.3. Population by biological and educational age groups in 2013	39
1.4. Vital statistics and net migration per 1000 population	40
1.5. Persons employed in the main place of work.....	44
1.6. Registered unemployed persons.....	46
2.1. Entities of the national economy in the REGON register	50
2.2. Entities of the national economy operating in the trade sector in 2013	55
2.3. Persons employed in trade in 2013.....	56
2.4. Shops by organizational form in 2013.....	57
2.5. Marketplaces in 2013	57
2.6. Entities of the national economy operating in the industry sector in 2013.. ..	58
2.7. Persons employed in industry in 2013.	59
3.1. Revenue of gminas by gminas type	61
3.2. Expenditure of gminas by gminas type	65
4.1. Sewerage distribution network length in km.....	69
4.2. Water-line distribution network length in km.....	72
4.3. Gas-line network length in km	75
4.4. Pre-primary education	82
4.5. Primary and lower secondary schools.....	87
4.6. Upper general secondary schools.....	93
4.7. Selected cultural institutions in 2013.....	99
4.8. Fixed cinemas activity	102
4.9. Public libraries	104
4.10. Out-patient health care institutions.....	106
4.11. Out-patient health care consultations provided.....	107
4.12. Pharmacies and pharmaceutical outlets	109
4.13. Stationary social welfare facilities.....	111
4.14. Persons in households benefiting from social welfare	112
4.15. Family benefits	113
5.1. Tourist accomodation establishments by type	116
5.2. Tourists accomodated in tourist accomodation establishments.....	118
5.4. Area protected by law by powiats.....	118
6.1. Use of land in agricultural holdings in 2010.....	120
6.2. Number of livestock in 2010	121
6.3. Sown area by agricultural land groups in 2010.....	122
7.1. Selected statistical data on malopolskie voivodship subregions in 2013.....	127

WYKRESY W TEKŚCIE

0.1. Podregion tarnowski. Położenie i aktualny podział administracyjny	31
1.1. Gęstość zaludnienia w 2013 r.	36
1.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2013 r.	37
1.3. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2013 r.	38
1.4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2013 r.	41
1.5. Migracje na pobyt stały i saldo migracji.....	42
1.6. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2013 r.	43
1.7. Dynamika liczby pracujących	44
1.8. Udział ludności pracującej w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2013 r.	45
1.9. Dynamika liczby bezrobotnych zarejestrowanych.....	47
1.10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2013 r.	48
2.1. Dynamika liczby podmiotów gospodarczych.....	50
2.2. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według sektorów własności.....	51
2.3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2013 r.....	52
2.4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według liczby pracujących w 2013 r.....	53
3.1. Dochody ogółem gmin i miasta na prawach powiatu	60
3.2. Dochody ogółem gmin na 1 mieszkańca w 2013 r.....	62
3.3. Stopień pokrycia wydatków ogółem gmin dochodami własnymi w 2013 r.....	63
3.4. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	64
3.5. Wydatki ogółem gmin i miasta na prawach powiatu	65
3.6. Wydatki ogółem gmin na 1 mieszkańca w 2013 r.	66
3.7. Dochody i wydatki ogółem gmin i miasta na prawach powiatu	67
4.1. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w 2013 r.....	71
4.2. Korzystający z sieci wodociągowej w 2013 r.....	73
4.3. Korzystający z sieci gazowej w 2013 r.	76
4.4. Przeciętny czas dojazdu do jednostki centralnej podregionu tarnowskiego w 2011 r.	80
4.5. Struktura dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym według miejsca zamieszkania w roku szkolnym 2012/2013.	83
4.6. Szkoły podstawowe w miastach i na wsi w roku szkolnym 2013/2014.....	85
4.7. Absolwenci gimnazjów w roku szkolnym 2008/2009 i 2013/2014	89
4.8. Szkoły ponadgimnazjalne według typów szkół w roku szkolnym 2013/2014.....	91
4.9. Struktura uczniów wybranych szkół ponadgimnazjalnych według płci	97
4.10. Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. ludności.....	100
4.11. Średnia liczba uczestników jednej imprezy w 2013 r.	101
4.12. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną	109
5.1. Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych	116
5.2. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	117
6.1. Struktura gruntów rolnych według rodzajów.....	119

GRAPHS IN TEXT

0.1. Tarnowski subregion Geographic location and actual territorial division	31
1.1. Population density in 2013.	36
1.2. Population by economical age groups in 2013	37
1.3. Demographic dependency ratio in 2013.....	38
1.4. Natural increase per 1000 population in 2013.....	41
1.5. Migration for permanent residence and net migration.....	42
1.6. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2013....	43
1.7. Dynamics of employed persons	45
1.8. Share of the persons employed in % of total population at working age in 2013.	45
1.9. Dynamics of registered unemployed persons	47
1.10. Share of registered unemployed persons in % of total population at working age in 2013	48
2.1. Dynamics of entities of the national economy.....	50
2.2. Entities of the national economy in the REGON register by ownership sectors	51
2.3. Entities of the national economy in the REGON register per 10 thous. population in 2013	52
2.4. Entities of the national economy in the REGON register by the number of persons employed ...	53
3.1. Revenue of gminas and cities with powiat status.....	60
3.2. Revenue of gminas per capita in 2013.....	62
3.3. Degree of budget expenditure covered by own revenue in % in 2013	63
3.4. Financing and co-financing of EU programs and projects	64
3.5. Expenditure of gminas and cities with powiat status	65
3.6. Expenditure of gminas per capita in 2013.	66
3.7. Revenue and expenditure of gminas.....	67
4.1. Population using the sewerage system in 2013.....	71
4.2. Population using the water-line system in 2013.....	73
4.3. Population using the gas-line system in 2013.....	76
4.4. Urban core average access time in 2011 (road transport).....	80
4.5. Structure of children aged 3-6 attending pre-primary education establishments by place of living in the 2013/2014 school year.....	83
4.6. Primary schools in the urban and rural areas in the 2013/2014 school year	85
4.7. Graduates of secondary schools.....	89
4.8. Selected higher education institutions by types in the 2013/2014 school year.....	91
4.9. Structure of students by selected types of higher education institutions by sex.....	97
4.10. Museum visitors per 10000 population.....	100
4.11. Structure of courses organised by cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2013	101
4.12. Population per 1 public pharmacy	109
5.1. Number of beds in tourist accommodation establishments.....	116
5.2. Tourists accomodated in tourist accomodation establishments.....	117
6.1. Structure of the agricultural land by type of land.....	1F9

TABLICE W ANEKSIE

A.1. Powierzchnia	128
A.2. Ludność.....	129
A.3. Gęstość zaludnienia.....	130
A.4. Kobiety na 100 mężczyzn	131
A.5. Ludność według 5-letnich grup wieku	132
A.6. Przyrost naturalny	133
A.7. Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	134
A.8. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	135
A.9. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności.....	136
A.10. Pracujący według głównego miejsca pracy	137
A.11. Bezrobotni zarejestrowani.....	138
A.12. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	139
A.13. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według wybranych sekcji w 2013 r.	140
A.14. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.....	141
A.15. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności.....	142
A.16. Dochody budżetów gmin w cenach stałych	143
A.17. Wydatki budżetów gmin w cenach stałych.....	144
A.18. Wydatki budżetów gmin według rodzajów w 2013 r.	145
A.19. Sieć wodociągowa rozdzielcza	146
A.20. Sieć kanalizacyjna.....	147
A.21. Wodociągi i kanalizacja w 2013 r.	148
A.22. Sieć gazowa	149
A.23. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w 2013 r.	150
A.24. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2013/14.....	151
A.25. Szkolnictwo podstawowe w roku szkolnym 2013/14	152
A.26. Szkolnictwo gimnazjalne w roku szkolnym 2013/14	153
A.27. Biblioteki publiczne w 2013 r.....	154
A.28. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną	155
A.29. Ludność na 1 przychodnię i praktykę lekarską	156
A.30. Pomoc społeczna stacjonarna w 2013 r.	157
A.31. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %	158
A.32. Turystyczne obiekty noclegowe w 2013 r.	159

TABLES IN APPENDIX

A.1. Area.....	128
A.2. Population	129
A.3. Population density.....	130
A.4. Females per 100 males.....	131
A.5. Population by 5-year age groups	132
A.6. Natural increase	133
A.7. Natural increase per 1000 population	134
A.8. Internal and international net migration for permanent residence	135
A.9. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	136
A.10. Persons employed in the main place of work	137
A.11. Registered unemployed persons	138
A.12. Entities of the national economy in the REGON register	139
A.13. Entities of the national economy in the REGON register by selected sections in 2013	140
A.14. Natural persons conducting economic activity.....	141
A.15. Natural persons conducting economic activity per 10 thous. population.....	142
A.16. Total revenue of gminas in constatnt prices	143
A.17. Total expenditure of gminas in constatnt prices	144
A.18. Expenditure of gminas by type in 2013	145
A.19. Water-line distribution network length.....	146
A.20. Sewerage distribution network length.....	147
A.21. Water-line and sewerage systems in 2013 r.....	148
A.22. Gas-line network length	149
A.23. Gas-line system as well as consumers and consumption of gas from gas-line system in households in 2013.....	150
A.24. Pre-primary education in the 2013/2014 school year	151
A.25. Primary education in the 2013/2014 school year.....	152
A.26. Lower secondary education in the 2013/2014 school year.....	153
A.27. Public libraries in 2013	154
A.28. Population per 1 public pharmacy.....	155
A.29. Population per 1 out-patient health care institution.....	156
A.30. Stationary social welfare in 2013.	157
A.31. Share of persons in households benefiting from social welfare at domicile in % of total population in 2013	158
A.32. Tourist accomodation establishments in 2013.....	159

UWAGI OGÓLNE

1. Od 1 stycznia 2015 r., zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1319/2013 z dnia 9 grudnia 2013 r., obowiązuje nowa wersja klasyfikacji NUTS (NUTS 2013), zmieniająca podział statystyczny NUTS w Polsce na poziomie NUTS 3. Zmianami zostało objętych 6 województw, w tym województwo małopolskie.

2. Podregion tarnowski i tworzące go powiaty: brzeski, dąbrowski, tarnowski oraz miasto Tarnów, pozostał nie zmieniony.

3. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności itd.) danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniach danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 VI. Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – do 2009 r. na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym, że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

4. Dane od 2009 r. prezentowane są w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności - PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej - Statistical Classification of Economic Activities in the European Community - NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została w miejsce stosowanej dotychczas klasyfikacji PKD 2004 z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885). W publikacji zastosowano skróty niektórych nazw poziomów klasyfikacyjnych PKD 2007, zgodnie z poniższym zestawieniem:

Stosowany skrót	Pełna nazwa sekcji
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Stosowany skrót	Pełna nazwa sekcji
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

5. W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami”.

6. Liczba pracujących podana jest według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

7. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.

8. Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach metodycznych. Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodyczne publikowane są w zeszytach metodycznych oraz opracowaniach branżowych GUS.

9. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

10. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych i zaokrąglenia, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości „ogółem”.

UWAGI METODYCZNE

DEMOGRAFIA I RYNEK PRACY

1. Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego, jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda stałych migracji wewnętrznych i zagranicznych oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie. Prezentowane dane dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące. Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto:

– dla roku 2009 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002;

– dla lat 2010 – 2013 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym, że dla 2010 r. – według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.;

Prezentowane dla 2010 r. dane w dwóch wariantach oznaczają:

A – bilans oparty na wynikach NSP'2002, w celu umożliwienia porównania z danymi dla roku 2009

oraz

B – bilans oparty na wynikach NSP'2011, w celu umożliwienia porównania z danymi dla lat 2011 – 2013.

2. **Ekonomiczne grupy wieku** oznaczają ludność w wieku: przedprodukcyjnym – do 17 lat, produkcyjnym – mężczyzn w wieku 18-64 lat i kobiet w wieku 18-59 lat i poprodukcyjnym – mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej.

3. **Współczynnik obciążenia demograficznego** oznacza liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

4. **Przyrost naturalny** ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

5. **Gęstość zaludnienia** to miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium w danym momencie czasu – wyrażona w osobach na 1 km².

6. **Współczynnik feminizacji** to liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

7. **Saldo migracji stałej** stanowi różnicę między nowymi zameldowaniami na pobyt stały i wymeldowaniami z pobytu stałego ludności.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

8. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

9. Dane o **urządzeniach komunalnych** dotyczą urządzeń czynnych i prezentowane są według lokalizacji obiektów.

10. Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o **długości sieci gazowej i wodociągowej rozdzielczej** dotyczą przewodów ulicznych bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej (magistralnej) oraz sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **połączenia wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji - z siecią ogólnospławną.

Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji - wpusty kanalizacyjne.

11. Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano bez odbiorców z gazomierzy zbiorczych.

12. Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

13. **Drogi publiczne**, ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, z późniejszymi zmianami), na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

14. **Do dróg powiatowych** zalicza się drogi (poza krajowymi i wojewódzkimi) stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

15. **Do dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym, stanowiące uzupełniającą sieć dróg (poza krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi) służącą miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

16. **Do dróg o nawierzchni twardej** zalicza się drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych, bitumu) oraz drogi o nawierzchni nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej).

EDUKACJA

17. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 7 IX 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 56, poz. 2572, z późniejszymi zmianami) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późniejszymi zmianami).

18. Wśród szkół objętych systemem oświaty funkcjonują:

- od roku szkolnego 1999/2000 6-letnie szkoły podstawowe oraz 3-letnie gimnazja (powstałe w miejsce 8-letnich szkół podstawowych), w których nauka jest obowiązkowa,
- od roku szkolnego 2002/03 szkoły ponadgimnazjalne, tj. 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe, 3-letnie licea ogólnokształcące i profilowane, 4-letnie technika oraz od roku szkolnego 2004/05 szkoły dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (tj. 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające) i 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy; do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się również szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne; ponadto szkoły ponadpodstawowe dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej działające do zakończenia cyklu kształcenia ujmowano odpowiednio w szkołach ponadgimnazjalnych (zasadniczych zawodowych, liceach ogólnokształcących i technikach). Ponadto, w latach szkolnych

2004/05-2010/11 wprowadzono obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci w wieku 6 lat, a od 1 IX 2011 r. - w wieku 5 lat w placówkach wychowania przedszkolnego, tj. w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. Od roku szkolnego 2009/10 dzieci 6-letnie na wniosek rodziców mogą rozpocząć naukę w I klasie szkoły podstawowej.

19. Informacje dotyczące szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą **ogólnokształcących szkół artystycznych**, które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne.

20. Prezentowane w dziale dane dotyczą m.in.: wychowania przedszkolnego, szkół dla dzieci i młodzieży, szkół policealnych.

21. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

22. Szkoły i placówki mogą być publiczne, niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej i niepubliczne. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeśli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej.

23. **Szkoły dla dzieci i młodzieży** (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) szkoły podstawowe, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) gimnazja, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 3) zasadnicze szkoły zawodowe;
- 4) licea ogólnokształcące;

- 5) uzupełniające licea ogólnokształcące na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej- stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 6) licea profilowane - stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 7) technika;
- 8) technika uzupełniające na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; w roku szkolnym 2012/13 po raz pierwszy brak naboru do klas pierwszych;
- 9) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych);
- 10) szkoły specjalne przysposabiające do pracy.

24. **Szkoły policealne** - kształcące w formie dziennej, wieczorowej lub zaocznej oraz od roku szkolnego 2008/09 również w formie stacjonarnej i na odległość - obejmują:

- 1) policealne szkoły zawodowe (1-, 2- lub 3-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) oraz kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata;
- 3) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie) - od roku szkolnego 2005/06.

25. **Placówki wychowania przedszkolnego** są to placówki opiekuńczo-wychowawcze, przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są: przedszkola, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, a od roku szkolnego 2008/09 zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne tworzone na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 I 2008 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 7, poz.38).

26. Pomieszczenia szkolne obejmują pomieszczenia w szkołach dla młodzieży łącznie ze specjalnymi.

27. Dane dotyczące: wychowania przedszkolnego oraz szkół podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego.

28. **Współczynnik skolaryzacji brutto** - jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

29. **Współczynnik skolaryzacji netto** – jest to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

30. Prezentowane informacje opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

KULTURA

Biblioteki

31. Zasady działania ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i poszczególnych rodzajów bibliotek regulują przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. Począwszy od 2011 r. informacje dotyczące bibliotek gromadzone są corocznie przy pomocy jednego, wspólnego formularza o symbolu K-03. Obejmuje on dane o zbiorach bibliotek oraz o liczbie wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu według rodzajów zbiorów. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o użytkownikach zarejestrowanych w bibliotece, czytelnikach (użytkownikach aktywnie wypożyczających) oraz odwiedzinach w bibliotece w ciągu roku. Wyodrębniono również informacje o czytelnikach według wieku i zajęcia, dane o liczbie miejsc dla czytelników w placówce bibliotecznej, oraz informacje o działalności punktów bibliotecznych. Sprawozdawczością objęte są także informacje dotyczące działalności wydawniczej oraz innych form działalności bibliotek (np. doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, szkoleń bibliotecznych użytkowników, organizacji wystaw, imprez literackich i edukacyjnych, konferencji, seminariów). Ponadto od 2011 r. wykazywane są informacje o usługach elektronicznych, które oferują biblioteki, m.in. katalog on-line, możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne czy elektroniczne powiadamianie o terminach zwrotu materiałów bibliotecznych, a także informacje o tworzeniu przez bibliotekę baz danych, biblioteki cyfrowej i repozytorium.

32. **Biblioteka** to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

33. **Biblioteki publiczne** służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych ludności. Zgodnie z funkcją, jaką pełnią poszczególne placówki, wyodrębniono biblioteki: wojewódzkie i powiatowe oraz biblioteki służące mieszkańcom miast na prawach powiatu, gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Ponadto wykazano podporządkowane im administracyjnie filie biblioteczne i punkty biblioteczne.

34. **Filie biblioteczne** są to placówki podporządkowane organizacyjnie bibliotece macierzystej, obsługujące część terenu objętego działalnością tej biblioteki oraz posiadające stały księgozbiór (często podwójnie rejestrowany – w księdze inwentarzowej biblioteki macierzystej i w księdze inwentarzowej filii). Wśród filii bibliotecznych wyróżniamy filie biblioteczne dla dzieci wyposażone w odpowiedni księgozbiór, o popularyzatorskim profilu działalności odpowiadającym potrzebom młodego pokolenia.

35. **Punkty biblioteczne** są to – prowadzone najczęściej społecznie – placówki, których księgozbiory są wypożyczane na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii) i pozostające w ewidencji tej jednostki. Punkty biblioteczne działają w miejscowościach, w których nie ma innych placówek bibliotecznych.

36. **Księgozbiór** obejmuje wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury wydane po 1800 r.) i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma). Jednostką obliczeniową księgozbioru jest wolumin, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

37. **Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający)** to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w okresie sprawozdawczym. Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach

w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji.

38. Udostępnianie zbiorów, które odbywa się w formie wypożyczeń i udostępnień w czytelni jest prezentowane w podziale na wypożyczenia na zewnątrz i udostępnienia na miejscu. Przez **wypożyczenie** rozumie się udostępnianie materiałów bibliotecznych poza teren biblioteki poszczególnym czytelnikom (osobom fizycznym), natomiast **wypożyczenia międzybiblioteczne** (będące formą wypożyczeń na zewnątrz) obejmują wypożyczenia innym bibliotekom i instytucjom, jak i wypożyczenia z innych bibliotek. W bibliotekach posiadających czytelnie, tj. samodzielne pomieszczenia przystosowane do korzystania ze zbiorów na miejscu, rejestruje się udostępnianie zbiorów. Dane te należy traktować orientacyjnie, gdyż część bibliotek nie prowadzi ewidencji udostępniania zbiorów w czytelni bądź też zamieszcza dane szacunkowe.

Domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice

39. Informacje dotyczące działalności domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic uzyskiwane są, na podstawie sprawozdawczości na formularzu o symbolu K-07. W sprawozdaniu wykazywane są dane dotyczące posiadania sali widowiskowej wraz z liczbą miejsc, prowadzenia biblioteki oraz pracowni specjalistycznych działających w jednostce. Wykazuje się również liczbę imprez kulturalnych zorganizowanych przez jednostkę i uczestników tych imprez, a także liczbę zespołów artystycznych, kół (klubów) i ich członków, oraz kursów i absolwentów tych kursów. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej mówi się o głównych zadaniach instytucji kultury, jakimi są domy kultury, ośrodki kultury, świetlice i kluby, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej.

40. **Domy kultury** prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mieszczą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku, zazwyczaj z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej.

41. **Ośrodki kultury** (miejskie, miejsko-gminne, gminne) są wielofunkcyjnymi instytucjami społeczno-kulturalnymi integrującymi, wokół wspólnego programu, działalność istniejących w danej miejscowości autonomicznych instytucji kultury

i innych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Centra kultury i sztuki mogą być traktowane jako domy kultury lub ośrodki kultury w zależności od statutowego określenia rodzaju jednostki.

42. **Kluby** są instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w środowisku lokalnym we współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami: kulturalnymi, społecznymi i politycznymi. Posiadają jedno lub więcej pomieszczeń, odpowiednie wyposażenie (sprzęt audiowizualny, telewizor, prasę itd.). Kluby są otwarte codziennie, jako miejsce organizowania kulturalnego wypoczynku i aktywności społeczności lokalnej. Działalność w klubach prowadzona jest zazwyczaj przez społeczny personel przy pomocy kierownika placówki.

43. **Zespoły artystyczne i koła (kluby)** to zorganizowane grupy prowadzące systematycznie zajęcia o określonym profilu tematycznym, kierowane przez wykwalifikowanych pracowników instytucji kultury. Członkowie zespołów działający w różnych zespołach liczeni są tyle razy, w ilu zespołach uczestniczą. Do składu zespołów artystycznych wliczani są także instruktorzy, korepetytorzy, choreografowie, akompaniatorzy i inne osoby uczestniczące stale w zajęciach zespołów.

Muzea

44. Roczne sprawozdanie Głównego Urzędu Statystycznego na formularzu o symbolu K-02 z działalności muzeów sporządzają muzea i oddziały muzealne, których podstawowym zadaniem jako instytucji kultury jest gromadzenie i upowszechnianie dóbr kultury. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o posiadanych zbiorach (według dyscyplin), wystawach organizowanych w kraju i wymianie wystaw z zagranicą, dane o liczbie zwiedzających muzea i wystawy muzealne (sprawozdawczością objęte są także dane o zwiedzających bezpłatnie w ramach „Nocy Muzeów” oraz z okazji innych imprez okolicznościowych), oraz informacje o formach prowadzonej przez muzea działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, sesje i seminaria naukowe/sympozja), działalności wydawniczej, imprezach cyklicznych oraz innych formach działalności a także prowadzonych programach badawczych.

45. Działalność muzeów reguluje ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. Zgodnie z art. 1 ustawy – **muzeum** jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie

zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

46. Jako **wystawę organizowaną przez muzeum** i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu zbiorów muzealnych.

47. **Wystawy czasowe** są to wystawy urządzone na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

48. **Wystawy objazdowe** to wystawy zorganizowane przez muzeum i prezentowane poza jego siedzibą w różnych miejscach (miejscowościach). Dane o wystawach objazdowych wykazywane są przez jednostkę, która wystawę udostępnia publiczności i w niniejszej publikacji prezentowane są w tablicach wynikowych jako **wystawy krajowe obce**.

49. **Wystawy stałe** w muzeum, to ekspozycje tematyczne w wydzielonych częściach pomieszczeń muzealnych, salach, działach.

Galerie sztuki

50. Dane o działalności wystawienniczej prowadzonej przez **galerie i salony sztuki** uzyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzonej na formularzu o symbolu K-05. Sprawozdawczością obejmuje się jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest organizowanie wystaw. Wśród galerii i salonów sztuki wyodrębniono działalność galerii państwowych i samorządowych oraz innych galerii i salonów sztuki. Nie uwzględnia się tu galerii i salonów sztuki, które są oddziałami muzealnymi, ani jednostek, które zajmują się handlem dziełami sztuki, nie prowadząc przy tym działalności wystawienniczej. Zakres zbieranych informacji obejmuje:

- zbiory własne według dyscyplin eksponatów (co dotyczy tylko galerii państwowych i samorządowych),
- działalność wystawienniczą w kraju i za granicą (wystawy, ekspozycje, zwiedzający),
- inne formy działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, imprezy

muzyczne, konkursy, performance, warsztaty/lekcje) – i ich uczestników,
– działalność wydawniczą.

51. Jako **wystawę** rozumie się zorganizowane na czas określony udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki, objętych odpowiednim tytułem. Jeden tytuł stanowi jedną wystawę.

52. **Ekspozycją** jest każdorazowe wystawienie w różnych miejscach tego samego zestawu eksponatów pod tym samym tytułem. Ta sama wystawa zaprezentowana np. w muzeum, domu kultury i urzędzie miasta – ma trzy ekspozycje. Wystawa eksponowana tylko w jednym miejscu stanowi jedną ekspozycję. Ze względu na miejsce prezentacji wystaw, jak i kraj pochodzenia ich autorów, wyodrębniono wystawy krajowe, zagraniczne (prezentacja sztuki obcej), międzynarodowe (prezentacja sztuki obcej i polskiej) oraz polskie wystawy za granicą.

Kina

53. Działalność w zakresie kinematografii reguluje ustawa o kinematografii. Prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdawczość z działalności kin na formularzu oznaczonym symbolem K-08, obejmuje sieć i rodzaje kin, system projekcji, okres prowadzonej działalności oraz liczbę seansów i widzów. Wyodrębniono też informacje o liczbie zrealizowanych seansów filmów produkcji polskiej i liczbie widzów na tych projekcjach. Ponadto od 2010 r. sprawozdawczością objęte są także dane dotyczące innych form działalności kina, tj. odczyty/prelekcje/spotkania, imprezy muzyczne/koncerty, konkursy, imprezy plenerowe. Dział zawiera informacje o działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj nośnika filmu (światłoczuły, magnetyczny, cyfrowy).

54. **Kino** jest to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu. Wśród kin wydzielono dwie grupy:

1) **kina stałe**, tj. prowadzące działalność w jednym obiekcie przystosowanym na stałe do publicznego wyświetlania filmów z określoną częstotliwością; w grupie tej znajdują się też kina sezonowe/czasowe,

2) **kina ruchome**, tj. prowadzące działalność w różnych miejscach przez ekipy objazdowe.

55. Przez **stałą salę** projekcyjną rozumie się salę własną lub wynajętą na okres przynajmniej półroczny, przystosowaną do realizowania projekcji filmowych, niezależnie od jej podstawowego przeznaczenia. Nie wykazuje się miejsc dostawnych.

56. Kina stałe, które mają więcej niż 3 sale dzielimy w zależności od ich liczby na: **minipleksy**, tj. posiadające od 3 do 7 sal oraz **multipleksy**, tj. posiadające 8 lub więcej sal.

57. Przez **seans** rozumie się ciągłą projekcję filmu pełnometrażowego z nośnika światłoczułego, magnetycznego lub cyfrowego w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania. W przypadku projekcji filmu wieloczęściowego podzielonego na odcinki – projekcję każdej części mającej własną czołówkę i określoną długość uważa się za odrębny seans filmowy. W takiej sytuacji, liczbę widzów wykazuje się w sposób analogiczny. Za seans uważa się również wyświetlenie zestawu filmów krótkometrażowych (np. tzw. Poranki dla dzieci). Dane dotyczące kin według okresu ich działalności, obejmują także kina, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały zlikwidowane lub zawiesiły swoją działalność.

58. Dane o pełnometrażowych filmach fabularnych nowowprowadzanych na ekrany kin podano na podstawie informacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zebranych przy pomocy resortowego sprawozdania o symbolu KK-1. Sprawozdanie to obejmuje m.in. informacje dotyczące krajów produkcji nowowprowadzonych filmów oraz dane o liczbie widzów. Zgodnie z ustawą o kinematografii **filmem** jest utwór dowolnej długości, w tym utwór dokumentalny lub animowany, złożony z serii następujących po sobie obrazów z dźwiękiem lub bez dźwięku, utrwalonych na jakimkolwiek nośniku umożliwiającym wielokrotne odtwarzanie, wywołującym wrażenie ruchu i składających się na oryginalną całość, wyrażającą akcję (treść) w indywidualnej formie, a ponadto, z wyjątkiem utworów dokumentalnych i animowanych, przeznaczony do wyświetlania w kinie jako pierwszym polu eksploatacji w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

59. Zgodnie z ustawą o kinematografii „film uznaje się za film polski, jeżeli jego producentem lub koproducentem jest podmiot mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto spełniony jest co najmniej jeden z warunków:

1) autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, reżyser oraz wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych

producenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi 100%, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto kopia wzorcowa jest wykonana w języku polskim;

2) autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, lub reżyser, lub wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych koproducenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi co najmniej 20% przy filmie będącym koprodukcją dwustronną oraz co najmniej 10% przy filmie będącym koprodukcją wielostronną, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto główna wersja językowa wykonana jest w języku polskim.

OPIEKA ZDROWOTNA

60. Dane o przychodniach prezentuje się łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań.

61. Dane o praktykach lekarskich obejmują praktyki lekarskie i stomatologiczne (indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe) realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych.

TURYSTYKA

62. Informacje o stanie i wykorzystaniu bazy noclegowej turystyki w 2013 r. pochodzą ze stałego badania statystycznego prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny z częstotliwością miesięczną na formularzach KT-1 (Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego).

63. Począwszy od 2010 r. rozszerzono zakres podmiotowy badania bazy noclegowej — oprócz obiektów zbiorowego zakwaterowania, sprawozdawczością miesięczną na formularzu KT-1 objęto obiekty indywidualnego zakwaterowania (pokoje gościnne/ kwatery prywatne i kwatery agroturystyczne), posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych.

64. Od 2012 r. zmieniono sposób prezentacji danych w opracowaniach wynikowych. Jako „turystyczne obiekty noclegowe” ujęto wszystkie rodzaje obiektów noclegowych (obiekty zbiorowego i indywidualnego zakwaterowania łącznie).

65. Do obliczenia wskaźników charakteryzujących intensywność ruchu turystycznego wykorzystano faktyczną liczbę ludności według stanu w dniu 30 czerwca 2013 r. oraz informacje o powierzchni gmin według stanu w dniu 1 stycznia 2013 r.

66. **Turysta** to osoba podróżująca do miejsca znajdującego się poza jej zwykłym otoczeniem, na czas nie dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy (jeśli podstawowym celem podróży nie jest podjęcie działalności zarobkowej wynagradzanej ze środków pochodzących z odwiedzanego miejsca) oraz korzystająca z zakwaterowania w odwiedzanym miejscu przynajmniej przez jedną noc.

67. **Turystyczny obiekt noclegowy** to każde miejsce zakwaterowania, w którym regularnie bądź sporadycznie nocują turyści.

ROLNICTWO

68. Powszechny Spis Rolny 2010 (PSR 2010) oraz badanie metod produkcji rolnej przeprowadzone zostały od 1 września do 31 października 2010 r. według stanu na 30 czerwca 2010 r. PSR 2010 został przeprowadzony jako:

A. badanie pełne w gospodarstwach rolnych:

1. osób fizycznych o powierzchni użytków rolnych wynoszącej:

a) co najmniej 1 ha,

b) poniżej 1 ha spełniających następujące progi fizyczne: 0,5 ha dla plantacji drzew owocowych, 0,5 ha dla plantacji krzewów owocowych, 0,5 dla warzyw i truskawek gruntowych, 0,5 ha dla chmielu, 0,3 ha dla szkótek sadowniczych i ozdobnych, 0,1 ha dla truskawek gruntowych, 0,1 ha dla warzyw i truskawek pod osłonami, 0,1 ha dla tytoniu, 0,1 ha dla kwiatów i roślin ozdobnych pod osłonami, 10 sztuk dla bydła ogółem, 5 sztuk dla krów ogółem, 50 sztuk dla trzody chlewnej ogółem, 10 sztuk dla loch, 20 sztuk dla owiec ogółem, 20 sztuk dla kóz ogółem, 100 sztuk dla drobiu ogółem oraz 5 sztuk dla koni ogółem.

2. osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

B. badanie reprezentacyjne w gospodarstwach rolnych osób fizycznych o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (innych niż określone w pkt. A.1.b).

69. **Gospodarstwo rolne** oznacza grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą

stanowiąc zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

70. **Powierzchnia gruntów** ogółem oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania - własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadających użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.

71. **Powierzchnia zasiewów** to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym. Do powierzchni pod zasiewami nie zaliczamy powierzchni szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, uprawy wikliny, drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także innych upraw trwałych oraz powierzchni upraw trwałych pod osłonami itp. Nie zalicza się tu powierzchni plantacji drzew i krzewów szybkorosnących prowadzonych na użytkach rolnych, które kwalifikowane są do lasów oraz powierzchni upraw na przyoranie uprawianych, jako plon główny, ponieważ tę powierzchnię zakwalifikowano do gruntów ugorowanych. Do tej powierzchni nie kwalifikuje się również ogrodów przydomowych.

72. Badaniu podlegały **zwierzęta gospodarskie** znajdujące się w gospodarstwie oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska	(–)	– zjawisko nie wystąpiło.
Zero	(0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
	(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka	(.)	– oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak	(x)	– oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
„W tym”		– oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy ogólnej.

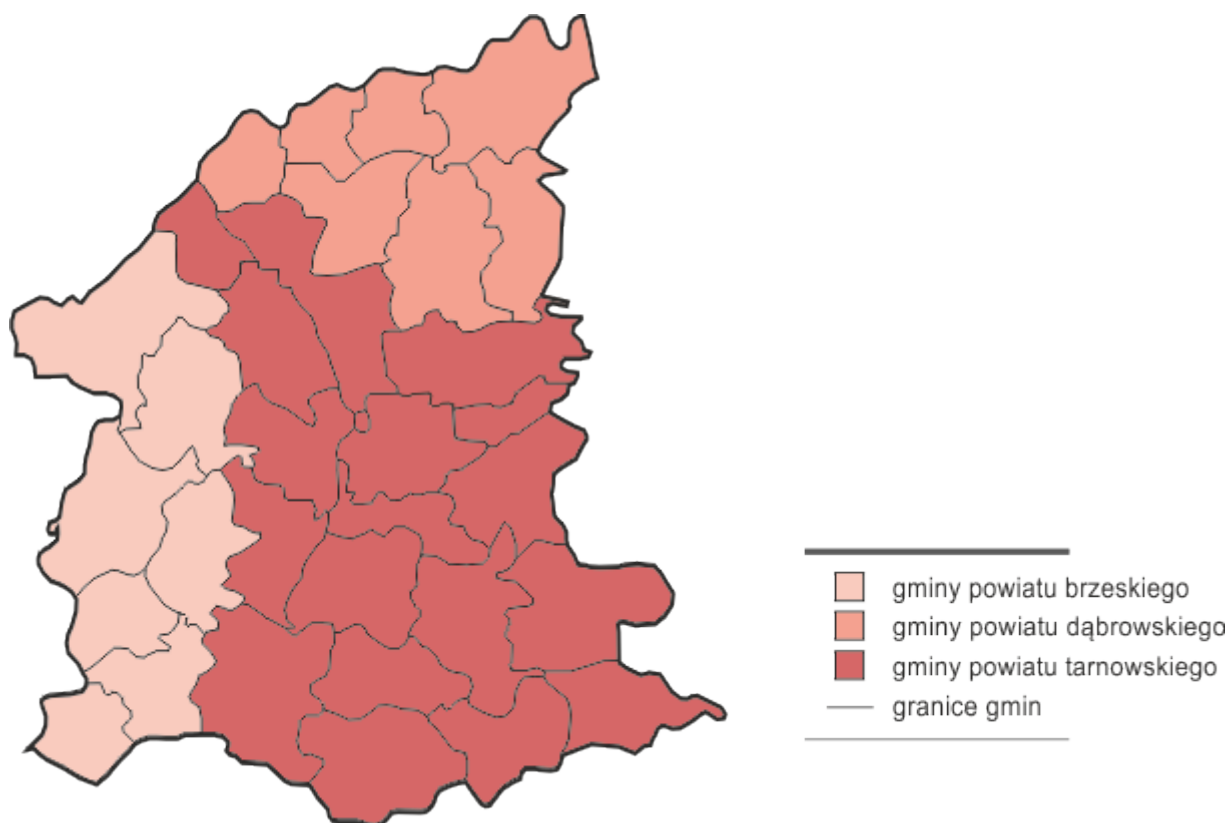
SKRÓTY

tys.	– tysiąc	r.	– rok
mln	– milion	cd.	– ciąg dalszy
zł	– złoty	dok.	– dokończenie
wol	– wolumin	tabl.	– tablica
m	– metr	wykr.	– wykres
m ²	– metr kwadratowy	ust.	– ustęp
km	– kilometr		
km ²	– kilometr kwadratowy		
m ³	– metr sześcienny		
dam ³	– dekametr sześcienny		
hm ³	– hektometr sześcienny		

WPROWADZENIE

Podregion tarnowski stanowi wschodnią część województwa małopolskiego. Północna część podregionu tarnowskiego graniczy z 3 powiatami: kazimierskim, buskim oraz staszowskim. Wschodnia część podregionu tarnowskiego, którą tworzy 7 gmin (2 - z powiatu dąbrowskiego oraz 5 - z powiatu tarnowskiego) wyznacza granicę województwa małopolskiego.

Wykr. 0.1. Podregion tarnowski
Położenie i aktualny podział administracyjny

Źródło: opracowanie własne.

Tabl. 0.1. Wykaz gmin podregionu tarnowskiego
Stan w dniu 31 XII 2013

Wyszczególnienie	Rodzaj gminy	Powiat
Borzęcin.....	wiejska	brzeski
Brzesko.....	miejsko - wiejska	brzeski
Czchów.....	miejsko - wiejska	brzeski
Dębno.....	wiejska	brzeski
Gnojnik.....	wiejska	brzeski
Iwkowa.....	wiejska	brzeski
Szczurowa.....	wiejska	brzeski
Bolestaw.....	wiejska	dąbrowski
Dąbrowa Tarnowska.....	miejsko - wiejska	dąbrowski
Gręboszów.....	wiejska	dąbrowski
Mędrzechów.....	wiejska	dąbrowski
Olesno.....	wiejska	dąbrowski
Radogoszcz.....	wiejska	dąbrowski
Szczucin.....	miejsko – wiejska	dąbrowski
Ciężkowice.....	miejsko- wiejska	tarnowski
Gromnik.....	wiejska	tarnowski
Lisia Góra.....	wiejska	tarnowski
Pleśna.....	wiejska	tarnowski
Radłów.....	miejsko - wiejska	tarnowski
Ryglice.....	miejsko - wiejska	tarnowski
Rzepiennik Strzyżewski.....	wiejska	tarnowski
Skrzyszów.....	wiejska	tarnowski
Tarnów.....	wiejska	tarnowski
Tuchów.....	miejsko - wiejska	tarnowski
Wierzchosławice.....	wiejska	tarnowski
Wietrzychowice.....	wiejska	tarnowski
Wojnicz.....	miejsko – wiejska	tarnowski
Zakliczyn.....	miejsko - wiejska	tarnowski
Żabno.....	miejsko - wiejska	tarnowski
Szerzyny.....	wiejska	tarnowski
Tarnów (miasto).....	miejska	m. Tarnów

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

Podregion tarnowski liczy 1 gminę miejską, 19 gmin wiejskich i 11 gmin miejsko – wiejskich. Na jego terenie znajduje się łącznie 342 miejscowości, w tym 12 miast i 324 wsie. Podregion zajmuje powierzchnię 2605 km², z czego 72 km² stanowią obszary o charakterze miejskim, 1420 km² obszary o charakterze wiejskim,

a 1113 km² o charakterze miejsko – wiejskim. Całkowita powierzchnia podregionu tarnowskiego stanowi 17,2 % ogólnej powierzchni województwa małopolskiego.

Tabl. 0.2. Powierzchnia podregionu tarnowskiego
Stan w dniu 31 XII 2013

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogółem w km ²
Ogółem	2605
Gminy miejskie.....	72
Gminy wiejskie.....	1420
Gminy miejsko-wiejskie.....	1113
w tym:	
miasta.....	222
obszary wiejskie.....	2383

Źródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 1. DEMOGRAFIA I RYNEK PRACY

1.1. STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI

Na przestrzeni lat 2010 – 2013 notowano nieznaczne zmiany liczby ludności zamieszkującej podregion tarnowski. W końcu 2013 r. obszar ten zamieszkiwało 464,1 tys. osób (13,8% ludności województwa małopolskiego) – w odniesieniu do roku 2010 r. liczba ludności zwiększyła się o 0,1%.

W analizowanym okresie notowano przewagę liczby kobiet na mężczyznami – udział liczby kobiet w liczbie ludności ogółem oscylował wokół 51,0%. W 2013 r. współczynnik feminizacji tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, ukształtował się na poziomie 104 i był niższy od wartości dla województwa (106). Najwięcej kobiet na 100 mężczyzn przypadało w mieście Tarnowie (112), najmniej zaś w gminach wiejskich: Radgoszcz (97) oraz Gnojnik i Wietrzychowice (po 98). Odsetek ludności mieszkającej w miastach podregionu tarnowskiego w 2013 r. wyniósł 37,0% – ludność ta stanowiła 10,5% ludności zamieszkującej miasta województwa małopolskiego.

Tabl. 1.1. Ludność
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Lata					
	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Województwo małopolskie						
Ogółem (w tys.).....	3298,3	3310,1	3336,7	3346,8	3354,1	3360,6
w tym kobiety (w tys.).....	1700,2	1706,1	1717,3	1722,7	1727,1	1730,3
Miasta (w tys.).....	1624,8	1627,8	1640,3	1641,9	1639,2	1637,3
Wieś (w tys.).....	1673,4	1682,3	1696,4	1704,9	1714,9	1723,3
Ludność na 1km ²	217	218	220	220	221	221
W tym podregion tarnowski						
Ogółem (w tys.).....	461,0	461,7	463,6	463,8	464,2	464,1
w tym kobiety (w tys.).....	235,4	235,7	236,4	236,4	236,5	236,4
Miasta (w tys.).....	171,0	173,3	173,8	173,4	172,7	171,7
Wieś (w tys.).....	290,0	288,4	289,8	290,4	291,4	292,4
Ludność na 1km ²	177	177	178	178	178	178

a Patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 15.

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 r. 112,1 tys. osób, tj. 24,2% ludności podregionu tarnowskiego, zamieszkiwało miasto na prawach powiatu - Tarnów. Ludność ta stanowiła jednocześnie 6,8% ludności gmin miejskich całego województwa. Drogą największych pod względem liczby ludności gmin wiejskich w 2013 r. należały gminy: Tarnów (skupiał 14,2% ludności gmin wiejskich podregionu tarnowskiego), Lisia Góra (8,4%) oraz Dębno (8,3%). W grupie gmin miejsko-wiejskich najwięcej osób skupionych było w Brzesku (20,6% ludności gmin miejsko-wiejskich podregionu).

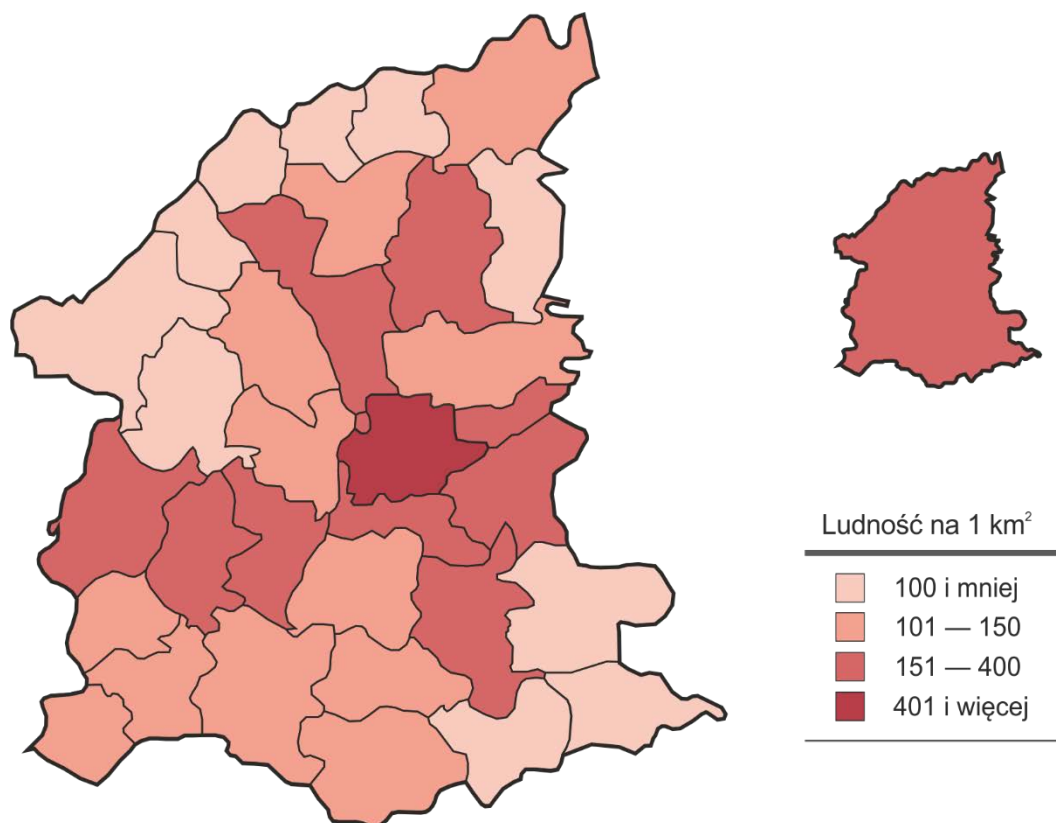
Tabl. 1.2. Ludność według typu gmin w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ludność	
	w tys.	w % ogółu
Województwo małopolskie		
Ogółem.....	3360,6	100,0
Gminy miejskie.....	1169,0	34,8
Gminy wiejskie.....	1194,3	35,5
Gminy miejsko-wiejskie.....	997,3	29,7
W tym podregion tarnowski		
Ogółem	464,1	100,0
Gminy miejskie.....	112,1	24,2
Gminy wiejskie	175,9	37,9
Gminy miejsko-wiejskie.....	176,1	37,9

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 r. w przeliczeniu na 1 km² powierzchni podregionu tarnowskiego przypadało średnio 178 osób wobec 221 osób w województwie i 123 osób w kraju. Najwyższa gęstość zaludnienia wystąpiła w mieście Tarnowie (1549). Gminą miejsko-wiejską z najwyższą gęstością zaludnienia było Brzesko (354), gminą wiejską zaś Tarnów (303). Najslabiej zaludnione gminy podregionu to gminy wiejskie: Gręboszów i Szczurowa (po 72) oraz Bolesław i Mędrzechów (po 79). Największe zmiany gęstości zaludnienia na przestrzeni lat 2010 – 2013 obserwowano w mieście Tarnowie, gdzie w odniesieniu do roku 2010, w przeliczeniu na 1 km² powierzchni gminy w 2013 r. przypadło mniej o 28 osób. Natomiast wzrost gęstości zaludnienia odnotowano w gminie wiejskiej Tarnów, gdzie na przestrzeni wspomnianych trzech lat, gęstość zaludnienia wzrosła o 9 osób na 1 km² powierzchni gminy.

Wykr. 1.1. Gęstość zaludnienia w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

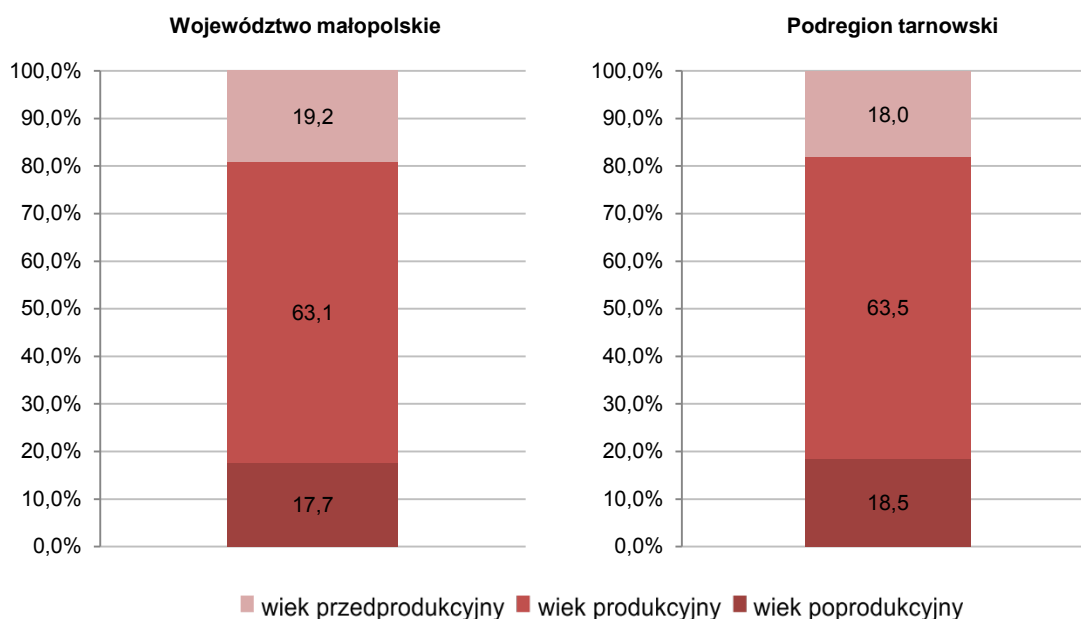

Źródło: opracowanie własne.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni – 18-64 lata) w 2013 r. wyniosła 293,6 tys., a jej udział w ludności ogółem podregionu tarnowskiego był wyższy niż w województwie o 0,2 p. proc. i wyniósł 63,3%. Największy odsetek ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem podregionu odnotowano w gminach wiejskich Gręboszów (66,8%) oraz Olesno (65,1%), najmniejszy zaś na terenie gminy wiejskiej Iwkowa (59,5%) oraz Rzepiennik Strzyżewski (60,6%).

Spośród ludności w wieku zdolności do pracy, 189,4 tys. (35,5%) stanowiły osoby w wieku niemobilnym, tj. powyżej 44 roku życia. Mężczyźni w wieku zdolności do pracy, w liczbie 155,5 tys., stanowili 53,0% liczby ludności podregionu w wieku produkcyjnym – najwyższy odsetek mężczyzn odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Ciężkowice (54,9%) i Wietrzychowice (54,8%), najmniejszy zaś w mieście Tarnowie (51,7%) oraz gminie wiejskiej Wierzchosławice (52,4%).

Wykr. 1.2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

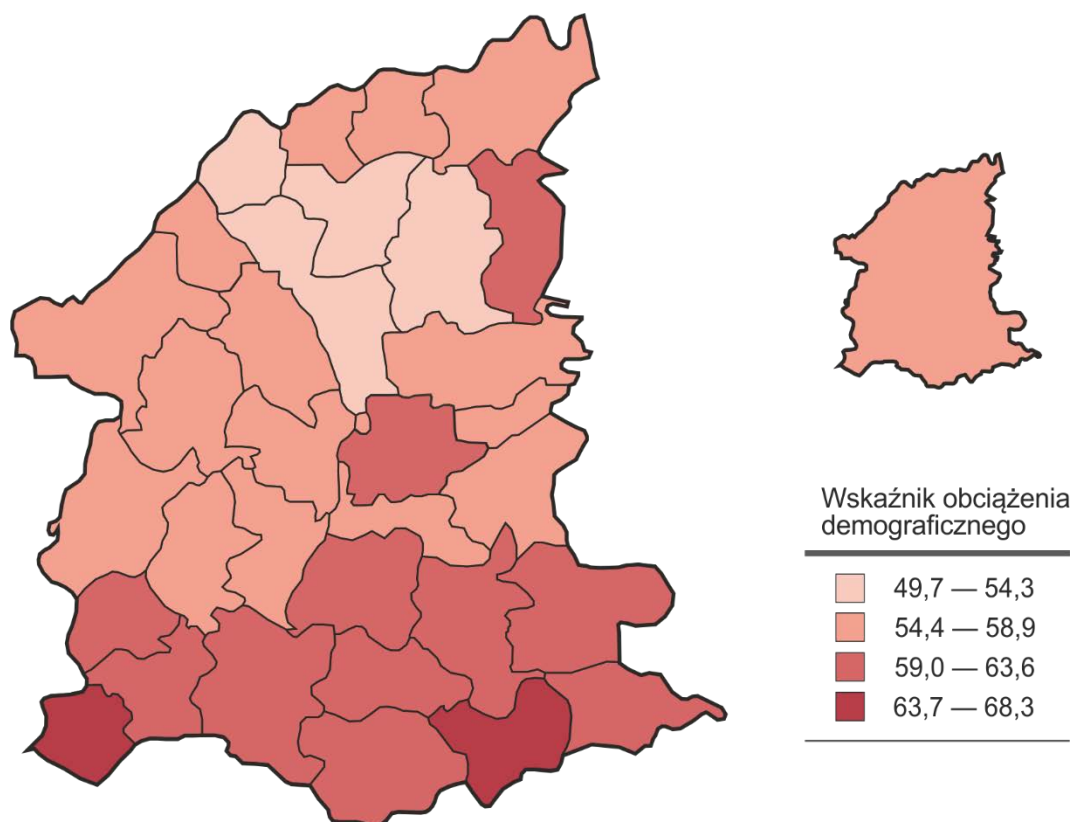
Źródło: opracowanie własne.

W 2013 r. współczynnik obciążenia demograficznego, wyrażony jako liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyniósł 58,1, co wskazuje na bardziej korzystną relację ludności według ekonomicznych grup wieku niż miało to miejsce w skali województwa (58,5).

Gminy ze wspomnianym już najwyższym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem danej jednostki terytorialnej należały do grupy gmin o najniższym współczynniku obciążenia demograficznego tj.: gminy wiejskie Gręboszów (49,7) i Olesno (53,5). Z kolei najwięcej osób w wieku przed- i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym położonych było głównie w południowej części podregionu tarnobrzeckiego, w szczególności w gminach wiejskich Iwkowa (68,0) oraz Rzepiennik Strzyżewski (65,0).

W 2013 r. korzystniejsza relacja liczby ludności w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do roku 2010 wystąpiła niemal we wszystkich gminach tworzących podregion tarnobrzecki – najkorzystniejsza w gminach wiejskich Wietrzychowice oraz Gręboszów, gdzie wskaźnik obciążenia demograficznego był niższy odpowiednio o 8,4 oraz 6,9 punkta. Wyższy niż w 2010 r. wskaźnik odnotowano w mieście Tarnów (więcej o 4,0 punkta), gminach miejsko-wiejskich Brzesko (1,4) oraz Dąbrowa Tarnowska (0,2).

Wykr. 1.3. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

Mediana wieku dla ludności zamieszkującej podregion tarnowski w 2013 r. wyniosła 37,1 lat, co oznacza, że połowa osób przekroczyła wiek 37,1 lat, druga połowa natomiast tej granicy jeszcze nie przekroczyła. Kobiety były starsze od mężczyzn – mediana wieku kobiet wyniosła 38,3 lat wobec 36,0 dla mężczyzn. Dla porównania, w województwie małopolskim średni wiek ludności wyniósł w 2013 r. 37,3 lat (38,5 lat dla kobiet, 36,2 dla mężczyzn).

Podregion tarnowski cechował taki sam jak dla województwa udział ludności w wieku do 14 lat włącznie w ludności ogółem podregionu (po 15,8% w 2013 r.). Spośród ludności zamieszkującej podregion tarnowski, 14,3% osób znajdowało się w kategorii wiekowej 65 lat i więcej, przy wyższym odsetku ludności starszej w województwie małopolskim na poziomie 14,5%.

Tabl. 1.3. Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Województwo małopolskie		Podregion tarnowski	
	w tys.	w % ogółu	w tys.	w % ogółu
Biologiczne grupy wieku	3360,6	100,0	464,1	100,0
0-14 lat.....	531,6	15,8	73,1	15,8
15-64.....	2341,9	69,7	324,6	70,0
65 lat i więcej.....	487,1	14,5	66,3	14,3
Edukacyjne grupy wieku	863,5	100,0	124,5	100,0
3-6 lat.....	153,4	17,8	20,3	16,3
7-12.....	200,8	23,2	28,2	22,7
13-15.....	108,2	12,5	16,3	13,1
16-18.....	116,5	13,5	18,0	14,5
19-24 lata.....	284,6	33,0	41,7	33,5

Źródło: opracowanie własne.

Według stanu z końca grudnia 2013 r. podregion tarnowski zamieszkiwało 124,5 tys. ludności w wieku edukacyjnym tj. 3-24 lata, co stanowiło 26,8% ludności tego obszaru. Osoby należące do najmłodszej (3-6 lat) oraz najstarszej grupy edukacyjnej (19-24 lata) stanowiły odpowiednio 13,3% i 14,6% ludności danej grupy edukacyjnej w województwie. Odsetek ludności w pozostałych edukacyjnych grupach wieku podregionu przedstawiał się następująco: 7-12 lat – 14,1%, 13-15 lat – 15,0%, 16-18 lat – 15,4%.

1.2. RUCH NATURALNY

W latach 2009 – 2013 podregion tarnowski cechował się nadwyżką liczby urodzeń żywych nad zgonami, co przełożyło się na dodatni przyrost naturalny w tym okresie. W 2013 r. odnotowano przyrost naturalny na poziomie 475, około połowę niższy niż w 2009 r.

W każdym z analizowanych lat niekorzystne zjawisko demograficzne w postaci nadwyżki zgonów nad urodzeniami występowało w gminach wiejskich: Borzęcin, Szczurowa, Gręboszów, Mędrzechów oraz Wietrzychowice. W mieście Tarnowie dodatni przyrost naturalny występował w latach 2009 – 2010, a począwszy od 2011 r. obserwowano ujemny przyrost naturalny.

W 2013 r. współczynnik urodzeń (liczba urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności) w podregionie tarnowskim wyniósł 9,7‰ i był niższy od wartości dla województwa małopolskiego (10,2‰). Największy współczynnik odnotowano na terenie gmin Gromnik (13,9‰), Bolesław (12,9‰) oraz Ryglice (12,7‰). Z kolei najmniej urodzeń na 1000 ludności przypadało na gminy Mędrzechów (6,5‰), Gręboszów (7,5‰) oraz miasto Tarnów (8,3‰).

Tabl. 1.4. Ruch naturalny na 1000 ludności

Wyszczególnienie	Lata					
	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Województwo małopolskie						
Urodzenia żywe.....	11,3	11,2	11,1	10,6	10,5	10,2
Zgony.....	9,1	9,0	8,9	8,9	9,1	9,0
Przyrost naturalny.....	2,3	2,2	2,2	1,7	1,4	1,2
Małżeństwa.....	6,6	6,2	6,1	5,5	5,4	4,9
W tym podregion tarnowski						
Urodzenia żywe.....	10,7	10,4	10,3	9,8	10,1	9,7
Zgony.....	8,7	8,7	8,6	8,7	8,7	8,6
Przyrost naturalny.....	2,0	1,7	1,7	1,1	1,4	1,0
Małżeństwa.....	6,6	6,3	6,3	5,6	5,7	5,1

a Patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 15.

Źródło: opracowanie własne.

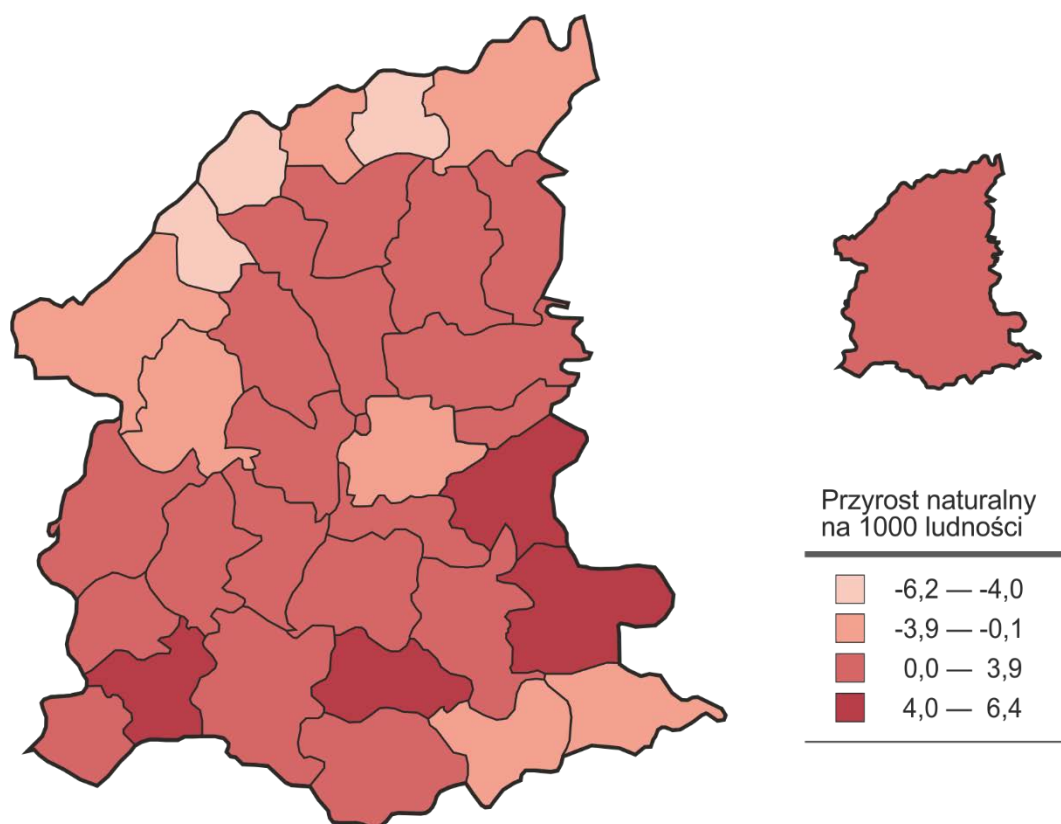
W każdym z analizowanych lat w podregionie tarnowskim notowano niższy niż w województwie przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności, poza 2012 r. kiedy wskaźnik dla wspomnianych jednostek terytorialnych był taki sam. W 2013 r. osiągnął on wartość 1,0 wobec 1,2 w województwie. Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności odnotowano na terenie gmin: Gromnik (6,4), Skrzyszów (5,4) oraz Czuchów i Ryglice (po 4,0). Dla porównania, skala ujemnych wartości wskaźnika przedstawiała się następująco: Wietrzychowice (minus 6,2), Mędrzechów (minus 5,1) oraz Gręboszów (minus 4,3). Wartość najbardziej zbliżoną do wskaźnika dla województwa posiadała gmina Wierzchosławice (1,1).

Prognoza¹ ludności dla podregionu tarnowskiego wskazuje, że w 2020 r. liczba ludności tego obszaru będzie niższa o 0,6% w odniesieniu do roku 2013, a w perspektywie kolejnych piętnastu lat populacja ludności będzie się nadal zmniejszać - w roku 2035 wyniesie 446,2 tys. (mniej o 3,9% niż w 2013 r.).

¹ Dane o prognozie liczby ludności pochodzą z Banku Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/bdl>, według stanu w dniu 1 XI 2015 r.

Postępować będzie również proces starzenia się społeczeństwa. W 2013 r. odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej wyniósł 14,3% ogółu ludności podregionu. Według szacunków, udział ludności tej grupy wiekowej będzie się systematycznie zwiększał, by w 2035 r. osiągnąć 23,9%. Przełoży się to na wskaźnik obciążenia demograficznego – w roku 2035 na każde 100 osób w wieku produkcyjnym będą przypadały 61,4 osoby w wieku nieprodukcyjnym, o 3,3 punkta więcej niż miało to miejsce w 2013 r.

Wykr. 1.4. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

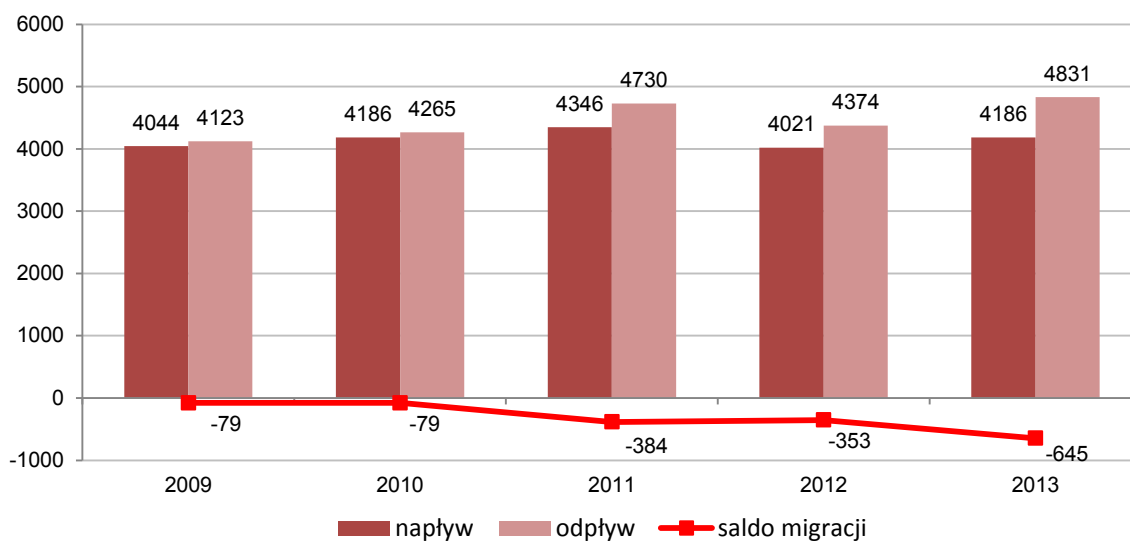
W latach 2009 – 2013 na terenie podregionu tarnowskiego odnotowano spadek liczby zawartych małżeństw (za wyjątkiem 2012 r.). W 2013 r. liczba zawartych małżeństw wyniosła 2,4 tys. i była niższa o 22,1% w odniesieniu do 2009 r. W przeliczeniu na 1000 ludności podregionu tarnowskiego w 2013 r. przypadało 5,1 nowo zawartych małżeństw, więcej niż w województwie o 0,2 punkta. Najwyższym wskaźnikiem wyróżniały się gminy: Cieżkowice (7,0), Bolesław oraz Szczucin (po 6,8), zaś najniższy wskaźnik odnotowano w gminie Radgoszcz (3,5), Olesno (4,2) i Dąbrowa Tarnowska (4,3).

1.3.MIGRACJE

W latach 2009 – 2013 w podregionie tarnowskim zanotowano nadwyżkę osób wymeldowanych nad z ameldowanymi na pobyt stały, co przełożyło się na ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych (minus 645 w 2013 r.). W latach 2009 i 2010 odnotowano nadwyżkę liczby zameldowań z zagranicy nad wymeldowaniami za granicę, jednak począwszy od 2011 r. saldo migracji zagranicznych było ujemne i wyniosło minus 380 w 2013 r.

W każdym z analizowanych lat ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały występowało na terenie gmin: Brzesko, Ciężkowice, Szerzyny, miasto Tarnów. Dodatnie saldo w całym badanym okresie cechowało następujące gminy: Czchów, Dębno, Lisia Góra, Skrzyszów, gmina wiejska Tarnów oraz Wierzchosławice.

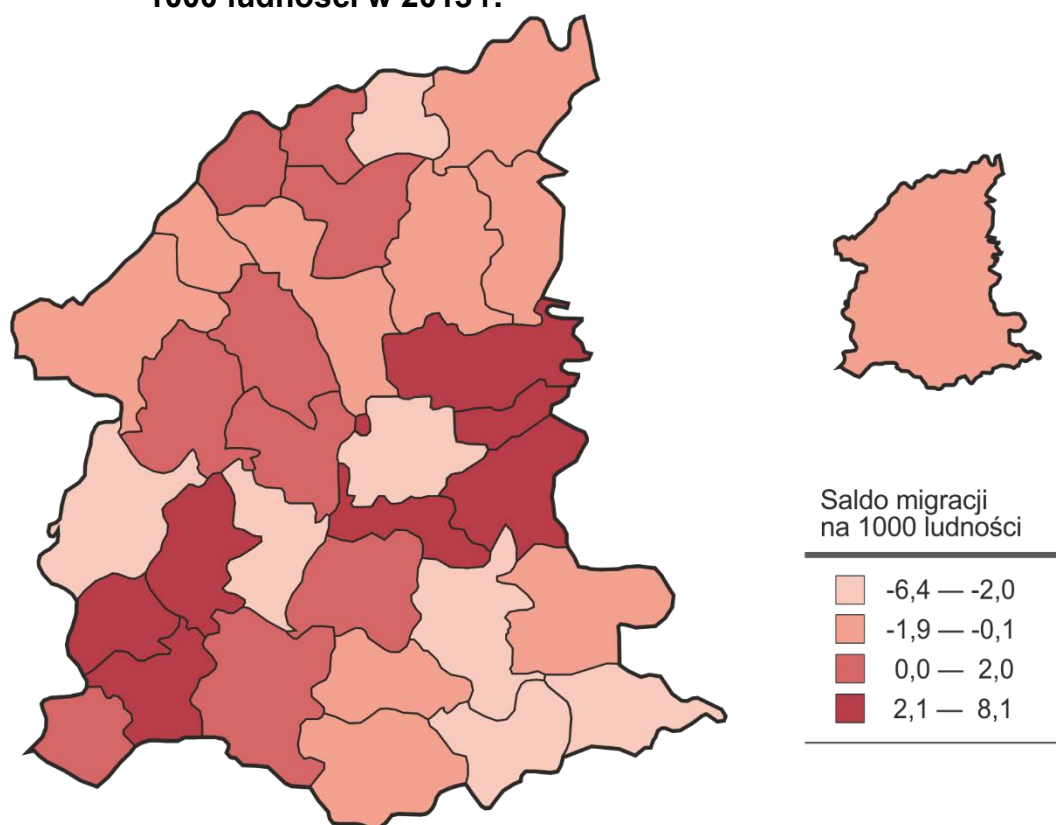
Wykr. 1.5. Migracje na pobyt stały i saldo migracji

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 r. w podregionie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności wyniosło minus 1,4 (0,8 w województwie małopolskim), Najniższy wskaźnik wystąpił w mieście Tarnowie (minus 6,4) oraz gminie Mędrzechów (minus 5,4). Natomiast największa przewaga napływu ludności nad odpływem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wystąpiła w gminach wiejskich: Gnojnik (8,1), Skrzyszów (4,6) oraz Tarnów (4,1).

Wykr. 1.6. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

1.4.PRACUJĄCY

W roku 2009 udział liczby pracujących w podregionie tarnowskim w liczbie pracujących w województwie wyniósł 11,4%. Po zwiększeniu udziału pracujących w latach 2010 – 2011 do poziomu 11,5%, w kolejnych latach udział pracujących był niższy i wyniósł 11,2% w 2012 r. oraz 10,9% w 2013 r. W 2009 r. liczba pracujących w podregionie wyniosła 77,7 tys. osób – w kolejnych dwóch latach rosła i wyniosła 81,1 tys. w 2011 r. Lata 2012 i 2013 przyniosły spadek liczby pracujących do poziomu odpowiednio 79,4 tys. oraz 78,8 tys. osób.

Pośród pracującej ludności podregionu nieznacznie przeważali mężczyźni (udział na poziomie 50,8% w 2013 r.). Najwyższy odsetek mężczyzn pośród ludności pracującej podregionu wystąpił w gminach wiejskich: Wierzchosławice (67,0%) oraz Tarnów (59,4%) oraz miejsko-wiejskiej Wojnicz (58,6%). Gminami charakteryzującymi się najwyższym udziałem kobiet w liczbie pracujących były: Bolesław (76,9%) oraz Mędrzechów (76,7%).

W 2013 r. połowę ludności pracującej podregionu skupiało miasto Tarnów (50,1%). Drugą pod względem liczby pracujących było Brzesko (10,5% pracujących ogółem w podregionie), a w dalszej kolejności gmina wiejska Tarnów (5,0%) oraz Dąbrowa Tarnowska (4,5%). Najniższy odsetek pracujących odnotowano w gminach wiejskich: Bolesław i Gręboszów (po 0,2%) oraz Mędrzechów (0,3%).

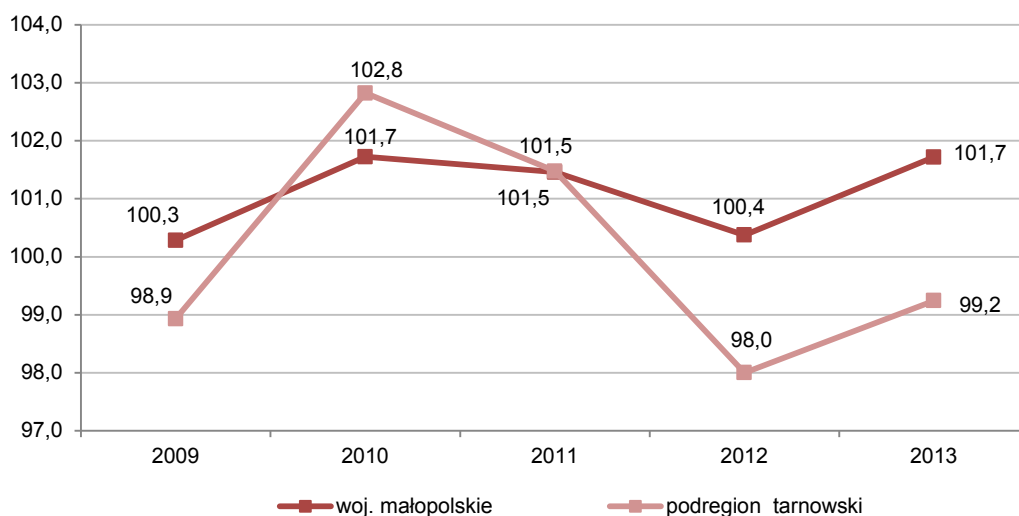
Tabl. 1.5. Pracujący w głównym miejscu pracy
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Lata				
	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Ogółem.....	684178	695967	706124	708759	720942
w tym kobiety.....	341216	347019	350530	353844	363839
w % ogółu.....	49,9	49,9	49,6	49,9	50,5
Dynamika (rok poprzedni=100)..	100,3	101,7	101,5	100,4	101,7
W tym podregion tarnowski					
Ogółem.....	77698	79892	81070	79448	78845
w tym kobiety.....	37721	38586	39080	38640	38799
w % ogółu.....	37,7	38,6	39,1	38,6	38,8
Dynamika (rok poprzedni=100)..	98,9	102,8	101,5	98,0	99,2

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Źródło: opracowanie własne.

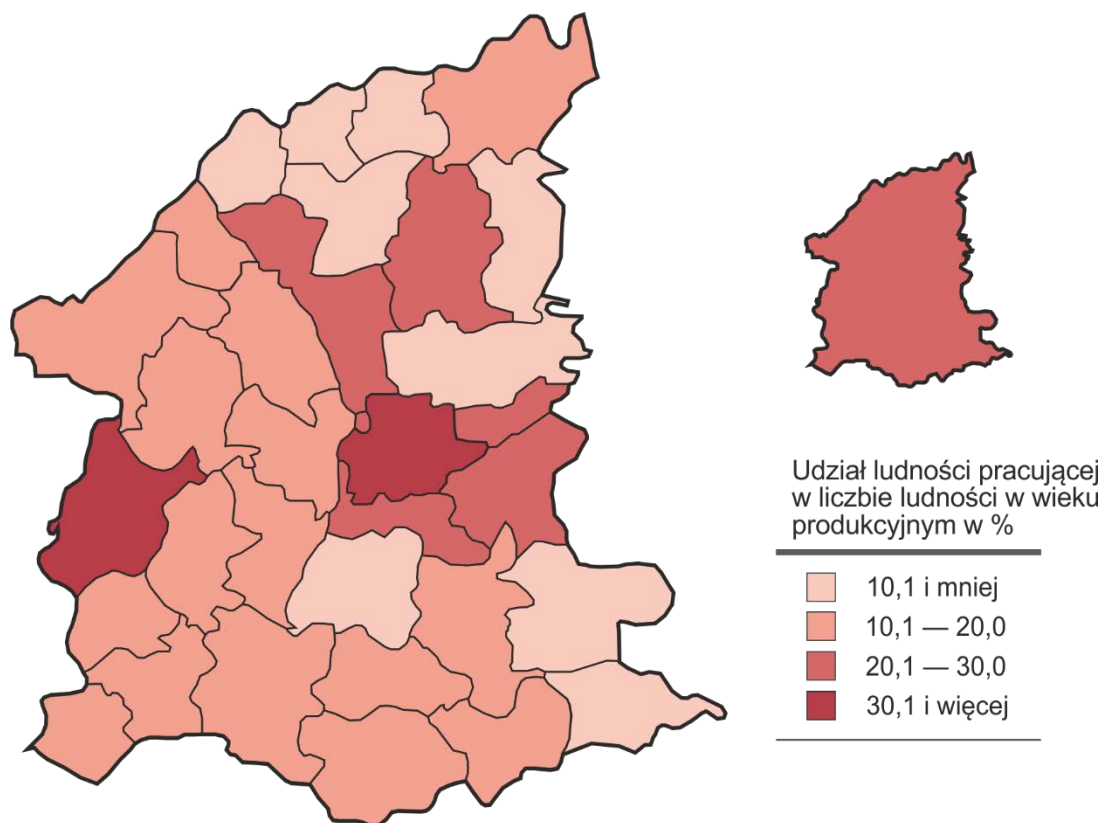
Wykr. 1.7. Dynamika liczby pracujących
Rok poprzedni=100

Źródło: opracowanie własne.

Wykr. 1.8. Udział ludności pracującej w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

W przeliczeniu na 1000 ludności w wieku produkcyjnym liczba pracujących w podregionie w latach 2009 – 2013 wahała się między 267 a 276 osób. Wskaźnik przyjmował wartości niższe niż dla województwa (269 w obec 340 w 2 013 r.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w mieście Tarnowie (562) oraz gminach Brzesko (357), Dąbrowa Tarnowska (262). Z kolei najmniej pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym przypadało w następujących gminach wiejskich: Gręboszów (75), Lisia Góra i Pleśna (po 78). W całym okresie objętym analizą tylko w jednej gminie z roku na rok notowano wyższy wskaźnik – w gminie wiejskiej Tarnów. W przypadku pozostałych jednostek terytorialnych wskaźnik ulegał wahaniom.

1.5. BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI

W latach 2009 – 2013 na terenie podregionu tarnowskiego, podobnie jak w województwie, notowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 22,8 tys. osób. W roku 2010 ich liczba zwiększyła o 2,4% (w skali województwa wzrost o 9,4%), natomiast w 2012 r. była wyższa od zanotowanej w 2009 r. o 14,6% (wzrost o 24,0% w województwie). W 2013 r. w podregionie zarejestrowanych było 26,8 tys. osób bezrobotnych – o 2,5% więcej niż w roku 2012 r. i jednocześnie o 17,4% więcej niż w 2009 r.

Udział bezrobotnych podregionu tarnowskiego w ogóle bezrobotnych województwa małopolskiego wahał się w analizowanym okresie między 16,2% a 17,6% i wyniósł 16,3% w 2013 r. W zbiorowości osób bezrobotnych podregionu przeważały kobiety. W roku 2009 stanowiły one 53,5% ogółu bezrobotnych. W kolejnych latach udział ten nie przekraczał 57% i wyniósł 53,2% w 2013 r.

Tabl. 1.6. Bezrobotni zarejestrowani
Stan w dniu 31 XII

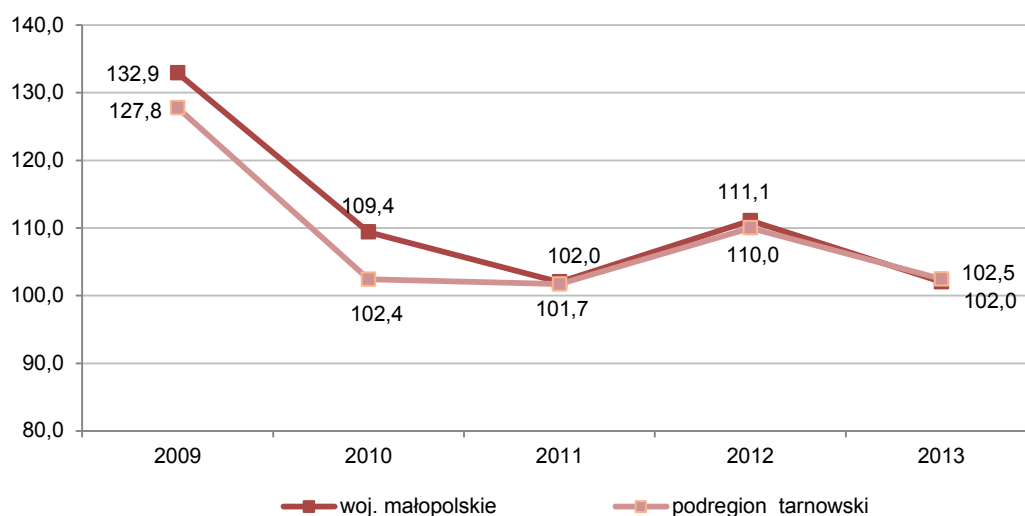
Wyszczególnienie	Lata				
	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Ogółem.....	130007	142221	145094	161161	164434
w tym kobiety.....	67620	75517	78803	84177	84534
w % ogółu.....	52,0	53,1	54,3	52,2	51,4
Dynamika (rok poprzedni=100)..	132,9	109,4	102,0	111,1	102,0
W tym podregion tarnowski					
Ogółem.....	22849	23403	23802	26187	26832
w tym kobiety.....	12225	12864	13415	14106	14271
w % ogółu.....	53,5	55,0	56,4	53,9	53,2
Dynamika (rok poprzedni=100)..	127,8	102,4	101,7	110,0	102,5

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 r. w gminach miejsko-wiejskich zarejestrowanych było 41,3% bezrobotnych, z tego największy udział przypadł na Brzesko (8,1% ogółu bezrobotnych w podregionie) oraz Dąbrowa Tarnowska (7,0%). Miasto Tarnów skupiało 21,9% osób bezrobotnych podregionu tarnowskiego, gminy wiejskie – pozostałe 36,8% zbiorowości osób bezrobotnych.

W 1/3 tworzących podregion tarnowski w każdym kolejnym roku notowano przyrost liczby bezrobotnych zarejestrowanych. Do tej grupy gmin należały: Dąbrowa Tarnowska, Olesno, Cieżkowice, Lisa Góra, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Skrzyszów, Tuchów, Wietrzychowice, Zakliczyn. W przypadku pozostałych jednostek terytorialnych notowano naprzemiennie wzrost i spadek liczby bezrobotnych.

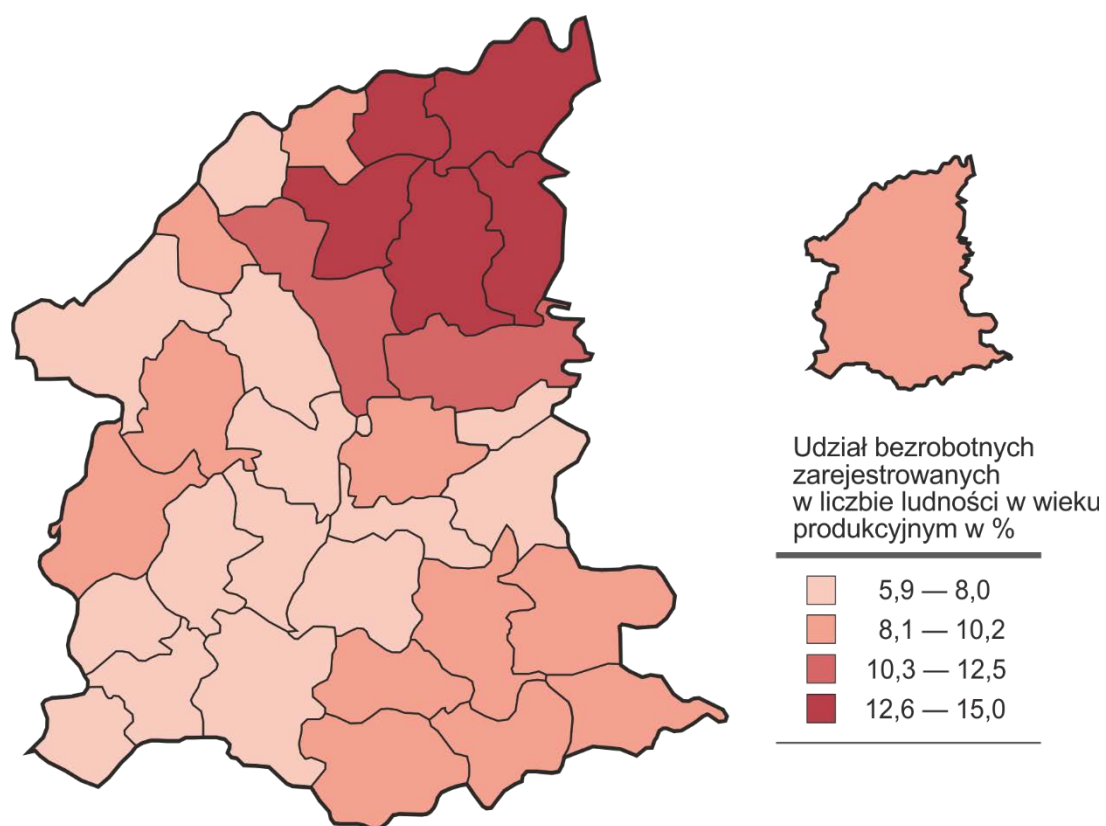
Wykr. 1.9. Dynamika liczby bezrobotnych zarejestrowanych
Rok poprzedni=100

Źródło: opracowanie własne.

W przeliczeniu na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w podregionie tarnowskim w 2013 r. przypadało 91 osób bezrobotnych. Wskaźnik przewyższał wartość dla województwa (78 osób), był także od wskaźnika dla kraju (88 osób). Do grupy jednostek terytorialnych o najniższej wartości wskaźnika zaliczały się: Iwkowa (57), Gnojnik (70) oraz Dębno i Szczurowa (po 75). Z kolei najwięcej osób bezrobotnych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w gminach Szczucin (147) oraz Mędrzechów (142).

Wykr. 1.10. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY

Podregion tarnowski, jako oddzielna struktura funkcjonalna o wyraźnie odrębnym charakterze i specyficznych warunkach rozwoju przedsiębiorczości, może być rozpatrywany pod względem własnego potencjału gospodarczego. Na szczególną analizę zasługuje tu rola handlu i sektora przemysłowego w gospodarce obszaru.

2.1. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Według stanu w dniu 31 XII 2013 r. w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych było 31,9 tys. podmiotów gospodarki narodowej z terytorium podregionu tarnowskiego¹. Stanowiło to 9,1% w szystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie małopolskim.

Liczba podmiotów gospodarczych na terytorium podregionu tarnowskiego w latach 2009 – 2013 systematycznie rosła, za wyjątkiem roku 2011, który przyniósł spadek liczby podmiotów (o 0,2%). Trend wzrostowy kontynuowany był od 2012 r. (wzrost o 3,8%), osiągając poziom 2,4% w 2013 r., wobec 2,2% średnio w województwie.

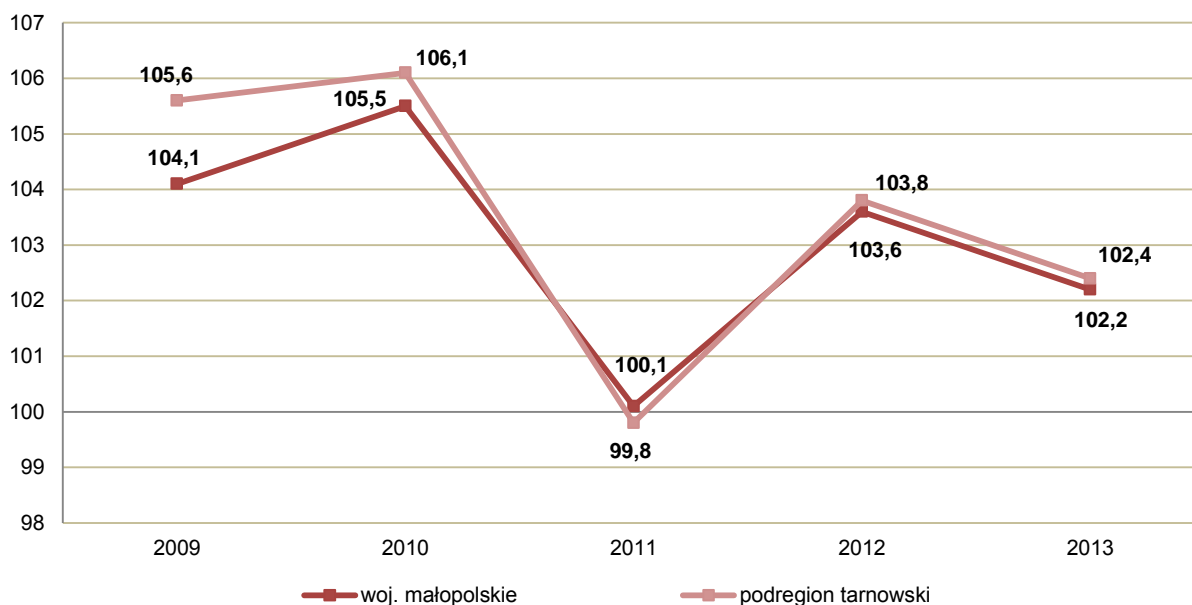
W końcu 2013 r. liczba zarejestrowanych podmiotów była o 12,6% wyższa niż na początku badanego okresu, w 2009 r. Dla porównania, dla całego województwa wzrost liczby podmiotów w analogicznym okresie wyniósł 11,8%. Na zwiększenie ogólnej liczby podmiotów w podregionie wpłynął sektor prywatny, który powiększył się w badanym okresie o 13,3% podczas gdy w sektorze publicznym ubyło 3,2% podmiotów.

W okresie lat 2009-2013 dynamika liczby podmiotów podregionu tarnowskiego była z reguły wyższa od wojewódzkiej i zmieniała się do niej analogicznie, podlegając podobnym do niej wahaniom. Silniejszy od wojewódzkiego spadek dynamiki nastąpił w 2011 r. i został zrekompensowany szybszym tempem wzrostu liczby podmiotów gospodarczych w 2012 r. W ujęciu przestrzennym, największy wzrost liczby

¹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz jednostek lokalnych.

podmiotów w badanym okresie odnotowano na obszarze gmin: Gromnik (48,2%), Lisia Góra (30,1%) i Dębno (25,3%), najmniejszy zaś w gminach: Mędrzechów (0,9%), Bolesław (1,1%) oraz mieście Tarnów (5,1%). W żadnej z gmin liczba zarejestrowanych podmiotów nie zmniejszyła się.

Wykr. 2.1. Dynamika liczby podmiotów gospodarczych
Rok poprzedni = 100

Źródło: opracowanie własne.

Poza miastem Tarnów, które skupiało na swoim obszarze ponad 1/3 (35,1%) ogółu podmiotów, największa liczba jednostek zarejestrowana była na terenie gmin: Brzesko (8,9%) i Tarnów (5,9%). Najmniejszą liczbę zarejestrowanych podmiotów odnotowano w gminach: Bolesław (0,3%), Gręboszów i Mędrzechów (po 0,4%). Jednostki zarejestrowane w podregionie rozkładały się dość równomiernie w gminach miejskich i wiejskich (odpowiednio: 35,1% i 30,0%).

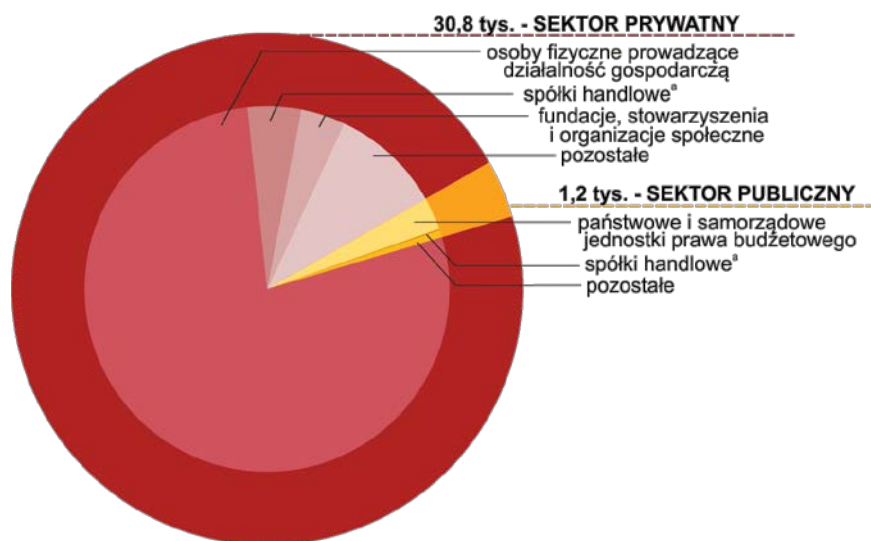
Tabl. 2.1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Lata				
	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem.....	28384	30112	30063	31207	31948
Gminy miejskie.....	10666	11067	10851	11140	11213
Gminy wiejskie.....	8095	8746	8802	9226	9600
Gminy miejsko-wiejskie.....	9623	10299	10410	10841	11135

Źródło: opracowanie własne.

Wykr. 2.2. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według sektorów własności

Stan w dniu 31 XII

a W tym spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

Źródło: opracowanie własne.

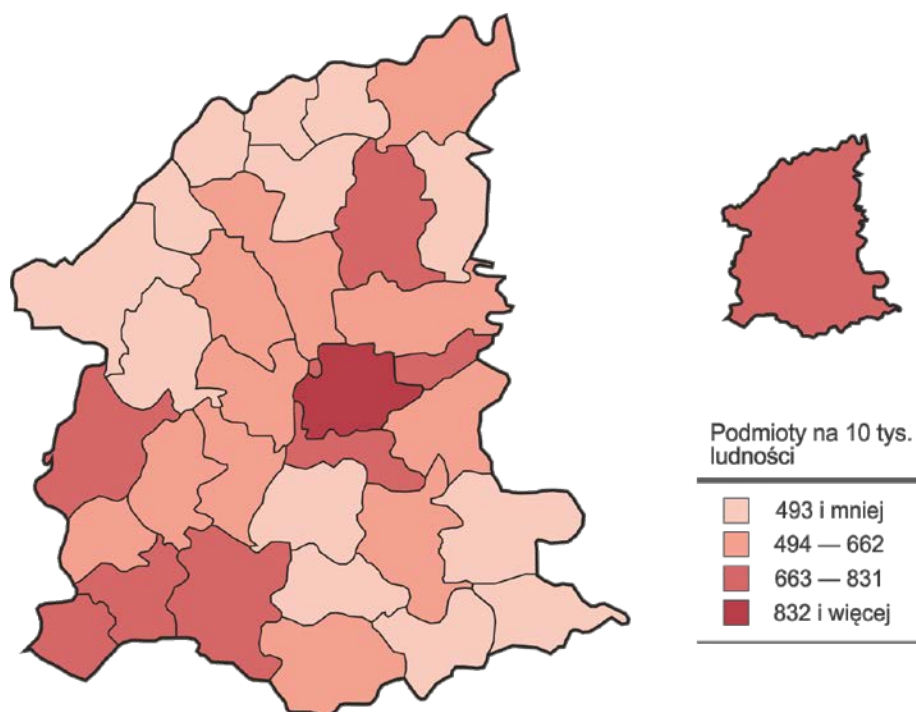
Sektor prywatny skupiał aż 96,3% ogółu podmiotów działających w podregionie tarnowskim. W ujęciu przestrzennym, największym udziałem sektora prywatnego charakteryzowały się gminy: Tarnów (98,1%) i Brzesko (97,3%) oraz miasto Tarnów (97,2%), najmniejszym natomiast, a co za tym idzie największym udziałem sektora publicznego – gminy: Mędrzechów (87,3%), Bolesław (89,0%) i Olesno (91,8%).

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 77,8% ogółu podmiotów zarejestrowanych na terenie podregionu tarnowskiego. Odsetek tego typu jednostek w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych gminach wahał się od 65,9% w Bolesławiu do 88,5% w Iwkowej.

Na terenie obszaru działało 1,6 tys. spółek handlowych, stanowiących 5,3% ogółu spółek handlowych z województwa małopolskiego i 4,9% wszystkich zarejestrowanych w podregionie podmiotów. Największy udział spółek handlowych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie podregionu odnotowano w mieście Tarnów (8,2%) oraz gminach: Żabno (6,1%), Brzesko (5,5%) i Wierzchosławice (4,7%). Z kolei najmniej, poniżej 1,0% spółek handlowych wśród ogółu podmiotów działało na terenie gmin: Bolesław (0,0%) Szerzyny (0,6%) i Gręboszów (0,7%).

Spośród spółek handlowych prowadzących działalność na terenie podregionu tarnowskiego 10,1% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego, działające głównie w mieście Tarnowie, a także w Brzesku, Żabnie, Wojniczu i Wierzchosławicach. Żadnych spółek tego typu nie zarejestrowano na tomiaszt w gminach: Bolesław, Gnojnik, Gręboszów, Gromnik, Iwkowa, Mędrzechów, Radgoszcz, Radłów, Rzepiennik Strzyżewski, Skrzyszów, Szerzyny, Tuchów i Wietrzychowice.

Wykr. 2.3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

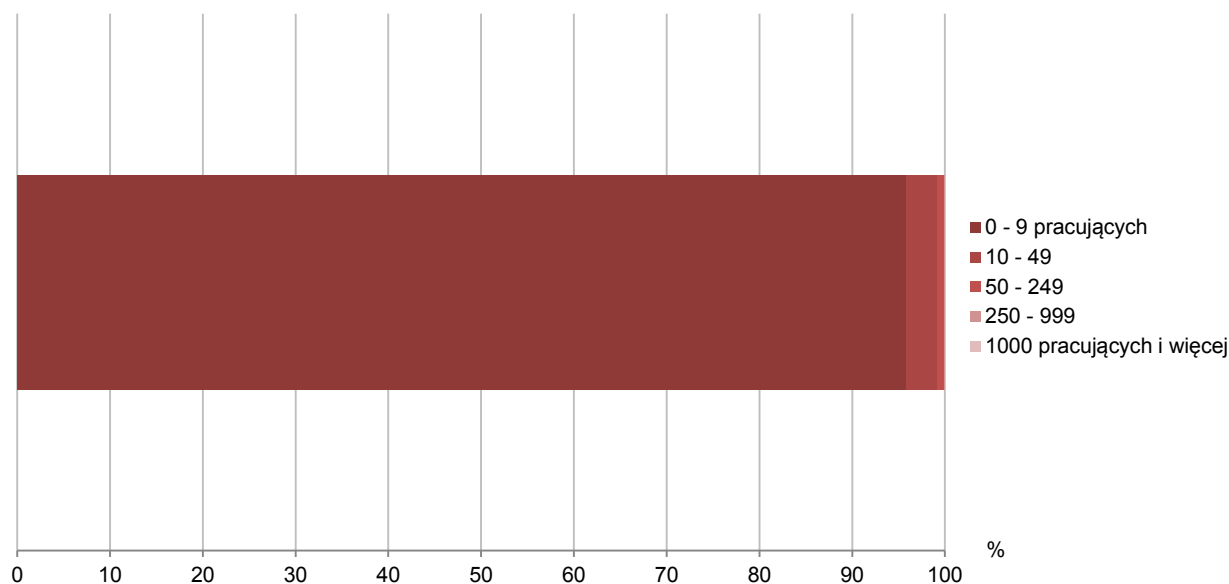
Największa koncentracja podmiotów gospodarki narodowej, wyrażająca się ich liczbą na 1 km² powierzchni, wystąpiła na terenie gminy miejskiej Tarnów (155), a w dalszej kolejności – gminy Brzesko (28) i gminy wiejskiej Tarnów (23). Najniższym współczynnikiem koncentracji charakteryzowały się gminy: Bolesław, Gręboszów, Mędrzechów, Radgoszcz, Szczurowa i Wietrzychowice (po 3). Średnio na 1 km² powierzchni podregionu tarnowskiego przypadało natomiast w 2013 r. 12 podmiotów

gospodarczych (o 2 więcej niż w 2009 r.), podczas gdy w całym województwie wskaźnik ten wynosił niemal dwukrotnie więcej (23).

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności, będąca jednym z głównych wyznaczników poziomu przedsiębiorczości na danym obszarze, wynosiła w 2013 r. w podregionie tarnowskim 688, a więc o ponad 1/3 (34,1%) mniej, niż przeciętnie w województwie, gdzie wskaźnik ten przybrał wartość 1045. Najwyższą liczbę zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności odnotowano w mieście Tarnów (1000), a także w gminach: Iwkowa (786), Brzesko (785) i Tarnów (750). Najslabiej pod względem przedsiębiorczości wypadły gminy: Bolesław (324), Mędrzechów (335) i Rzepiennik Strzyżewski (346).

Wykr. 2.4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według liczby pracujących w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne.

Wśród podmiotów zarejestrowanych na terenie podregionu tarnowskiego zdecydowanie dominowały w 2013 r. mikroprzedsiębiorstwa, z liczbą pracujących poniżej 10 osób (aż 94,7% ogółu zarejestrowanych jednostek). Podmioty małe, posiadające od 10 do 49, pracujących stanowiły 4,3% wszystkich znajdujących się w rejestrze. Przedsiębiorstwa średniej wielkości, z liczbą pracujących od 50 do 249, stanowiły zaledwie 0,8% ogółu. Dużych podmiotów, powyżej 250 pracujących, było zaledwie 0,1%.

W strukturze podmiotów gospodarczych według podstawowego rodzaju prowadzonej działalności zarejestrowanych na obszarze podregionu tarnowskiego zdecydowanie dominowała sekcja *Handel; naprawa pojazdów samochodowych*², w której zarejestrowanych była 1/4 (25,2%) ogółu jednostek. Sekcja ta skupiała 8,0 tys podmiotów, a więc niemal o połowę (49,2%) więcej, niż druga co do liczebności sekcja *Budownictwo* (5,4 tys. – 16,9% ogółu podmiotów). Znaczna liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana była w 2013 r. także w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (3,2 tys., tj. 10,0% ogółu). Łącznie sekcje te obejmowały ponad połowę (52,0%) wszystkich podmiotów zarejestrowanych na terenie podregionu. Liczebność każdej z pozostałych sekcji nie przekraczała 2,5 tys. podmiotów, osiągając udział w ogóle niższy niż 7,5%.

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, na terenie podregionu tarnowskiego w układzie przestrzennym wyróżnić można jednostki o dominującej roli jednej z trzech sekcji. Gminy: Ryglice i S zerzyny to obszary o wiodącej roli *Przetwórstwa przemysłowego* udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w tej sekcji sięgał tutaj 24,1% – 34,3%. Na obszarze gmin: Bolesław, Borzęcin, Ciężkowice, Czchów, Dębno, Gnojnik, Gromnik, Iwkowa, Radłów, Szczurowa, Wietrzychowice i Zakliczyn dominowały podmioty zarejestrowane w sekcji *Budownictwo* (udział 23,1% – 37,6%). W e wszystkich pozostałych gminach podregionu dominującą rolę w gospodarce odgrywała sekcja *Handel; naprawa pojazdów samochodowych*³ (udział 22,3% – 32,1%).

2.1.1. HANDEL

Sekcja *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* była z wynikiem 8,0 tys. pierwszą w 2013 r. pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów i pierwszą pod względem liczby gmin, w których osiągnęła charakter dominujący – przeważała w 17 spośród wszystkich gmin tworzących podregion tarnowski, ustępując innym obszarom działalności na terenie 14. Zarejestrowane w tej sekcji podmioty stanowiły na obszarze podregionu 25,2% ogółu (w całym województwie małopolskim analogiczny udział był nieco wyższy i wynosił 25,6%). Najwyższy udział podmiotów

² Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 14.

³ Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 14.

gospodarczych z zarejestrowanych w sekcji *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* w ogóle podmiotów z zarejestrowanych na danym obszarze odnotowano w gminie Dąbrowa Tarnowska, gdzie wyniósł on 32,1%, a najniższy – w Iwkowej (15,9%).

Zbliżona liczba podmiotów zajmujących się handlem zarejestrowana była w gminach miejskich i wiejskich podregionu tarnowskiego. Stanowiły one odpowiednio: 9,1% i 7,1% w wszystkich zarejestrowanych w podregionie podmiotów i odpowiednio: 36,2% i 28,1% grupy podmiotów handlowych.

Spośród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie podregionu tarnowskiego w sekcji *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* niemal 2/3 stanowiły podmioty zajmujące się handlem detalicznym (z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi) – ich udział w ogóle podmiotów handlowych w podregionie wyniósł aż 61,6%. Udział podmiotów zajmujących się handlem hurtowym (z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi) stanowił z kolei nieco ponad 1/5 (20,9%).

Tabl. 2.2. Podmioty gospodarki narodowej działające w handlu^a w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarcze	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogółu
Województwo małopolskie		
Handel^a razem.....	89894	25,6
Gminy miejskie.....	42231	12,0
Gminy wiejskie.....	20560	5,9
Gminy miejsko-wiejskie.....	27103	7,7
W tym podregion tarnowski		
Handel^a razem.....	8037	25,2
Gminy miejskie.....	2906	9,1
Gminy wiejskie.....	2260	7,1
Gminy miejsko-wiejskie.....	2871	9,0

^a Sekcja PKD Handel; naprawa pojazdów samochodowych - patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 14.
Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę liczbę pracujących⁴, sekcja *Handel; naprawa pojazdów samochodowych* była w 2013 r. drugą co do wielkości w gospodarce podregionu

⁴ Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

tarnowskiego (12,5 tys. pracujących), ustępując jedynie *Przetwórstwu przemysłowemu* (18,9 tys. pracujących).

Inaczej niż w przypadku podmiotów gospodarczych, większość pracujących w podmiotach zajmujących się handlem zarejestrowana była w gminach miejskich podregionu tarnowskiego. Stanowili oni 7,1% wszystkich osób pracujących na terenie podregionu i więcej niż 2/5 (44,6%) grupy osób pracujących w handlu.

Tabl. 2.3. Pracujący^a w handlu^b w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Pracujący ^a	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogółu
Województwo małopolskie		
Handel^b razem.....	111879	15,5
Gminy miejskie.....	68022	9,4
Gminy wiejskie.....	18850	2,6
Gminy miejsko-wiejskie.....	25007	3,5
W tym podregion tarnowski		
Handel^b razem.....	12539	15,9
Gminy miejskie.....	5590	7,1
Gminy wiejskie.....	2619	3,3
Gminy miejsko-wiejskie.....	4330	5,5

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

b Sekcja PKD Handel; naprawa pojazdów samochodowych - patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 14.

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

Na koniec 2013 r. na terenie podregionu tarnowskiego działało 8 hipermarketów i 58 supermarketów, w większości zlokalizowanych w gminach miejskich i miejsko-wiejskich. Supermarkety w podregionie stanowiły 13,6% wszystkich tego typu placówek handlu wielkopowierzchniowego działających w województwie małopolskim.

Na terenie podregionu tarnowskiego na koniec 2013 r. działały ogółem 34 targowiska o łącznej powierzchni 189,7 tys. m² (w tym 140,4 tys m² powierzchni sprzedażowej). Na zdecydowanej większości przeważał drobny handel detaliczny. Zlokalizowane w podregionie targowiska stanowiły 23,3% w szyskkich tego t ypu placówek działających w województwie małopolskim.

Tabl. 2.4. Sklepy według form organizacyjnych w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Województwo małopolskie			
	Hipermarkety	Supermarkety	Domy towarowe	Domy handlowe
Ogółem	43	425	9	8
Gminy miejskie.....	40	231	6	6
Gminy wiejskie.....	0	32	3	0
Gminy miejsko-wiejskie.....	3	162	0	2
	W tym podregion tarnowski			
Ogółem	8	58	1	0
Gminy miejskie.....	7	29	0	0
Gminy wiejskie.....	0	4	1	0
Gminy miejsko-wiejskie.....	1	25	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Tabl. 2.5. Targowiska stałe w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Liczba		Powierzchnia w m ²		Stale punkty sprzedaży drobnodetalicznej	
	ogółem	w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	ogółem	w tym sprzedażowa	ogółem	w tym na targowiskach czynnych codziennie
	Województwo małopolskie					
Ogółem	146	137	881023	650907	5648	2927
Gminy miejskie.....	55	53	352464	275318	3077	1392
Gminy wiejskie.....	27	25	81149	67251	509	4
Gminy miejsko-wiejskie..	64	59	447410	308338	2062	1531
	W tym podregion tarnowski					
Ogółem	34	33	189735	140392	508	437
Gminy miejskie.....	15	15	96486	67714	297	297
Gminy wiejskie.....	5	5	7180	6880	0	0
Gminy miejsko-wiejskie..	14	13	86069	65798	211	140

Źródło: opracowanie własne.

2.1.2. PRZEMYSŁ

Na terenie podregionu tarnowskiego w sektorze przemysłowym⁵ zarejestrowanych było w 2013 r. łącznie 3,4 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 10,7% ogółu (wobec 10,4% w województwie). Sektory PKD zaliczane do tego rodzaju działalności traktowane łącznie stanowiły więc trzecią po handlu i budownictwie najbardziej liczną zbiorowość podmiotów gospodarczych na tym obszarze. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w tej grupie osiągały najwyższy udział w południowo-zachodniej części obszaru, a w szczególności w gminie Szerzyny, gdzie udział ów osiągnął 34,8%. Z kolei najniższy udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w przemyśle w ogóle podmiotów zarejestrowanych na danym obszarze odnotowano w mieście Gręboszów, gdzie wyniósł on 7,9%.

Analogicznie jak w przypadku handlu, zbliżona liczba podmiotów przemysłowych zarejestrowana była w gminach miejskich i w wiejskich podregionu, stanowiąc odpowiednio: 3,1% i 3,8% wszystkich zarejestrowanych podmiotów oraz 29,4% i 34,7% podmiotów w przemyśle.

Tabl. 2.6. Podmioty gospodarki narodowej działające w przemyśle^a w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Podmioty gospodarcze	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogółu
	Województwo małopolskie	
Przemysł^a razem.....	36401	10,4
Gminy miejskie.....	14017	4,0
Gminy wiejskie.....	10489	3,0
Gminy miejsko-wiejskie.....	11895	3,4
	W tym podregion tarnowski	
Przemysł^a razem.....	3409	10,7
Gminy miejskie.....	1001	3,1
Gminy wiejskie.....	1183	3,8
Gminy miejsko-wiejskie.....	1225	3,8

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 14.

Źródło: opracowanie własne.

Spośród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie podregionu tarnowskiego w przemyśle, dominowały podmioty z sekcji *Przetwórstwo*

⁵ Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 14.

przemysłowe, których udział wyniósł aż 93,3%. W ramach tej sekcji natomiast znaczący udział osiągnęły podmioty trudniące się produkcją wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli, a także produkcją wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (19,5%), produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (17,5%) oraz produkcją artykułów spożywczych (9,5%).

Pod względem liczby pracujących⁶, sektor przemysłowy był na terenie podregionu tarnowskiego w 2013 r. zdecydowanym liderem, skupiając 22,4 tys. osób, tj. 28,4% wszystkich pracujących i osiągając tym samym udział nieco wyższy od średniego w województwie (24,9%). W ramach samego sektora przemysłowego z kolei, najwyższy udział pracujących w podregionie posiadała sekcja *Przetwórstwo przemysłowe* (84,4%).

Podobnie jak w przypadku handlu, również większość pracujących w podmiotach należących do sektora przemysłowego zarejestrowana była w gminach miejskich. Stanowili oni ponad 1/7 (14,4%) wszystkich osób pracujących na terenie podregionu i ponad połowę (50,6%) grupy osób pracujących w przemyśle.

Tabl. 2.7. Pracujący^a w przemyśle^b w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Pracujący ^a	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogółu
Województwo małopolskie		
Przemysł^b razem.....	179181	24,9
Gminy miejskie.....	81011	11,2
Gminy wiejskie.....	30644	4,3
Gminy miejsko-wiejskie.....	67526	9,4
W tym podregion tarnowski		
Przemysł^b razem.....	22380	28,4
Gminy miejskie.....	11319	14,4
Gminy wiejskie.....	4434	5,6
Gminy miejsko-wiejskie.....	6627	8,4

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

b Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 14.

Źródło: opracowanie własne.

⁶ Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

ROZDZIAŁ 3. FINANSE PUBLICZNE

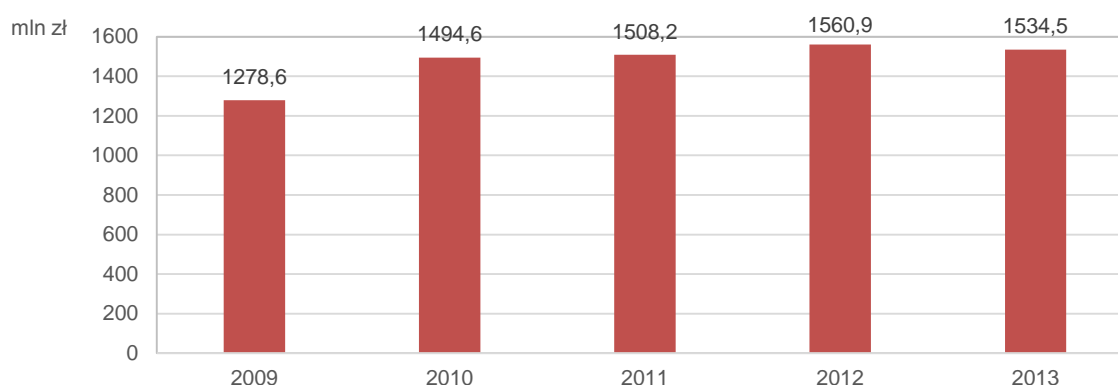
Finanse podregionu, rozumiane jako finanse publiczne, są czynnikiem warunkującym rozwój danego regionu. Istotną rolę dla rozwoju regionu odgrywa sposób wydatkowania środków budżetowych, a więc kierunki wydatkowania, jak również sposoby pozyskiwania środków pieniężnych na realizację zadań własnych danego obszaru.

Podregion tarnowski to stosunkowo młody obszar w przestrzeni społeczno-gospodarczej kraju. Konkurencyjność regionów na tle pozostałych jednostek przestrzennych rośnie, co rodzi swoje konsekwencje dla rozwoju regionalnego.

3.1 DOCHODY BUDŻETOWE GMIN PODREGIONU TARNOWSKIEGO

Na przestrzeni lat 2009 – 2013, dochody ogółem gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego rosły. W 2009 r. dochody ogółem⁷ gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego wyniosły 1278,6 mln zł, natomiast w 2013 r. już 1534,5 mln zł. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w latach 2009 – 2013 rosnący trend dochodów budżetowych dotyczył również całego województwa małopolskiego (odpowiednio w 2009 r. wyniosły one 9735,8 mln zł, w 2013 r. 11812,3 mln zł).

Wykr. 3.1. Dochody ogółem gmin i miasta na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne.

⁷ Na dochody ogółem składają się: 1) dochody własne, 2) dotacje, 3) subwencja ogólna.

Analizując dochody ogółem gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego w latach 2009 – 2013 należy zwrócić uwagę na zestawienie dochodów według rodzaju gminy. Najwięcej dochodów ogółem spośród gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego uzyskała w 2013 r. gmina miejska Tarnów – 34,9%. Dochody ogółem 19 gmin wiejskich w 2013 r. stanowiły 32,6%, natomiast 11 gmin miejsko-wiejskich 32,5%.

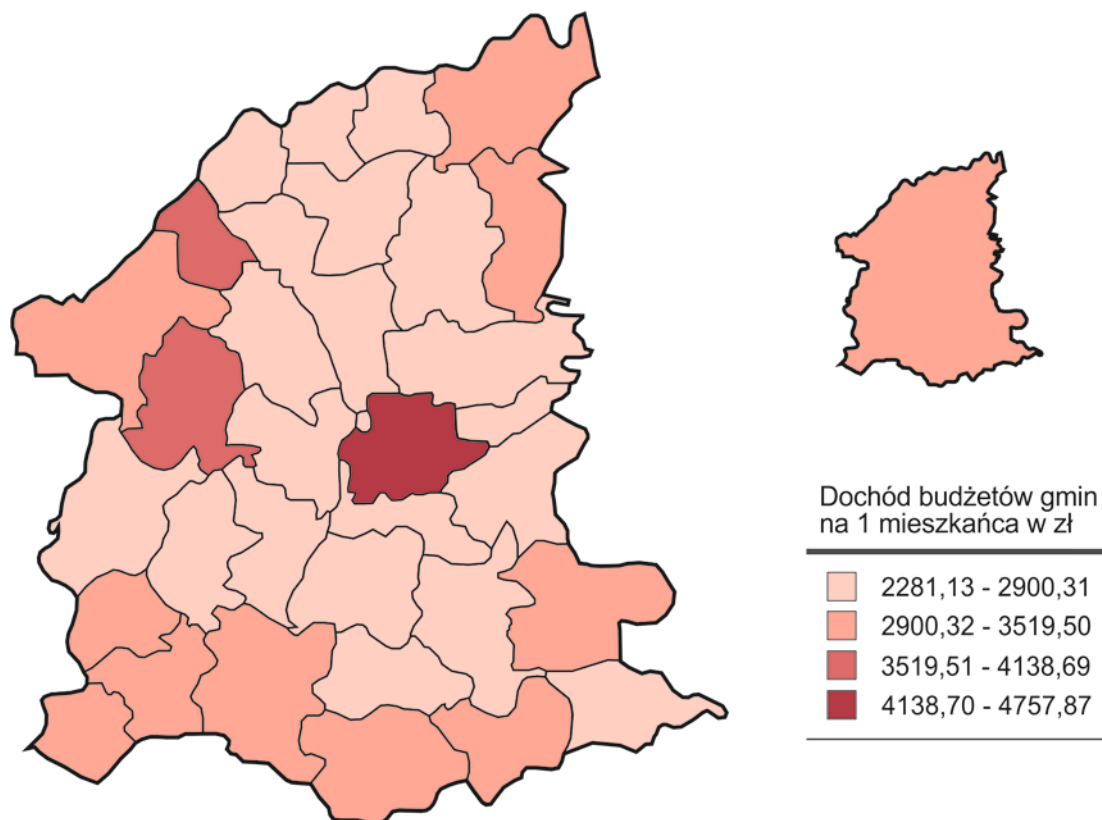
Tabl. 3.1. Dochody ogółem gmin według rodzaju gminy

Wyszczególnienie	Lata				
	2009	2010	2011	2012	2013
	Gminy miejskie				
Ogółem (mln zł).....	438,5	486,3	485,4	526,8	535,2
Dynamika (rok poprzedni=100).....	109,0	110,9	99,8	108,5	101,6
	Gminy wiejskie				
Ogółem (mln zł).....	421,2	524,6	533,9	515,2	500,8
Dynamika (rok poprzedni=100).....	107,0	124,5	101,8	96,5	97,2
	Gminy miejsko-wiejskie				
Ogółem (mln zł).....	418,8	483,7	488,9	518,9	498,5
Dynamika (rok poprzedni=100).....	109,6	115,5	101,1	106,1	96,1

Źródło: opracowanie własne.

Najwyższe dochody ogółem w obrębie gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego w 2013 r. wystąpiły w gminie miejskiej Tarnów 535,2 mln zł, gminie miejsko-wiejskiej Brzesko 93,1 mln zł oraz gminie wiejskiej Tarnów 65,8 mln zł. Z kolei najniższe dochody ogółem w 2013 r. wystąpiły w gminach wiejskich Bolesław 6,8 mln zł, Gręboszów 9,2 mln zł oraz Mędrzechów 9,7 mln zł. Jak wynika z zestawienia dochodów ogółem gmin w obrębie podregionu tarnowskiego różnica w potencjale ekonomicznym między poszczególnymi gminami jest znacząca. W sposób szczególny widać to na przykładzie gminy miejskiej Tarnów, której dochód w 2013 r. stanowił 34,9% dochodu ogółem gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego. Znacząco wyższy dochód ogółem w przypadku gminy Tarnów wynika przede wszystkim z wysokiego dochodu własnego, w skład którego wchodzi podatek (w tym od nieruchomości), opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa z PIT i CIT oraz dochody z majątku.

Wykr.3.2. Dochody ogółem gmin na 1 mieszkańca w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

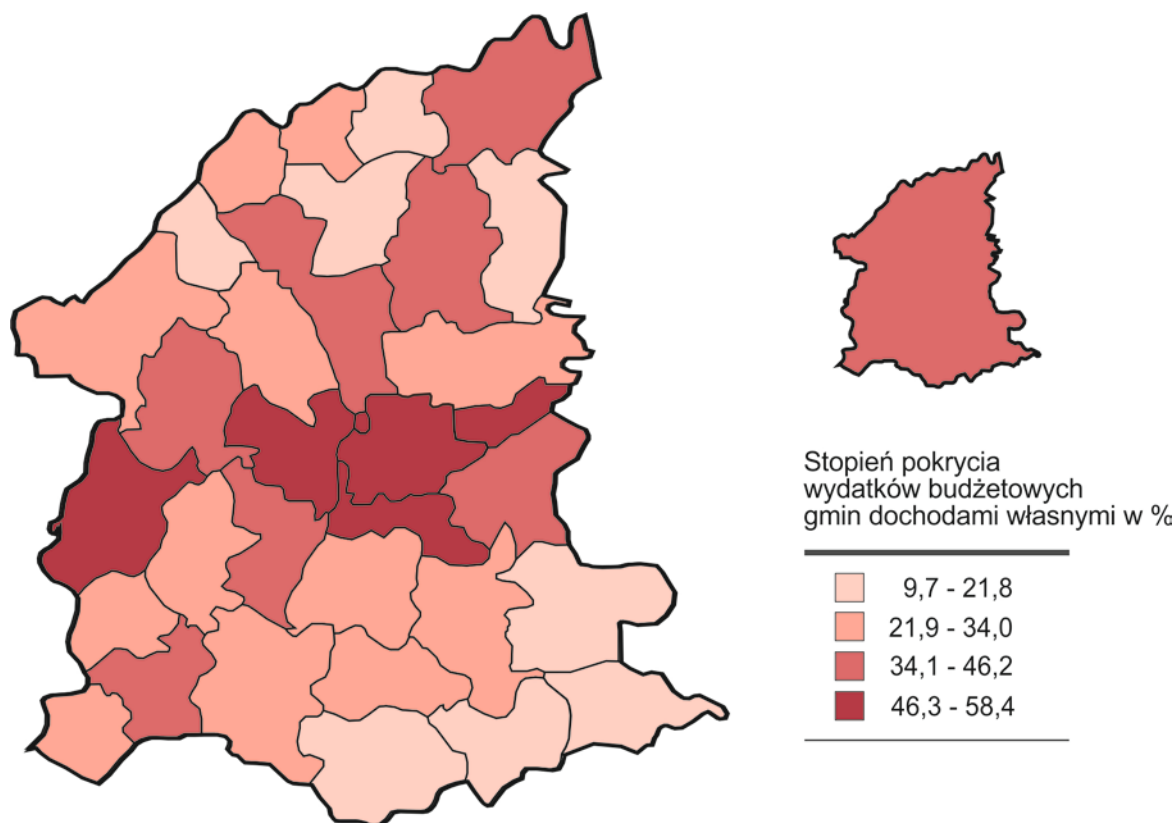

Źródło: opracowanie własne.

Czynnikami, które bezpośrednio warunkują poziom dochodów i wydatków ogółem gmin podregionu tarnowskiego są lokalne warunki społeczno-ekonomiczne, jak również gęstość zaludnienia. Najwyższe dochody w 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie miejskiej Tarnów 4757,87 zł, oraz gminach wiejskich Borzęcin 3846,98 zł i Wietrzychowice 3836,70 zł. Najniższe dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. odnotowano w gminach wiejskich Wierzchosławice 2281,13 zł i Bolesław 2418,34 zł oraz gminie miejsko-wiejskiej Brzesko 2563,91 zł.

Wykr. 3.3 Stopień pokrycia wydatków ogółem gmin dochodami własnymi w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

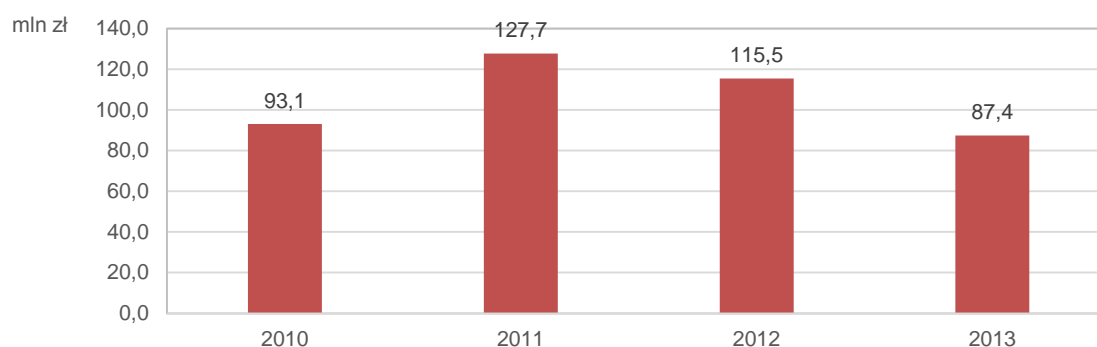

Źródło: opracowanie własne.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem gmin podregionu tarnowskiego pozwala ocenić, w jakim stopniu poszczególne jednostki są uzależnione od budżetu centralnego i przekazywanych dotacji, subwencji, a w jakim stopniu opierają się na lokalnej społeczności i dochodach przez nią wypracowanych. Pod tym względem wyróżnić można 3 gminy podregionu tarnowskiego, którym w 2013 r. udało się wypracować samodzielnie dochód pokrywający co najmniej 50% ogółu wydatków ich budżetów.

Po przystąpieniu Polski w 2004 r. do Unii Europejskiej pojawiła się nowa perspektywa pozyskiwania środków finansowych przez jednostki samorządu terytorialnego (jst). Wysokość środków pozyskanych w latach 2009 – 2013, osiągnęła swój najwyższy poziom w 2011 r. Gminy podregionu tarnowskiego pozyskały wówczas ogółem 127,7 mln zł na realizację programów i projektów unijnych.

Wykr. 3.4 Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

Źródło: opracowanie własne.

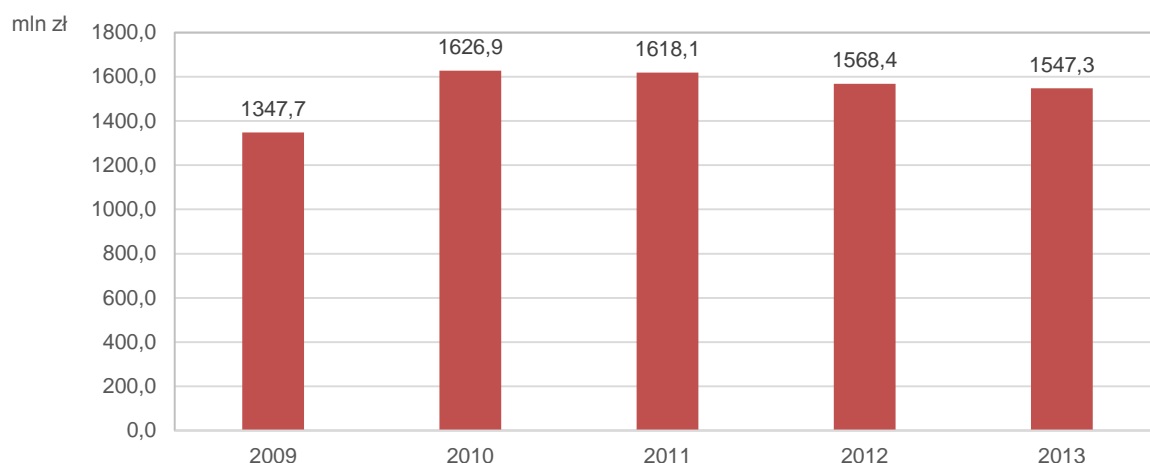
Najwyższe dochody ogółem z tytułu środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w obrębie gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego w 2013 r. wystąpiły w gminie miejskiej Tarnów 17,3 mln zł oraz gminach miejsko-wiejskich Szczucin 9,2 mln zł i Dąbrowa Tarnowska 7,3 mln zł. Z kolei najniższe dochody ogółem z w/w źródła w 2013 r. wystąpiły w gminach wiejskich Mędrzechów 0,2 mln zł, Radłów 0,3 mln zł oraz Bolesław 0,3 mln zł.

3.2 WYDATKI BUDŻETOWE GMIN PODREGIONU TARNOWSKIEGO

W okresie 2009 – 2013 wydatki ogółem gmin podregionu tarnowskiego rosły. Wzrost ten nie był w całym badanym okresie liniowy. Część z tych środków była przeznaczona na działania inwestycyjne, a co za tym idzie miała bezpośrednie przełożenie na większy rozwój podregionu. W 2009 r. wydatki ogółem gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego wyniosły 1347,7 mln zł, natomiast w 2013 r. już 1547,3 mln zł. Najwyższe wydatki ogółem w analizowanym okresie wystąpiły w 2010 r. 1626,9 mln zł. Wpływ na wysokość wydatków w 2010 r. mogła mieć łączna suma środków pozyskanych z Unii Europejskiej i klauzula wymaganego wkładu własnego. Dla porównania wydatki całego województwa w 2009 r. wyniosły 10489,5 mln zł, natomiast w 2013 r. 11742,0 mln zł.

Na wydatki ogółem gmin podregionu tarnowskiego składały się wydatki bieżące oraz majątkowe. W 2009 r. wyniosły one odpowiednio 1057,9 mln zł i 289,8 mln zł, natomiast w 2013 r. wyniosły one: 1311,5 mln zł i 235,8 mln zł.

Wykr. 3.5 Wydatki ogółem gmin i miasta na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wydatki ogółem gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego w latach 2009 – 2013 należy zwrócić uwagę na zestawienie wydatków według rodzaju gminy. Najwięcej wydatków ogółem spośród gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego uzyskała w 2013 r. gmina miejska 34,8%. Wydatki ogółem gmin miejsko-wiejskich stanowiły 32,9% ogółu wydatków wszystkich gmin, natomiast gmin wiejskich 32,3%.

Tabl. 3.2 Wydatki ogółem gmin według rodzaju gminy

Wyszczególnienie	Lata				
	2009	2010	2011	2012	2013
Gminy miejskie					
Ogółem (mln zł).....	459,0	547,1	507,9	524,9	538,7
Dynamika (rok poprzedni=100).....	112,6	119,2	92,8	103,3	102,6
Gminy wiejskie					
Ogółem (mln zł).....	467,8	557,2	577,6	522,6	499,4
Dynamika (rok poprzedni=100).....	102,0	119,1	103,6	90,5	95,6
Gminy miejsko-wiejskie					
Ogółem (mln zł).....	420,9	522,6	532,7	520,9	509,2
Dynamika (rok poprzedni=100).....	129,3	124,2	101,9	97,8	97,8

Źródło: opracowanie własne.

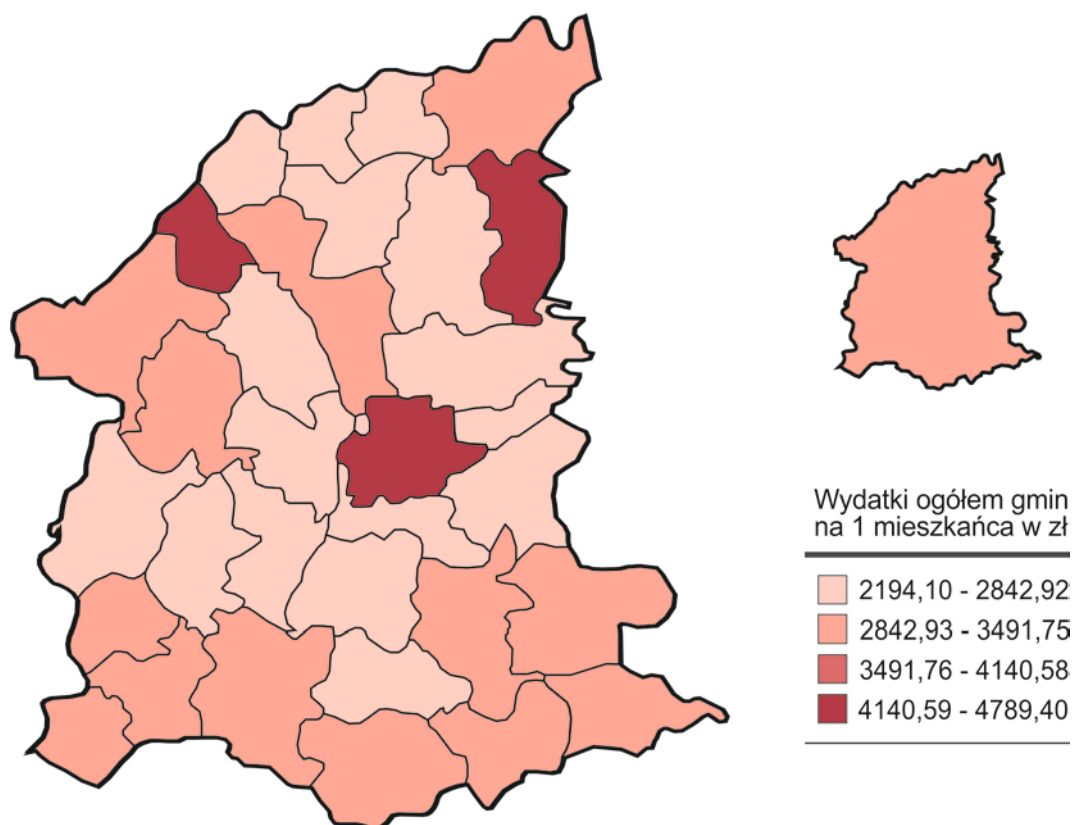
Najwyższe wydatki ogółem w gminach wchodzących w skład podregionu tarnowskiego w 2013 r. odnotowano w gminie miejskiej Tarnów 538,7 mln zł,

gminie miejsko-wiejskich Brzesko 92,8 mln zł oraz gminie wiejskiej Tarnów 64,9 mln zł. Najniższe wydatki ogółem w gminach podregionu tarnowskiego wystąpiły w gminach wiejskich Bolesław 6,1 mln zł, Mędrzechów 9,2 mln zł oraz Gręboszów 9,3 mln zł.

W 2013 r. gminy podregionu tarnowskiego wydały ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca przeciętnie 3336,08 zł. Najwyższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminie miejskiej Tarnów 4789,40 zł, gminie wiejskiej Radgoszcz 4196,59 zł oraz gminie wiejskiej Wietrzychowice 4164,41 zł. Najniższe wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. wystąpiły w gminach wiejskich Bolesław 2194,10 zł, Wierzchosławice 2258,69 zł oraz Dębno 2462,39 zł.

Wykr. 3.6. Wydatki ogółem gmin na 1 mieszkańca w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

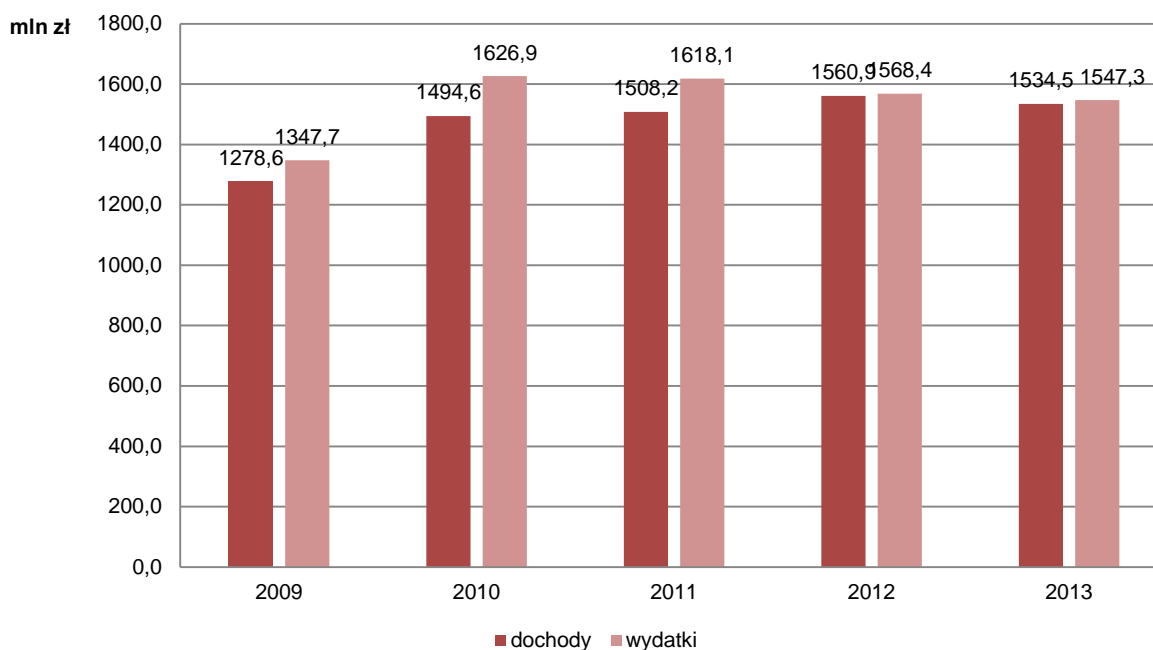
Źródło: opracowanie własne.

Analizując dochody i wydatki gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego widać, że wydatki budżetowe w okresie 2009 – 2013 były wyższe niż dochody. Przewaga wydatków nad dochodami świadczy o ujemnym wyniku finansowym budżetów gmin. W 2009 r. deficyt budżetów gmin podregionu

tarnowskiego wyniósł 69,1 mln zł, natomiast w 2013 r. 12,8 mln zł. Na przestrzeni lat 2009 – 2013 największy deficyt budżetowy odnotowano w 2010 r., kiedy to wydatki ogółem gmin podregionu tarnowskiego były wyższe od dochodów ogółem o 132,3 mln zł.

Utrzymujący się przez dłuższy czas deficyt budżetowy gmin podregionu tarnowskiego skutkował obciążeniami budżetowymi z tytułu kosztów obsługi deficytu budżetowego. Rosnące wydatki – w szczególności inwestycyjne, były po części związane z możliwością pozyskiwania źródeł finansowania inwestycyjnego z Unii Europejskiej oraz klauzuli wymaganego wkładu własnego. Tylko w nielicznych przypadkach całość wydatków na dany projekt mogła pochodzić z funduszy unijnych.

Wykr. 3.7. Dochody i wydatki ogółem gmin i miasta na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 4. USŁUGI PUBLICZNE

4.1. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Wśród elementów infrastruktury komunalnej podregionu tarnowskiego największą rozbudowę zaobserwowano w przypadku sieci kanalizacyjnej (wraz z kolektorami). W latach 2009-2013 jej długość zwiększyła się o 36,7% (w województwie małopolskim zanotowano wzrost o 30,4%). Wzrosła również długość sieci wodociągowej: od 2009 r. w podregionie tarnowskim zwiększyła się o 12,5% (w stosunku do wzrostu o 6,8% w województwie). Analizując dane dotyczące lat 2009-2013 można zauważyć, że rozbudowa sieci gazowej osiągnęła zbliżony poziom zarówno w podregionie jak i w województwie: długość sieci wzrosła odpowiednio o 2,6% oraz o 2,4%.

4.1.1. SIEĆ KANALIZACYJNA, INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA I GAZOWA

Podregion tarnowski był zróżnicowany pod względem dostępu do elementów infrastruktury takich jak sieć kanalizacyjna, wodociągowa i gazowa. Jediną gminą, na terenie której zabrakło dwóch z wyżej wymienionych elementów (sieci kanalizacyjnej i wodociągowej) był Rzepiennik Strzyżewski. Pozostałe gminy zapewniały dostęp do przynajmniej dwóch elementów infrastruktury. Gminy podregionu tarnowskiego były zróżnicowane także pod względem odsetka osób korzystających z infrastruktury. Jako przykład może posłużyć infrastruktura wodociągowa. Istniały obszary, gdzie z sieci korzystało 0,4% ludności (Zakliczyn) oraz takie, gdzie odsetek osób z niej korzystających wyniósł 97,8% (Wietrzychowice).

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2013 r. w województwie małopolskim wyniosła 12,4 tys. km. W podregionie tarnowskim znajdowało się 2,2 tys. km czynnej sieci kanalizacyjnej, a więc udział w ogólnej strukturze sieci województwa wyniósł 17,7%. W stosunku do 2012 r. w województwie zaobserwowano wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej o 8,6%. W podregionie długość sieci zwiększyła się o 3,9%.

Największą część czynnej sieci kanalizacyjnej posiadały gminy wiejskie: w województwie znajdowało się w nich 5,9 tys. km sieci co stanowiło 47,5% ogółu, natomiast gminy wiejskie podregionu tarnowskiego dysponowały 1,1 tys. km czynnej sieci kanalizacyjnej (49,7% długości sieci podregionu). W gminach miejsko-wiejskich województwa znajdowało się 30,1% długości sieci, dla podregionu wartość ta była wyższa i wyniosła 34,6%. Najmniejszy odsetek długości czynnej sieci kanalizacyjnej znajdował się w gminach miejskich: w przypadku województwa było to 22,4% długości sieci, natomiast w podregionie - 15,7% ogółu sieci.

Ponad połowę (53,4%) długości czynnej sieci kanalizacyjnej podregionu tarnowskiego dysponowały gminy wchodzące w skład powiatu tarnowskiego. W pozostałych powiatach: brzeskim, mieście Tarnowie oraz powiecie dąbrowskim udział długości sieci w strukturze podregionu wyniósł odpowiednio: 16,2%, 15,7% oraz 14,7%.

Tabl. 4.1. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej^a w km
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km				
Województwo małopolskie					
Ogółem	9487,1	10008,2	10649,2	11390,4	12370,9
Gminy miejskie.....	2494,3	2568,7	2629,4	2698,0	2775,0
Gminy wiejskie.....	4170,0	4512,3	4918,0	5316,3	5871,6
Gminy miejsko-wiejskie.....	2822,8	2927,2	3101,8	3376,1	3724,3
W tym podregion tarnowski					
Razem	1605,3	1812,5	1911,6	2112,5	2194,9
Gminy miejskie.....	301,9	335,4	338,0	341,1	345,4
Gminy wiejskie.....	750,0	852,9	906,4	1061,6	1090,1
Gminy miejsko-wiejskie.....	553,4	624,2	667,2	709,8	759,4

a Sieć rozdzielcza i kolektory.
Źródło: opracowanie własne.

Obszarem o najdłuższej czynnej sieci kanalizacyjnej w podregionie było miasto Tarnów (345,4 km). Na drugim miejscu pod względem długości sieci znalazła się gmina wiejska Tarnów (218,6 km), a na kolejnym gmina wiejska Wierzchosławice (184,2 km). W podregionie tarnowskim gminami, które nie posiadały infrastruktury kanalizacyjnej były gminy wiejskie: Borzęcin, Iwkowa, Gręboszów, Mędrzechów oraz Rzepiennik Strzyżewski. Wśród gmin posiadających czynną sieć kanalizacyjną,

najkrótszą charakteryzowały się gminy Bolesław (9,4 km), Szczurowa (15,4 km) oraz Gnojnik (20,8 km).

Za pomocą sieci kanalizacyjnej na terenie województwa małopolskiego w 2013 r. odprowadzono 9 8,6 t ys. d am³ ścieków. Ścieki odprowadzone w podregionie tarnowskim miały objętość 11,5 tys. dam³ i w strukturze ścieków odprowadzonych w województwie stanowiły 11,7%. Zestawiając ze sobą dane dotyczące lat 2012-2013 można zauważyć, że w województwie małopolskim w 2013 r. odprowadzono o 3,2% ścieków mniej niż przed rokiem. W podregionie tarnowskim objętość ścieków odprowadzonych za pomocą sieci kanalizacyjnej wzrosła od 2012 r. o 3,8%.

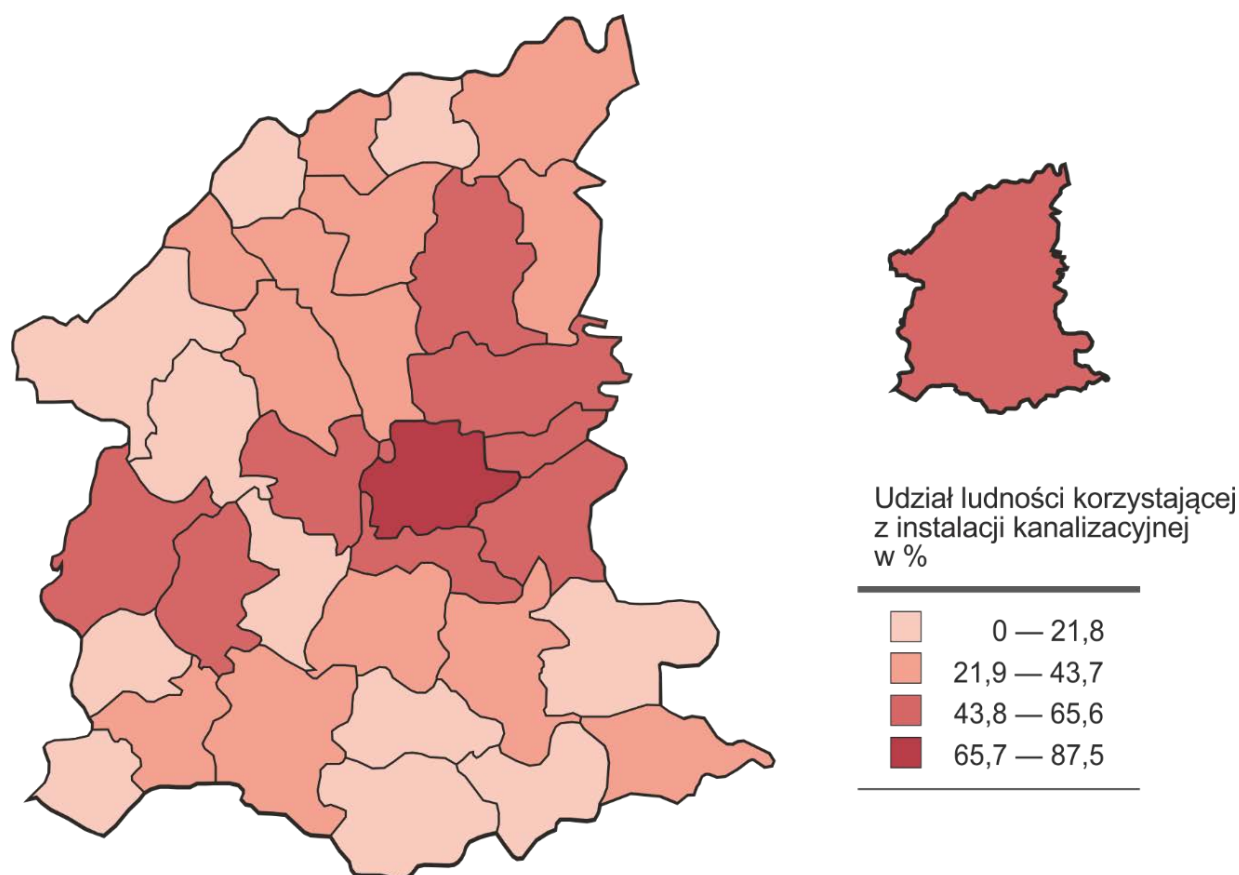
W podregionie tarnowskim najwięcej ścieków odprowadzono w mieście Tarnowie (6,6 t ys. dam³), gminie miejsko-wiejskiej Brzesko (1,2 t ys. dam³) oraz gminie wiejskiej Tarnów (0,7 t ys. dam³). Wśród gmin, które posiadały sieć kanalizacyjną najmniej ścieków zostało odprowadzonych w gminie miejsko-wiejskiej Ryglice oraz gminach wiejskich: Szczurowa i Gnojnik (łącznie 81,0 dam³).

W województwie małopolskim z sieci kanalizacyjnej korzystało 1882,3 t ys. ludności. Użytkownicy sieci w podregionie tarnowskim w liczbie 221,8 tys. stanowili 11,8% ogółu korzystających w województwie.

W 2013 r. w województwie małopolskim odsetek ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniósł 56,0%, a od roku 2009 wzrósł o 4,1 p. proc. W podregionie tarnowskim z infrastruktury kanalizacyjnej korzystało 47,8% ludności. W ciągu pięciu lat wartość ta wzrosła o 4,5 p. proc.

Gminy podregionu tarnowskiego były bardzo zróżnicowane pod względem odsetka osób korzystających w nich z sieci kanalizacyjnej. Najwyższym odsetkiem charakteryzowały się gminy zlokalizowane w centralnej części podregionu tarnowskiego. Największy udział ludności korzystającej z kanalizacji odnotowano w mieście Tarnowie (87,0%), gminie miejsko-wiejskiej Dąbrowa Tarnowska (64,6%) oraz gminie wiejskiej Skrzyszów (60,6%). W pięciu gminach (Borzęcín, Iwkowa, Gręboszów, Mędrzechów oraz Rzepiennik Strzyżewski) żaden z mieszkańców nie był użytkownikiem kanalizacji (ze względu na brak infrastruktury na tych obszarach). Gminami o najniższym odsetku osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2013 r. były: gmina wiejska Szczurowa (9,5%), oraz gminy miejsko-wiejskie Wojnicz (11,6%) oraz Ryglice (13,2%).

Wykr. 4.1. Korzystający z sieci kanalizacyjnej w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 roku długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie małopolskim wyniosła 18,5 tys. km. Na terenie podregionu tarnowskiego znajdowało się 18,2% długości sieci województwa (3,4 tys. km). W porównaniu z rokiem 2009 w województwie zanotowano wzrost długości sieci o 6,8%. W podregionie długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej w ciągu pięciu lat zwiększyła się o 12,5%. W stosunku do 2012 r. zaobserwowano wzrost długości sieci o 2,4% w województwie oraz o 1,5% w podregionie tarnowskim. W gminach powiatu tarnowskiego zlokalizowanych było prawie 40% długości sieci podregionu tarnowskiego.

Zarówno w przypadku województwa małopolskiego, jak i podregionu tarnowskiego ponad połowa długości czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej znajdowała się w gminach wiejskich. W województwie na ich terenie zlokalizowanych było 9,5 tys. km sieci (51,4% ogółu), natomiast w podregionie 1,8 tys. km (52,2% długości sieci podregionu). Najmniejszy odsetek czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej posiadały na swoich obszarach gminy miejskie. W województwie

2,5 tys. km sieci z gmin miejskich stanowiło 13,7% ogółu, a w podregionie udział 0,3 tys. km sieci w gminach miejskich w strukturze sieci podregionu wyniósł 9,0%.

Tabl. 4.2. Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej w km
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km				
	Województwo małopolskie				
Ogółem.....	17324,2	17621,9	17697,9	18066,5	18508,4
Gminy miejskie.....	2449,3	2353,4	2411,1	2470,1	2532,9
Gminy wiejskie.....	9050,6	9226,1	9069,8	9274,0	9510,6
Gminy miejsko-wiejskie.....	5824,3	6042,4	6217,0	6322,4	6464,9
	W tym podregion tarnowski				
Razem.....	2995,1	3149,1	3229,9	3321,8	3370,1
Gminy miejskie.....	290,2	291,6	293,4	299,6	302,3
Gminy wiejskie.....	1563,3	1609,4	1671,1	1732,5	1757,7
Gminy miejsko-wiejskie.....	1141,6	1248,1	1265,4	1289,7	1310,1

Źródło: opracowanie własne.

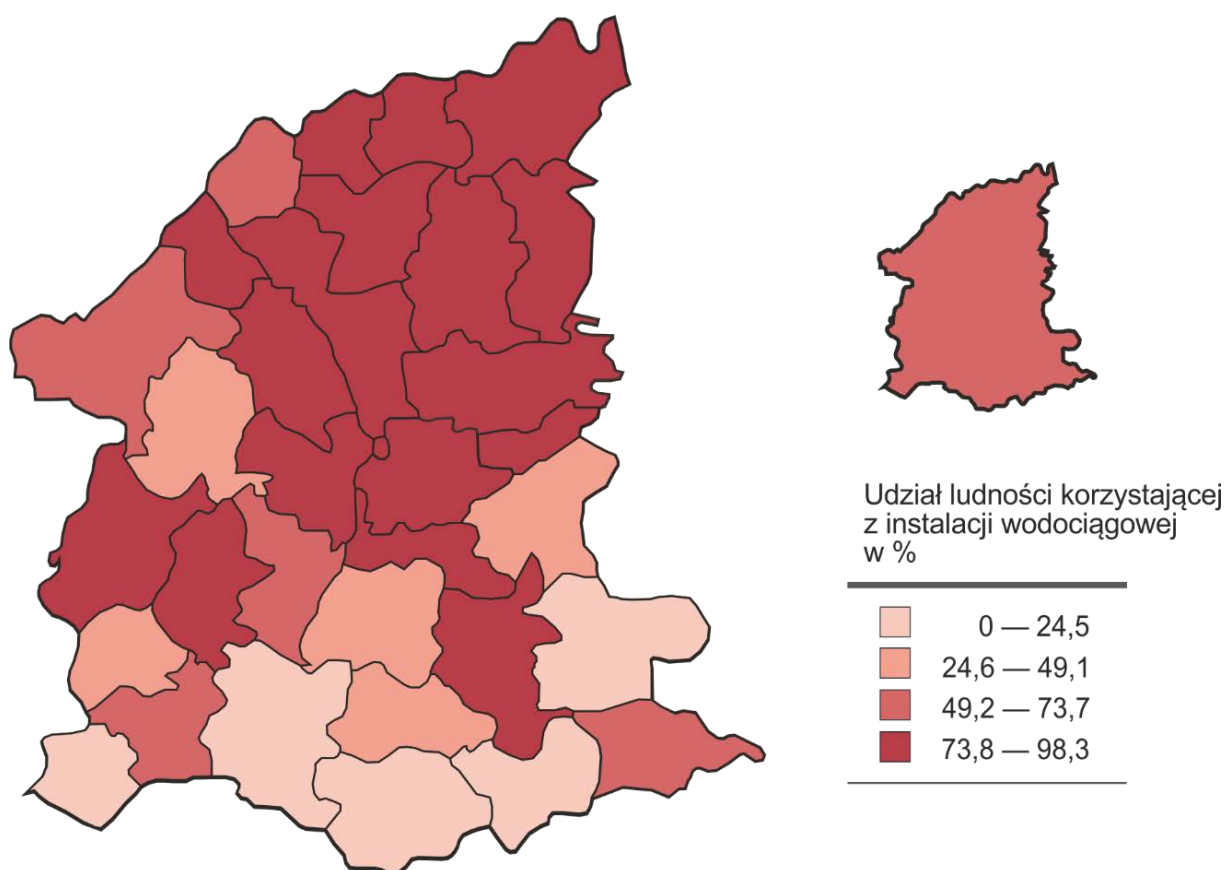
Jedyną gminą podregionu tarnowskiego, która nie posiadała infrastruktury wodociągowej była gmina wiejska Rzepiennik Strzyżewski. Wśród pozostałych najdłuższą czynną wodociągową siecią rozdzielczą charakteryzowało się miasto Tarnów (302,3 km), gmina miejsko-wiejska Szczucin (270,5 km) oraz gmina wiejska Tarnów (193,0 km). Gminami, gdzie sieć była najkrótsza były gminy miejsko-wiejskie: Zakliczyn (4,5 km), Ryglice (4,9 km) oraz Ciężkowice (7,8 km).

W województwie małopolskim w 2013 r. z sieci wodociągowej korzystało 76,4% ludności. W podregionie tarnowskim udział osób korzystających z infrastruktury wodociągowej w ogólnej liczbie ludności był o 4,5 p. proc. niższy niż w województwie i wyniósł 71,9%. Wśród 2569,0 tys. osób korzystających z sieci w województwie małopolskim 13,0% (333,9 tys.) stanowiły osoby, które miały dostęp do infrastruktury wodociągowej na terenie podregionu tarnowskiego.

Najwyższy odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej wśród mieszkańców zanotowano w gminach miejskich - zarówno w przypadku województwa małopolskiego, jak i podregionu tarnowskiego. Wyniósł on odpowiednio 95,8% oraz 96,8%. Wśród mieszkańców gmin miejsko-wiejskich województwa udział osób mających dostęp do infrastruktury wyniósł 77,6%. W przypadku podregionu 65,6% ludności gmin miejsko-wiejskich korzystało z sieci wodociągowej. Najniższy

odsetek zanotowano w gminach wiejskich: w przypadku województwa jego wartość wyniosła 56,5%, natomiast w gminach wiejskich podregionu z sieci wodociągowej korzystało 62,5% osób.

Wykr. 4.2. Korzystający z sieci wodociągowej w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

Gminy znajdujące się w północnej części podregionu tarnobrzeżskiego charakteryzowały się wyższym odsetkiem osób korzystających z sieci wodociągowej od gmin znajdujących się na południu. Najwyższy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w podregionie tarnobrzeżskim zanotowano w gminie wiejskiej Wietrzychowice (97,8%), mieście Tarnowie (96,8%) oraz gminie miejsko-wiejskiej Żabno (93,6%). Wśród obszarów posiadających infrastrukturę wodociągową najniższy odsetek zanotowano w gminie miejsko-wiejskiej Zakliczyn (0,4%), gminie wiejskiej Iwkowa (5,4%) oraz gminie miejsko-wiejskiej Ryglice (6,6%).

W gospodarstwach domowych znajdujących się na terenie województwa małopolskiego w 2013 r. zużyto 88,5 tys. dm^3 wody dostarczonej za pomocą sieci wodociągowej. W gospodarstwach domowych podregionu tarnowskiego wykorzystano 9,7 tys. dm^3 wody, co stanowiło 11,0% wody dostarczonej gospodarstwom domowym w całym województwie. Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca w województwie małopolskim w 2013 r. wyniosło 26,4 m^3 . W podregionie tarnowskim było niższe i wyniosło 20,9 m^3 . Największe zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w podregionie tarnowskim zaobserwowano w gminach miejskich (35,0 m^3). W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich wartość zużycia wody była zbliżona i oscylowała wokół 16 m^3 na 1 mieszkańca.

W 2013 r. na terenie podregionu największe zużycie wody na 1 mieszkańca wystąpiło w mieście Tarnowie (35,0 m^3), gminie miejsko-wiejskiej Żabno (28,5 m^3) oraz gminie wiejskiej Lisia Góra (26,2 m^3). Najmniejszym zużyciem wody na 1 mieszkańca (poza gminą Rzepiennik Strzyżewski, gdzie sieć wodociągowa nie funkcjonowała) charakteryzowały się gminy miejsko-wiejskie: Zakliczyn (0,1 m^3), Ryglice (0,8 m^3) oraz Ciężkowice (2,9 m^3).

Długość czynnej sieci gazowej w 2013 r. w województwie małopolskim wyniosła 22,6 tys. km. 23,0% długości sieci (5,2 tys. km) znajdowało się na terenie podregionu tarnowskiego. Zarówno w województwie, jak i w przypadku podregionu tarnowskiego około połowa długości sieci znajdowała się w gminach wiejskich. Gminy miejsko-wiejskie w województwie posiadały na swoim terenie 36,2% długości czynnej sieci gazowej, natomiast gminy miejskie – 14,2%. W przypadku podregionu tarnowskiego w gminach miejsko-wiejskich znajdowało się 41,6% długości sieci podregionu, a na obszarach gmin miejskich – 7,9%.

Ponad połowa długości czynnej sieci gazowej podregionu tarnowskiego (2,8 tys. km) znajdowała się na obszarze powiatu tarnowskiego, a powiat brzeski posiadał na swoim terenie ponad 1/5 długości sieci podregionu (1,1 tys. km). W powiecie dąbrowskim znajdowało się 16,4% (0,9 tys. km), natomiast w mieście Tarnowie 7,9% długości sieci podregionu (0,4 tys. km). Najdłuższą siecią gazową charakteryzowały się następujące obszary: miasto Tarnów (410,1 km), gmina wiejska Tarnów (315,4 km) oraz gmina miejsko-wiejska Brzesko (286,9 km). Najkrótszą czynną sieć gazową posiadały gminy wiejskie: Wietrzychowice (61,0 km), Bolesław (76,6 km) oraz Gręboszów (79,3 km).

W 2013 r. odbiorcami gazu z sieci (bez korzystających z gazomierzy zbiorczych) było 705,6 tys. gospodarstw domowych. 98,9 t ys. s tanowili odbi orcy z podregionu tarnowskiego, a ich udział w strukturze odbiorców w województwie wyniósł 14,0%. Udział gospodarstw domowych z gmin miejsko-wiejskich i w iejskich wśród odbiorców gazu z sieci w podregionie tarnowskim był zbliżony i wyniósł odpowiednio 32, 4% oraz 32, 3%. O dbiorcy z g min m iejskich s tanowili nat omiast 35,3% gospodarstw domowych podregionu.

Tabl. 4.3. Długość czynnej sieci gazowej w km
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km				
	Województwo małopolskie				
Ogółem.....	22032,2	22123,1	22227,9	22351,9	22571,1
Gminy miejskie.....	3130,7	3153,5	3174,2	3191,8	3202,9
Gminy wiejskie.....	11046,6	10961,5	11004,6	11062,1	11205,4
Gminy miejsko-wiejskie.....	7855,0	8008,1	8049,2	8097,9	8162,8
	W tym podregion tarnowski				
Razem.....	5050,0	5074,6	5093,7	5132,8	5182,6
Gminy miejskie.....	388,8	397,0	399,7	405,2	410,1
Gminy wiejskie.....	2675,6	2555,9	2563,4	2583,3	2618,1
Gminy miejsko-wiejskie.....	1985,5	2121,7	2130,7	2144,3	2154,4

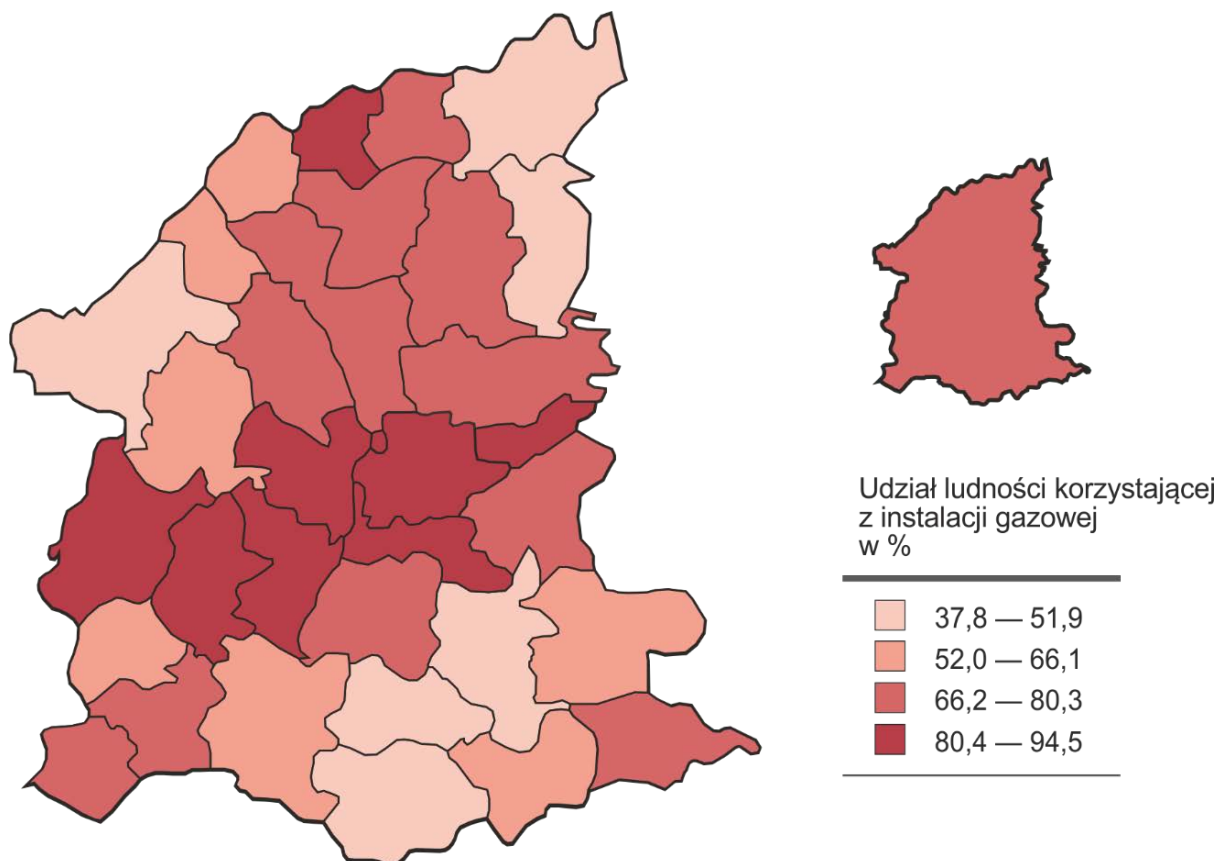
Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

W 2013 r. odsetek osób korzystających z sieci gazowej w województwie małopolskim wyniósł 62,8%. W podregionie tarnowskim udział osób korzystających z sieci w ogólnej liczbie ludności był prawie o 12 p. proc. wyższy i wyniósł 74,6%. W strukturze osób korzystających z sieci gazowej w podregionie 35,1% stanowiła ludność z gmin wiejskich, 34,4% ludność z gmin miejsko-wiejskich, a 30,5% stanowili mieszkańcy gmin miejskich. Odsetek osób korzystających z sieci gazowej w różnych typach gmin największą wartość przyjął w przypadku g min m iejskich (94,1%). W gminach wiejskich z sieci korzystało 69,1% osób, a w gminach miejsko-wiejskich 67,7%.

W podregionie tarnowskim można było zaobserwować zróżnicowanie w dostępie i korzystaniu z instalacji gazowej. W 2013 r. największy udział korzystających z sieci w ogólnej liczbie ludności zanotowano w mieście Tarnowie (94,1%). Na kolejnych miejscach znalazły się gminy miejsko-wiejska B rzesko

i wiejska Tarnów – korzystający z sieci gazowej w strukturze ludności stanowili odpowiednio 86,4% oraz 84,9% ludności. Najniższym odsetkiem osób korzystających z sieci charakteryzowała się gmina wiejska Radogoszcz (37,8%), gmina miejsko-wiejska Szczucin (37,9%) oraz gmina wiejska Szczurowa (47,7%).

Wykr. 4.3. Korzystający z sieci gazowej w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

W 2013 r. w województwie małopolskim zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca wyniosło 124,4 m³. W podregionie tarnowskim zużycie gazu było mniejsze niż w województwie: w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 121,3 m³. Wśród gmin wchodzących w skład podregionu tarnowskiego najwyższe zużycie gazu zanotowano w gminie wiejskiej Tarnów (184,9 m³ na 1 mieszkańca), w mieście Tarnowie (176,0 m³) oraz gminie miejsko-wiejskiej Brzesko (163,9 m³). Najniższym zużyciem

gazu na 1 mieszkańca charakteryzowały się gminy wiejskie: Radogoszcz (42,4 m³) i Gromnik (49,7 m³) oraz gmina miejsko-wiejska Ryglice (50,7 m³).

4.1.2. SIEĆ KOMUNIKACYJNO-TRANSPORTOWA

W 2013 r. sieć powiatowych dróg województwa małopolskiego tworzyło 6,5 tys. km dróg o nawierzchni twardej oraz 0,1 tys. km dróg gruntowych. Wśród dróg o nawierzchni twardej 98,9% stanowiły drogi o nawierzchni twardej ulepszonej. Sieć dróg powiatowych w podregionie tarnowskim w 99,9% stanowiły drogi o nawierzchni twardej. Wśród 1,2 tys. km dróg tego typu 99,9% stanowiły drogi o nawierzchni twardej ulepszonej. Drogi powiatowe podregionu tarnowskiego stanowiły 17,6% w strukturze dróg powiatowych województwa.

Prawie połowa długości dróg powiatowych podregionu tarnowskiego znajdowała się w powiecie tarnowskim. Udział dróg powiatu tarnowskiego w strukturze podregionu wyniósł 49,7%. Na drugim miejscu wśród powiatów pod względem długości dróg znalazł się powiat dąbrowski – na jego terenie znajdowało się 23,5% dróg powiatowych podregionu. Powiat brzeski dysponował 22,0% dróg podregionu, a miasto Tarnów – 4,8%.

W 2013 r. sieć dróg gminnych województwa małopolskiego tworzyło 15,1 tys. km dróg o nawierzchni twardej oraz 5,7 tys. km dróg o nawierzchni gruntowej. Na sieć dróg gminnych podregionu składało się 2,8 tys. km dróg o nawierzchni twardej oraz 1,1 tys. km dróg gruntowych. Drogi gminne podregionu stanowiły 18,6% wśród dróg tego typu zlokalizowanych na terenie województwa małopolskiego. Wśród dróg o nawierzchni twardej, drogi o nawierzchni twardej ulepszonej stanowiły 85,1% w województwie oraz 90,9% w podregionie tarnowskim.

Analizując dane dotyczące lat 2009-2013 można zauważyć, że długość dróg gminnych o nawierzchni twardej w ciągu 5 lat zwiększyła się o 11,9% w województwie oraz o 8,3% w podregionie tarnowskim. Biorąc pod uwagę tylko drogi o nawierzchni twardej ulepszonej wzrost długości dróg był wyższy: w województwie wyniósł 13,6%, a w podregionie 10,2%. Długość dróg o nawierzchni gruntowej wzrosła w województwie od 2009 r. o 2,7%, natomiast w tym samym okresie w podregionie tarnowskim zanotowano spadek o 17,5%.

W 2013 r. w śród powiatów tworzących podregion tarnowski ponad połowa długości dróg gminnych (52,5%) znajdowała się w powiecie tarnowskim. 21,6% długości dróg podregionu znajdowała się w powiecie dąbrowskim, a 18,8% w powiecie brzeskim. Miasto Tarnów dysponowało 7,1% długości dróg podregionu tarnowskiego.

Wśród powiatów, jakie wchodzi w skład podregionu tarnowskiego najwyższy wskaźnik długości dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km² posiadało miasto Tarnów. Jego wartość w 2013 r wyniosła 324,2 km. Na drugim miejscu znalazł się powiat dąbrowski. Na 100 km² przypadało w nim 180,4 km dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni. W powiecie brzeskim wartość wskaźnika wyniosła 144,6 km. Najniższym wskaźnikiem cechował się powiat tarnowski - na 100 km² przypadało w nim 135,7 km gminnych i powiatowych dróg o twardej nawierzchni.

Podregion tarnowski zlokalizowany jest na terenie, gdzie przecinają się szlaki komunikacyjne łączące wschód i zachód Polski, a także północ z południem. Przez jego teren przebiegała autostrada A4, będąca częścią międzynarodowej drogi E40. Sieć dróg podregionu tarnowskiego uzupełniały też drogi krajowe: 73 (przebiegająca przez powiaty dąbrowski i tarnowski), 75 (znajdująca się na terenie powiatu brzeskiego) oraz 94 (przebiegająca przez powiaty brzeski i tarnowski oraz przez miasto Tarnów). Przez podregion tarnowski przebiegało także 9 dróg wojewódzkich. W powiecie brzeskim można było poruszać się drogami wojewódzkimi o numerach: 768, 964, 966 oraz 980, w powiecie dąbrowskim drogami 973, 982 oraz 984. Przez powiat tarnowski przebiegały drogi wojewódzkie 973, 975, 977, 980 oraz 984, natomiast przez teren miasta Tarnowa droga wojewódzka 973.

Czas dojazdu do jednostki centralnej podregionu tarnowskiego był zależny od odległości dzielącej miasto Tarnów od poszczególnych gmin w województwa małopolskiego. W najkrótszym czasie (do 30 minut) do jednostki centralnej podregionu można było dotrzeć z większości gmin powiatu tarnowskiego. Wyjątek stanowiły gminy położone na południowym krańcu podregionu: Ryglice, Szerzyny, Rzepiennik Strzyżewski, Ciężkowice, Gromnik oraz Zakliczyn. Czas dojazdu do Tarnowa zwiększył się w ich przypadku do przedziału 31-60 min. Tyle samo czasu na dojazd do jednostki centralnej musieli przeznaczyć podróżujący z powiatu dąbrowskiego, z wyjątkiem gminy Dąbrowa Tarnowska (usytuowanej najbliżej

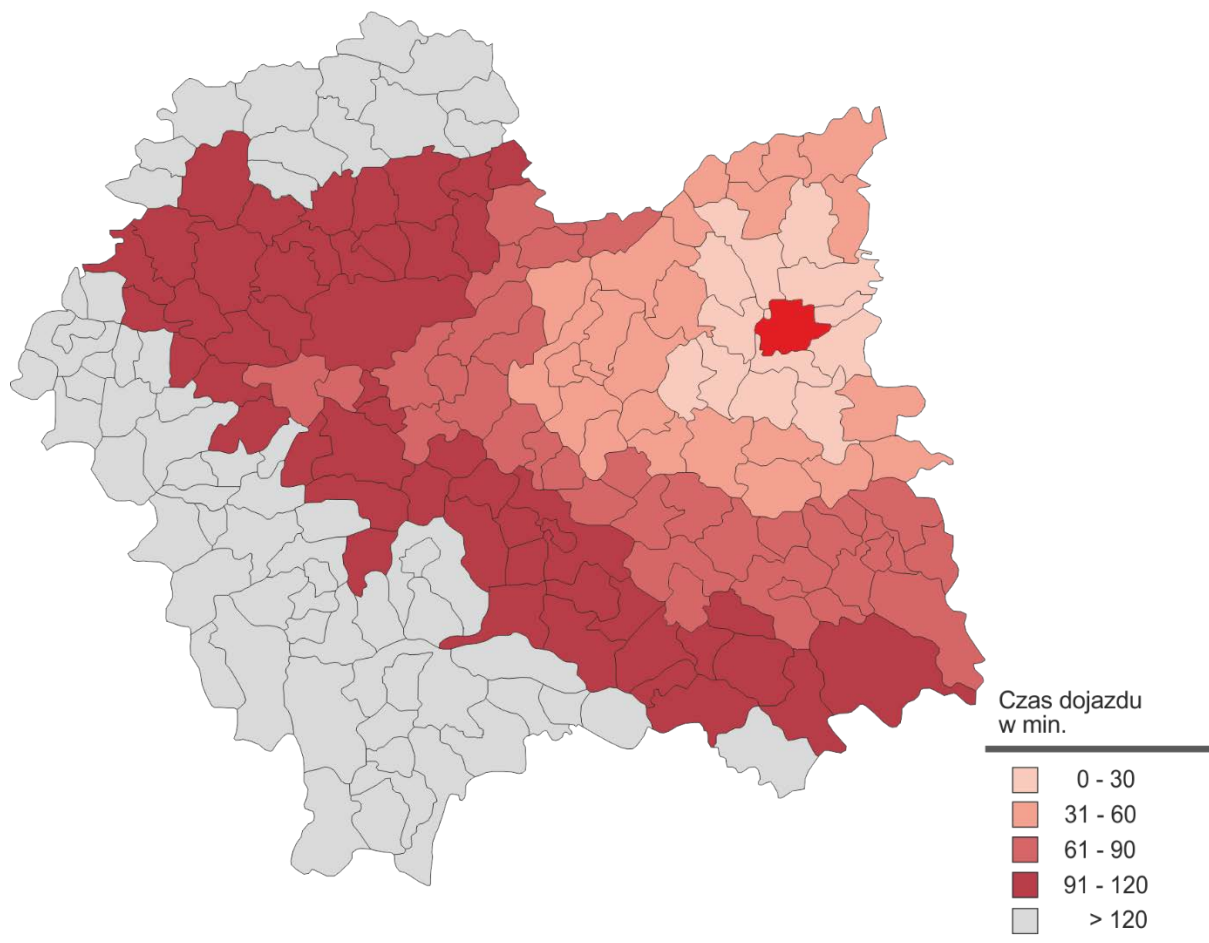
Tarnowa spośród gmin powiatu dąbrowskiego): czas dojazdu z jej terytorium wynosił maksymalnie 30 min. W powiecie brzeskim najmniej czasu na dojazd do Tarnowa zajmowała podróż z gminy Dębno (0-30 minut), natomiast najwięcej z gminy Iwkowa wysuniętej najdalej na południowy zachód – dostępność czasowa zawierała się w przedziale 61-90 min. W przypadku pozostałych gmin powiatu brzeskiego na dojazd do Tarnowa należało przeznaczyć od 31-60 min.

Analizując czas dojazdu z gmin podregionu nowosądeckiego można zauważyć, że z gmin leżących przy granicy z powiatem tarnowskim oraz z gmin znajdujących się w północno-wschodniej części podregionu nowosądeckiego podróż do Tarnowa trwała od 61 do 90 min. W miarę przesuwania się w zachodnią i południową część podregionu nowosądeckiego czas dojazdu wydłużał się do przedziału 91-120 minut, by w najdalej wysuniętych krańcach przekroczyć 120 min.

Na dojazd z Krakowa do Tarnowa należało przeznaczyć 91-120 min. W przypadku podregionu krakowskiego czas dojazdu do jednostki centralnej podregionu tarnowskiego wahał się od 31 do ponad 120 min. Podróżujący do Tarnowa z większości gmin powiatu bocheńskiego (graniczącego bezpośrednio z podregionem tarnowskim) docierali do celu w ciągu 31-60 min. Wyjątek stanowiły południowo-zachodnie krańce powiatu bocheńskiego – dostępność czasowa z gmin tam umiejscowionych zwiększała się do przedziału 61-90 min. Podobną ilość czasu zajmował dojazd do Tarnowa z gmin powiatu wielickiego. Podróż do jednostki centralnej podregionu tarnowskiego z gmin powiatu proszowickiego zajmowała od 61 do 120 min. Dostępność czasowa z większości gmin powiatów krakowskiego i myślenickiego wynosiła od 91-120 min. Podróż do Tarnowa z najbardziej wysuniętej na północ części podregionu krakowskiego – powiatu miechowskiego – zajmowała ponad dwie godziny.

Analizując dane dotyczące podregionu oświęcimskiego można zauważyć, że podróż do Tarnowa z gmin znajdujących się we wschodniej części podregionu (zlokalizowanych najbliżej powiatu krakowskiego) trwała od 91 do 120 min. Najslabszą dostępnością czasową do jednostki centralnej podregionu tarnowskiego charakteryzowały się gminy zlokalizowane w północnej oraz południowej części podregionu oświęcimskiego, a także gminy wchodzące w skład podregionu nowotarskiego.

Wykr. 4.4. Przeciętny czas dojazdu do jednostki centralnej podregionu tarnowskiego w 2011 r. Transport drogowy.

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

4.2. EDUKACJA

4.2.1. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W polskim systemie oświaty pierwszy etap edukacji stanowi wychowanie przedszkolne, którym objęte są dzieci w wieku 3-6 lat. Wychowanie przedszkolne realizowane jest przez kilka typów placówek: przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, a od roku szkolnego 2008/2009 prowadzą je także zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

W województwie małopolskim w roku szkolnym 2013/2014 wychowanie przedszkolne realizowało 2149 placówek. Wśród nich ponad połowę (52,1%) stanowiły przedszkola. Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych stanowiły 43,2% placówek. Na pozostałe 4,7% placówek składało się 100 punktów przedszkolnych i 1 zespół wychowania przedszkolnego. W podregionie tarnowskim funkcjonowało 314 placówek. Stanowiły one 14,6% placówek w wychowania przedszkolnego województwa małopolskiego. Struktura placówek podregionu pod względem typów kształtowała się następująco: 55,1% stanowiły przedszkola, 43,6% oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, natomiast 1,3% - punkty przedszkolne. W podregionie tarnowskim działalności nie prowadził żaden zespół wychowania przedszkolnego.

Liczba placówek, które realizowały wychowanie przedszkolne stale rosła. Od roku szkolnego 2009/2010 w województwie i podregionie zanotowano podobny wzrost: odpowiednio o 15,5% w przypadku województwa oraz o 15,9% w podregionie tarnowskim. W porównaniu z rokiem 2012 liczba placówek w wychowania przedszkolnego w 2013 r. zwiększyła się o 3,8% w województwie oraz o 4,3% w podregionie. W 2013 r. 62,9% placówek w wychowania przedszkolnego województwa małopolskiego zlokalizowanych było na wsi. Dla podregionu odsetek placówek znajdujących się na wsi był wyższy i wyniósł 73,6%.

Wśród powiatów wchodzących w skład podregionu tarnowskiego największa liczba placówek wychowania przedszkolnego zlokalizowana była na terenie powiatu tarnowskiego – działalność prowadziła tam prawie połowa placówek podregionu (49,7%). Prawie ¼ (23,9%) placówek zlokalizowana była w powiecie brzeskim.

Udział placówek znajdujących się w mieście Tarnowie w strukturze placówek podregionu wyniósł 14,6%. Najmniejszy odsetek zanotowano w powiecie dąbrowskim - funkcjonujące tam placówki stanowiły 11,8% placówek podregionu tarnowskiego.

Tabl. 4.4. Wychowanie przedszkolne
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Rok szkolny				
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Województwo małopolskie					
Placówki ogółem.....	1861	1922	2001	2070	2149
w tym przedszkola.....	868	923	986	1048	1120
Dzieci w placówkach.....	88951	94808	104437	110787	118253
w tym w przedszkolach.....	68943	73227	77739	84062	88514
Miejsca w przedszkolach.....	69176	74315	79956	85741	91061
W tym podregion tarnowski					
Placówki razem.....	271	281	297	301	314
w tym przedszkola.....	141	152	163	165	173
Dzieci w placówkach.....	11620	12555	13929	14514	15621
w tym w przedszkolach.....	9512	10370	11207	11780	12266
Miejsca w przedszkolach.....	9429	10407	11165	11559	12077

Źródło: opracowanie własne.

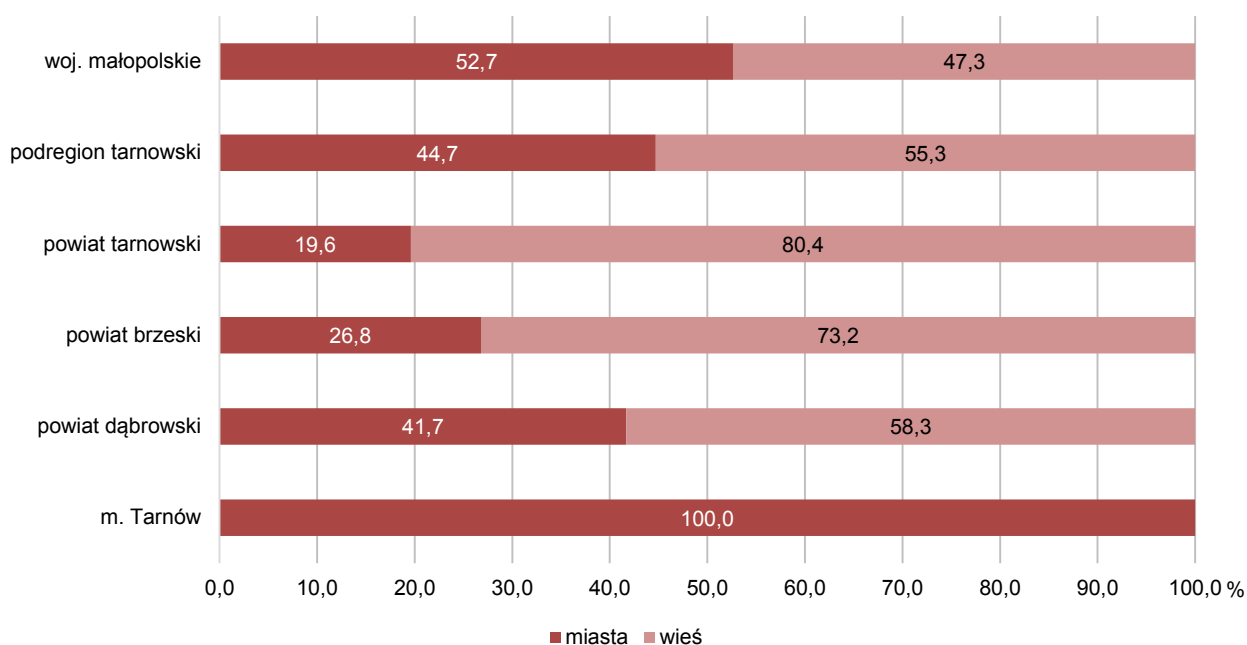
W województwie małopolskim w roku szkolnym 2013/2014 wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 118,3 tys. dzieci – o 7,5 tys. więcej niż w poprzednim roku szkolnym i o 29,3 tys. więcej niż w roku szkolnym 2009/2010. Wśród dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie, 15,6 tys., (a więc 13,2%) stanowiły dzieci z podregionu tarnowskiego. Ich liczba wzrosła w ciągu pięciu lat o 4,0 tys., a od roku szkolnego 2012/2013 zanotowano wzrost o 1,1 tys.

W 2013 r. wśród dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym największy udział stanowiły dzieci uczęszczające do przedszkoli: w województwie ich udział w strukturze wyniósł prawie $\frac{3}{4}$ (74,9%), natomiast w podregionie był jeszcze wyższy: dzieci uczęszczające do przedszkoli stanowiły 78,5% wszystkich dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły dzieci uczęszczające do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

W województwie stanowiły one 23,3% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, dla podregionu odsetek wyniósł 21,0%. W województwie małopolskim pozostałe 1,8% dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym uczęszczało do punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, natomiast w podregionie pozostałe 0,5% dzieci – do punktów przedszkolnych.

W 2013 r. spośród 153,4 tys. dzieci w przedziale wiekowym 3-6 lat w województwie małopolskim wychowaniem przedszkolnym objęto 75,2% z nich. W przypadku podregionu odsetek był niewiele niższy: z 20,3 tys. dzieci w przedziale wiekowym 3-6 lat z wychowania przedszkolnego korzystało 74,7%. Zestawiając te informacje z danymi dotyczącymi roku szkolnego 2009/2010 można zauważyć, że w ciągu pięciu lat odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł o 8,2 p. proc. w województwie małopolskim. W przypadku podregionu tarnowskiego zanotowano wzrost o 11,1 p. proc.

Wykr. 4.5. Struktura dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym według miejsca zamieszkania w roku szkolnym 2013/2014

Źródło: opracowanie własne.

Wśród dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie małopolskim 60,7 tys. (52,7%), stanowiły dzieci korzystające

z edukacji na szczeblu przedszkolnym w miastach. W przypadku podregionu tarnowskiego zaobserwowano, że wśród dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego większość stanowiły dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym na wsi. Ich liczba wyniosła 8,4 tys. i stanowiła 55,3% ogółu.

Zarówno w przypadku województwa małopolskiego, jak i podregionu tarnowskiego można zauważyć ciągły wzrost liczby miejsc w przedszkolach. Od roku szkolnego 2009/2010 liczba miejsc w przedszkolach województwa zwiększyła się o 31,6%. W podregionie zanotowano wzrost liczby miejsc w przedszkolach o 28,1%. W roku szkolnym 2013/2014 w województwie małopolskim liczba miejsc w przedszkolach wyniosła 91,1 tys. z czego 12,1 tys. (13,3%) stanowiły miejsca w przedszkolach podregionu tarnowskiego.

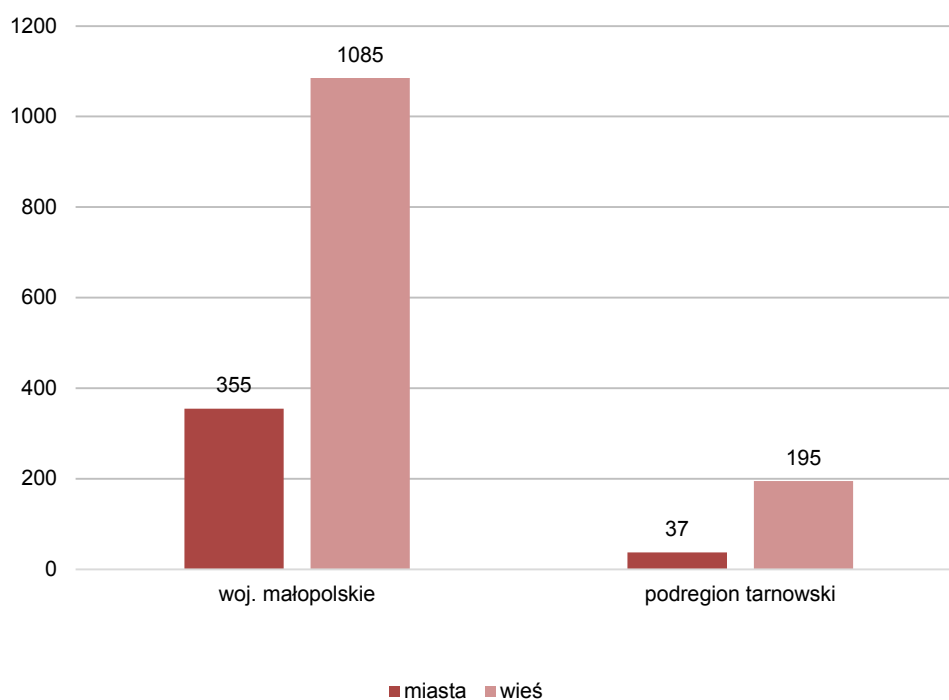
4.2.2. SZKOLNICTWO PODSTAWOWE, GIMNAZJA I SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Szkoły podstawowe

W roku szkolnym 2013/2014 na terenie województwa małopolskiego działalność edukacyjną prowadziło 1140 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi), z czego 232 placówki (stanowiące 16,1% ogółu) znajdowały się w podregionie tarnowskim. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół zmniejszyła się o 10 placówek w województwie i o 3 placówki w podregionie. W ciągu pięciu lat na terenie województwa małopolskiego zanotowano spadek szkół podstawowych o 2,8%, natomiast w podregionie tarnowskim spadek liczby placówek był o 4,0 p. proc. wyższy niż w województwie – wyniósł 6,8%.

Biorąc pod uwagę umiejscowienie szkół podstawowych, struktura placówek w województwie małopolskim prezentowała się następująco: 75,3% stanowiły szkoły zlokalizowane na wsi, natomiast 24,7% szkoły prowadzące edukację w miastach. W podregionie tarnowskim na wsi zlokalizowanych było 84,1% szkół, pozostałe 15,9% funkcjonowało w miastach. Jednostki samorządu gminnego prowadziły 85,5% szkół w województwie. W podregionie tarnowskim odsetek placówek takich placówek był niższy niż w województwie i wyniósł 78,9%.

Wykr. 4.6. Szkoły podstawowe w miastach i na wsi w roku szkolnym 2013/2014

Źródło: opracowanie własne.

Występujące w Polsce od kilku lat zjawisko nizu demograficznego przejawia się w systematycznie zmniejszającej się liczbie uczniów szkół zarówno w województwie, jak i w podregionie tarnowskim. W 2013 r. do szkół podstawowych województwa małopolskiego uczęszczało 196,7 tys. uczniów, a więc o 1,2% mniej niż przed rokiem i o 5,0% mniej niż w roku szkolnym 2009/2010. W szkołach podstawowych podregionu tarnowskiego kształciło się 26,8 tys. uczniów, co stanowiło liczbę o 2,7% mniejszą niż w poprzednim roku szkolnym oraz o 11,5% mniejszą niż pięć lat wcześniej.

Struktura uczniów szkół podstawowych pod względem płci była zbliżona w województwie i podregionie. Udział chłopców wśród osób pobierających edukację oscylował wokół 51%, natomiast dziewczęta stanowiły w przybliżeniu 49% uczniów. W 2013 r. na 1 szkołę podstawową w województwie małopolskim przypadało 137 uczniów pobierających naukę na tym etapie kształcenia. Dla podregionu wskaźnik był niższy, a jego wartość wyniosła 116. Z danych dotyczących 2013 r. wynika, że województwie małopolskim również oddziały w szkołach podstawowych liczyły więcej

uczniów: 18 w stosunku do 16 osób przypadających na oddział w podregionie tarnowskim.

W 2013 r. absolwentami szkół podstawowych w województwie małopolskim zostało 34,3 tys. uczniów, z czego 4,9 tys. stanowiły osoby, które zakończyły edukację podstawową na terenie podregionu tarnowskiego. Analizując dane dotyczące liczby absolwentów szkół w województwie można zauważyć, że w latach 2009-2012 notowano spadek liczby absolwentów, natomiast w roku 2013 r. liczba osób, które ukończyły ten szczebel edukacji zwiększyła się o 460 uczniów w stosunku do poprzedniego roku szkolnego. W podregionie tarnowskim liczba absolwentów szkół podstawowych zmniejszała się z roku na rok nieprzerwanie od roku szkolnego 2009/2010. Pomiędzy latami 2012 i 2013 zaobserwowany spadek był niewielki: liczba absolwentów zmniejszyła się o 10 uczniów.

W województwie małopolskim w trakcie roku szkolnego 2013/2014 współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych wyniósł 94,89%. Na terenach wiejskich województwa powszechność nauczania wyniosła 88,78%, natomiast w przypadku obszarów miejskich współczynnik skolaryzacji netto był równy 103,47%. Tak wysoka wartość współczynnika spowodowana była dowożeniem dzieci z terenów wiejskich do szkół podstawowych w miastach. Wśród powiatów, jakie wchodziły w skład podregionu tarnowskiego, współczynnik skolaryzacji netto był wyższy niż w przypadku województwa tylko w mieście Tarnowie (102,08%). Na drugim miejscu znalazł się powiat brzeski (92,77%), następnie powiat tarnowski (90,05%). Najniższym współczynnikiem charakteryzował się powiat dąbrowski, gdzie powszechność nauczania wyniosła 88,58%.

Szkoły podstawowe w ramach prowadzonych dla uczniów zajęć obowiązkowo kształcą dzieci w zakresie języków obcych. W roku szkolnym 2013/2014, podobnie jak w latach poprzednich, największą popularnością wśród uczniów cieszył się język angielski. Naukę tego języka podbierało około 97% uczniów objętych nauczaniem języków obcych (97,3% w województwie oraz 96,9% w podregionie). Na drugim miejscu pod względem liczby uczniów biorących udział w zajęciach znalazł się język niemiecki. W lekcjach tego języka obcego uczestniczyło 2,1% uczniów objętych nauczaniem języków obcych w województwie oraz 1,5% uczniów w podregionie.

Tabl. 4.5. Szkoły podstawowe i gimnazja
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Rok szkolny				
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
	Województwo małopolskie				
Szkoły podstawowe.....	1481	1478	1465	1450	1440
Uczniowie.....	206995	203230	202873	199069	196735
Absolwenci.....	37614	36175	34985	33795	34255
Gimnazja.....	741	746	748	753	762
Uczniowie.....	119195	114278	110565	107215	105110
Absolwenci.....	42111	40447	38231	36803	35784
	W tym podregion tarnowski				
Szkoły podstawowe.....	249	246	245	235	232
Uczniowie.....	30318	29136	28522	27574	26838
Absolwenci.....	5716	5508	5217	4949	4939
Gimnazja.....	110	112	113	114	117
Uczniowie.....	18177	17388	16632	16039	15459
Absolwenci.....	6469	6220	5892	5601	5470

Źródło: opracowanie własne.

Gimnazja

Liczba gimnazjów dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) w latach 2009–2013 nieznacznie się zwiększała (w przeciwieństwie do zaobserwowanego w przypadku szkół podstawowych spadku). W województwie małopolskim w ciągu pięciu lat zanotowano wzrost liczby placówek o 2,8%. W 2013 r. funkcjonowały 762 gimnazja, z czego 117 placówek prowadziło działalność edukacyjną na terenie podregionu tarnowskiego. Szkoły z tego obszaru stanowiły 15,4% ogółu szkół województwa, a ich liczba od roku szkolnego 2009/2010 zwiększyła się o 6,4%.

Zdecydowana większość gimnazjów prowadzona była przez jednostki samorządu gminnego. W województwie udział takich szkół w strukturze wyniósł 79,1%, dla podregionu był o 3,0 p. proc. niższy. Biorąc pod uwagę umiejscowienie szkół, w województwie 62,5% stanowiły placówki na wsi, a 37,5% szkoły zlokalizowane w miastach. Dla podregionu tarnowskiego wartości wyniosły odpowiednio: 67,5% oraz 32,5%.

W przeciwieństwie do wzrostu zaobserwowanego w przypadku liczby gimnazjów, z roku na rok zmniejszała się liczba osób pobierających w nich naukę. W 2013 r. liczba uczniów uczęszczających do gimnazjów wyniosła 105,1 tys. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego zanotowano spadek liczby gimnazjalistów o 2,0%, natomiast w roku szkolnym 2009/2010 liczba uczniów zmniejszyła się o 11,8%. Analizując dane dotyczące podregionu tarnowskiego, można zauważyć, że spadek liczby gimnazjalistów był większy niż w województwie. W 2013 r. edukację na poziomie gimnazjum pobierało 15,5 tys. uczniów – o 3,6% mniej niż w roku szkolnym 2012/2013 oraz o 15,0% mniej niż w roku szkolnym 2009/2010. Uczniowie podregionu tarnowskiego stanowili 14,7% gimnazjalistów województwa małopolskiego. Wśród gimnazjalistów przeważali chłopcy. Ich udział w strukturze uczniów w województwie wyniósł 51,6%, natomiast w podregionie – 52,2%.

Na jedno gimnazjum w województwie małopolskim w roku szkolnym 2013/2014 przypadało 138 uczniów, natomiast w podregionie - 132 uczniów. Zestawiając ze sobą dane dotyczące uczniów i oddziałów w gimnazjach można stwierdzić, że zarówno w województwie, jak i w podregionie na 1 oddział przypadało 22 gimnazjalistów.

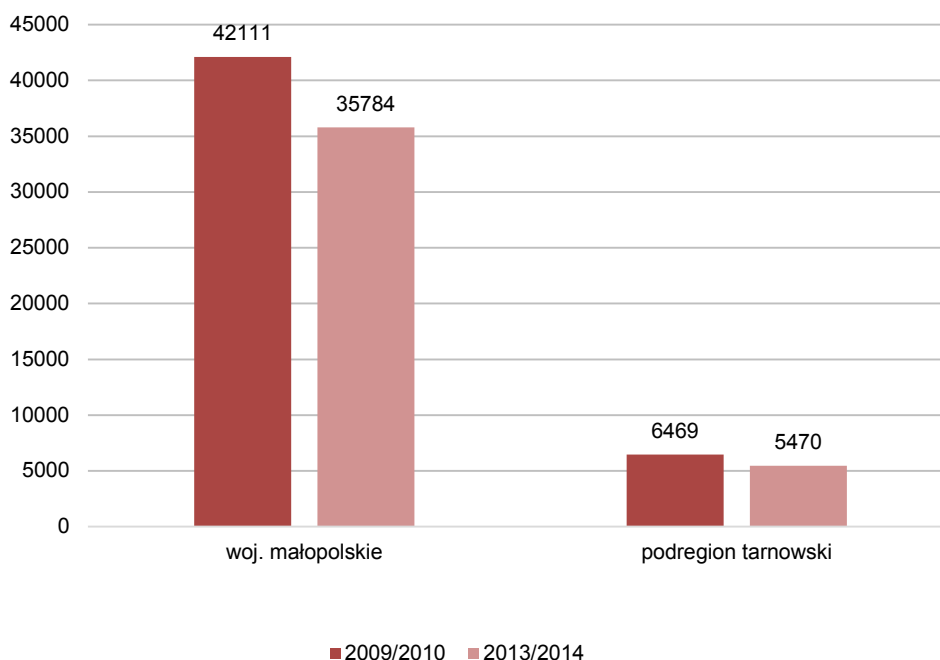
W latach 2009-2013 analogicznie do zmniejszającej się liczby uczniów obserwowano spadek liczby absolwentów gimnazjów. W 2013 r. edukację na tym etapie kształcenia ukończyło 35,8 tys. osób, z czego 5,5 tys. (15,3%) stanowili absolwenci gimnazjów w podregionie tarnowskim. Spadek liczby absolwentów osiągnął zbliżone wartości dla województwa i podregionu. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego liczba gimnazjalistów, którzy ukończyli edukację na tym szczeblu zmniejszyła się o 2,8% w województwie i o 2,3% w podregionie. W ciągu pięciu lat spadek zaobserwowany w województwie i podregionie oscylował wokół 15%.

W roku szkolnym 2013/2014 współczynnik skolaryzacji netto dla gimnazjów w województwie małopolskim wyniósł 93,95%. Wartość współczynnika począwszy od 2009 r. zmniejszyła się o 1,5 p. proc. Wśród powiatów tworzących podregion tarnowski największą powszechnością edukacji na poziomie gimnazjum charakteryzowało się miasto Tarnów. Był to jedyny obszar podregionu, w którym współczynnik skolaryzacji zwiększał się systematycznie w ciągu ostatnich 5 lat.

Wartość współczynnika na poziomie 107,69% wynikała z faktu, że w lekcjach uczestniczyli także uczniowie z sąsiednich powiatów. Wyższą niż w województwie wartość współczynnika skolaryzacji zaobserwowano jeszcze w powiecie brzeskim (94,37%). Najniższą powszechnością nauczania charakteryzowały się powiaty: dąbrowski (90,55%) oraz tarnowski (86,15%).

W trakcie edukacji w gimnazjum uczniowie zobowiązani są do uczestnictwa w zajęciach dotyczących nauki języków obcych. W roku szkolnym 2013 /2014 największa liczba uczniów uczęszczała na lekcje języka angielskiego. Ich udział w strukturze wszystkich uczniów objętych nauczaniem języków obcych wyniósł 53,7% w województwie oraz 54,4% w podregionie. Na drugim miejscu pod względem liczby uczniów znalazły się zajęcia związane z nauką języka niemieckiego. Brało w nich udział 41,9% uczniów objętych nauczaniem języków obcych w województwie. W podregionie odsetek takich uczniów wyniósł 44,5%.

Wykr. 4.7. Absolwenci gimnazjów w roku szkolnym 2009/2010 i 2013/2014

Źródło: opracowanie własne.

Szkoły ponadgimnazjalne

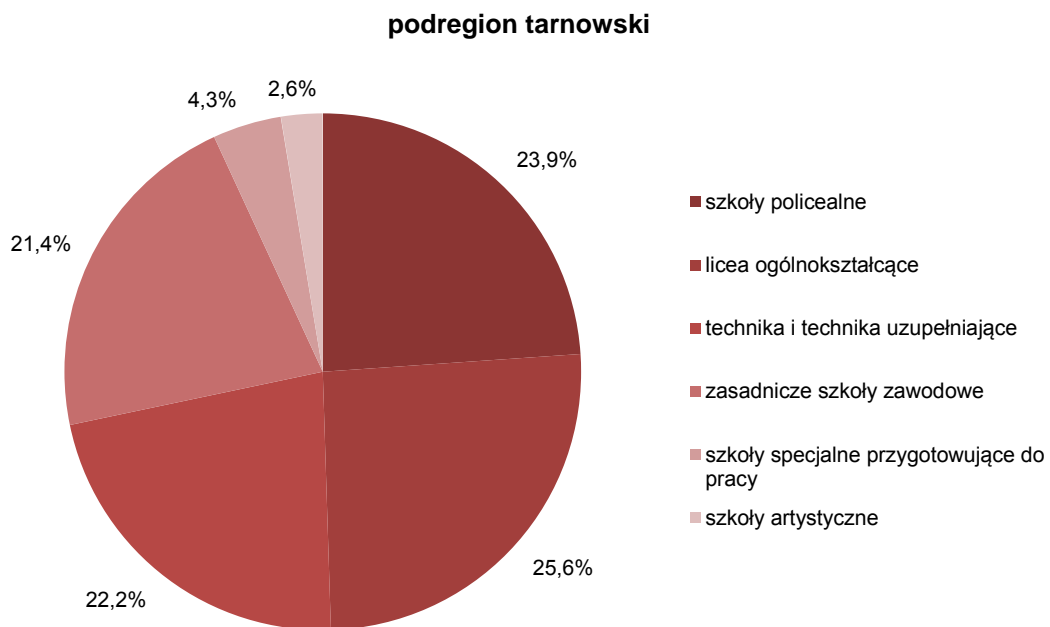
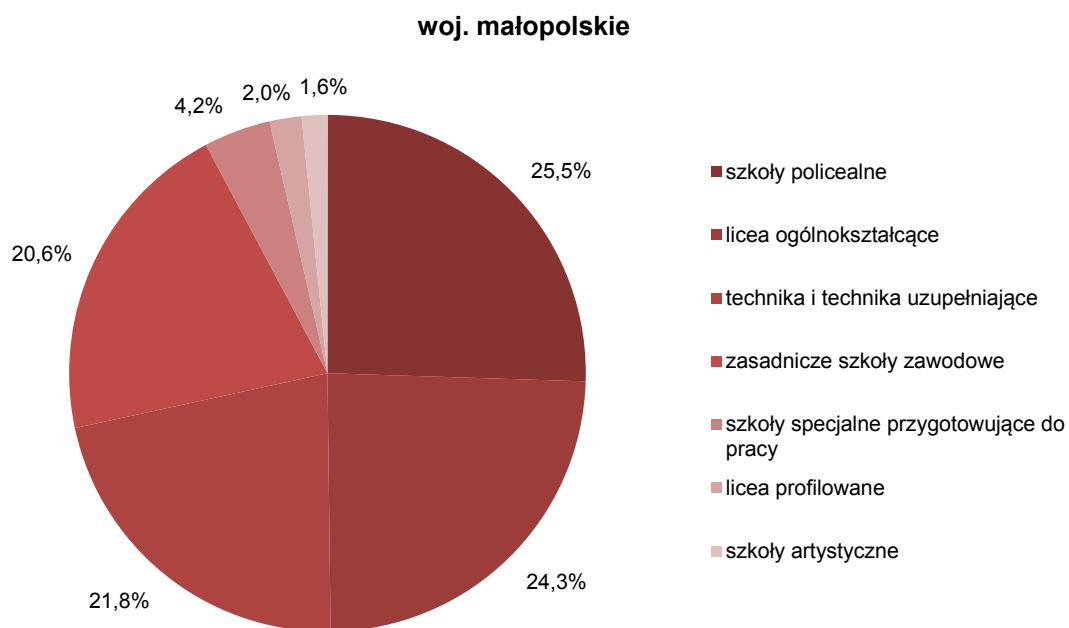
W polskim systemie oświaty szkolnictwo na szczeblu ponadgimnazjalnym realizują: zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące i uzupełniające licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika i technika uzupełniająca, artystyczne szkoły dające uprawnienia zawodowe oraz specjalne szkoły przysposabiające do pracy zawodowej. Wyższy stopień kształcenia na szczeblu ponadgimnazjalnym w stosunku do wyżej wymienionych szkół zapewniają szkoły policealne.

W województwie małopolskim w roku szkolnym 2013/2014 działalność edukacyjną prowadziło 758 szkół ponadgimnazjalnych. Zestawiając dane dotyczące lat 2009-2013 można zauważyć, że spadek liczby szkół w ciągu 5 lat wyniósł 12,9%, natomiast od poprzedniego roku szkolnego liczba szkół ponadgimnazjalnych zmniejszyła się o 4,7%. 117 placówek (15,4% szkół województwa) realizujących kształcenie ponadgimnazjalne znajdowało się na terenie podregionu tarnowskiego. Spadek liczby szkół od roku 2009 był niższy niż w województwie i wyniósł 11,4%. Od roku szkolnego 2012/2013 liczba placówek ponadgimnazjalnych w podregionie zmniejszyła się o 6,4%.

Odsetek uczniów, którzy zdecydowali się podjąć naukę w szkołach ponadgimnazjalnych umożliwiających uzyskanie świadectwa dojrzałości był taki sam w województwie jak i w podregionie. Placówki zapewniające możliwość podejścia do egzaminu maturalnego w obu przypadkach wybrało 71,0% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Do dwóch najbardziej popularnych wśród uczniów typów szkół ponadgimnazjalnych w województwie małopolskim w 2013 r. (techników i techników uzupełniających oraz liceów ogólnokształcących) uczęszczało łącznie 69,8% ze 142,1 tys. uczniów. W przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych podregionu tarnowskiego największą popularnością cieszyły się takie same typy szkół jak w województwie małopolskim. Do techników i techników uzupełniających oraz liceów ogólnokształcących uczęszczało w sumie 69,5% osób pobierających naukę na szczeblu ponadgimnazjalnym.

Wykr. 4.8. Szkoły ponadgimnazjalne według typów szkół w roku szkolnym 2013/2014

Źródło: opracowanie własne.

Licea ogólnokształcące i uzupełniające licea ogólnokształcące

Licea ogólnokształcące to grupa szkół ponadgimnazjalnych, których uczniowie mają możliwość zdobycia świadectwa dojrzałości po przystąpieniu do egzaminu maturalnego i uzyskaniu pozytywnego wyniku.

W roku szkolnym 2013/2014 w województwie małopolskim funkcjonowały 184 licea ogólnokształcące (łącznie ze specjalnymi). W stosunku do poprzedniego roku szkolnego liczba liceów zmniejszyła się o 5,6%. W podregionie tarnowskim działalność edukacyjną prowadziło 30 placówek - o 4 mniej w porównaniu z rokiem szkolnym 2012/2013. Licea ogólnokształcące podregionu stanowiły 16,3% wojewódzkich placówek tego typu.

Licea ogólnokształcące (łącznie ze specjalnymi) stanowiły największy odsetek szkół wśród placówek ponadgimnazjalnych podregionu tarnowskiego. Ich udział w strukturze w 2013 r. wyniósł 25,6% i był najniższy od roku 2009. W przypadku województwa małopolskiego licea ogólnokształcące znalazły się na drugim miejscu wśród szkół ponadgimnazjalnych pod względem liczby placówek (za szkołami policealnymi). Stanowiły one 24,3% wszystkich szkół ponadgimnazjalnych.

W 2013 r. liczba licealistów województwa małopolskiego wyniosła 49,7 tys. W liceach podregionu tarnowskiego uczyło się 7,2 tys. uczniów. Liczba licealistów zmniejszała się systematycznie od 2009 roku: w ciągu pięciu lat spadek w województwie wyniósł 19,4%, natomiast w podregionie zanotowano spadek o 25,7%. W stosunku do 2012 r. liczba licealistów zmniejszyła się 7,1% w województwie oraz o 8,5% w podregionie. Struktura uczniów pod względem płci była podobna w województwie małopolskim oraz podregionie tarnowskim: udział mężczyzn wśród uczniów liceów oscylował wokół 36%, natomiast kobiety stanowiły około 64%.

Udział uczniów liceów ogólnokształcących wśród uczniów wszystkich szkół ponadgimnazjalnych wyniósł w 2013 r. 34,9% w województwie. W podregionie tarnowskim był niższy – uczniowie liceów ogólnokształcących stanowili 33,5%.

Analizując dane dotyczące absolwentów liceów ogólnokształcących można zauważyć, że w 2013 r. absolwenci województwa małopolskiego w liczbie 18,4 tys. stanowili o 3,5% mniej niż w poprzednim roku szkolnym oraz o 11,1% mniej niż pięć lat wcześniej. Na terenie podregionu tarnowskiego absolwentami liceów

ogólnokształcących w 2013 r. zostało 2,8 tys. uczniów. Liczba absolwentów zmniejszyła się w porównaniu z 2012 r. o 6,3%, a w stosunku do roku 2009 spadek wyniósł 17,2%.

W 2013 r. w województwie małopolskim działalności edukacyjnej nie prowadziło żadne uzupełniające liceum ogólnokształcące. W roku szkolnym 2009/2010 funkcjonowało 6 tego typu szkół, z czego 2 zlokalizowane były w podregionie tarnowskim. W latach 2010-2012 w województwie liczba placówek wynosiła 8. Wśród nich 3 szkoły zlokalizowane były na terenie podregionu tarnowskiego. W roku szkolnym 2012/2013 z możliwości edukacji w uzupełniających liceach ogólnokształcących w województwie korzystało 100 uczniów, z czego 37 w podregionie.

Tabl. 4.6. Szkoły ponadgimnazjalne^a
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Rok szkolny				
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
	Województwo małopolskie				
Szkoły ogółem.....	870	842	828	795	758
Uczniowie.....	165856	161417	158698	152045	142076
Absolwenci.....	48960	49103	47932	46510	45505
	W tym podregion tarnowski				
Szkoły razem.....	132	130	130	125	117
Uczniowie.....	25303	24292	23889	23105	21358
Absolwenci.....	7465	7463	7120	7022	6719

a Patrz uwagi metodyczne ust. 17 na str. 18.

Źródło: opracowanie własne.

Licea profilowane

Wśród szkół ogólnozawodowych wyróżnia się licea profilowane. Oprócz zdobycia świadectwa dojrzałości (po zdaniu egzaminu maturalnego), osoby wybierające kontynuowanie edukacji w liceach profilowanych uzyskują kwalifikacje zawodowe. Na mocy zmian, jakich dokonano w ustawie o systemie oświaty, licea profilowane mają być stopniowo likwidowane, a początkiem tego procesu było zaprzestanie przeprowadzania naboru do klas pierwszych w 2012 r.

W roku szkolnym 2013/2014 w województwie małopolskim działalność edukacyjną prowadziło 15 liceów profilowanych – o 6 mniej w stosunku do poprzedniego roku szkolnego oraz o 26 mniej niż w roku szkolnym 2009/2010. Na terenie podregionu tarnowskiego w roku 2009 funkcjonowały 3 licea profilowane, a w kolejnych latach nie istniała żadna tego typu placówka.

Technika i technika uzupełniająca

Ukończenie techników i techników uzupełniających daje uczniom możliwość uzyskania średniego wykształcenia oraz zdobycia kwalifikacji niezbędnych do wykonywania określonych zawodów. Ponadto uczniowie, którzy przystąpią do egzaminu maturalnego i zakończą go wynikiem pozytywnym otrzymują egzamin dojrzałości.

W 2013 r. w województwie małopolskim działalność edukacyjną prowadziło 165 techników (łącznie ze specjalnymi), z czego 2 placówki były technikami uzupełniającymi. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego liczba techników zwiększyła się o 1 szkołę, natomiast w porównaniu z rokiem 2009 zanotowano zmniejszenie się liczby techników o 16 placówek. Na terenie podregionu tarnowskiego liczba techników w latach 2009-2013 utrzymywała się na stałym poziomie 26 szkół, z wyjątkiem roku 2012, w którym liczba placówek zmniejszyła się o 1. Wśród techników funkcjonujących w podregionie nie znalazło się żadne technikum uzupełniające.

Do techników województwa małopolskiego w roku szkolnym 2013/2014 uczęszczało 49,6 tys. uczniów. 15,5% z nich stanowili uczniowie techników znajdujących się w podregionie tarnowskim. Wśród 7,7 tys. uczniów techników podregionu w 2013 r. 57,9% stanowili mężczyźni (w województwie udział mężczyzn w strukturze uczniów był równy 59,7%), a 42,1% kobiety (w województwie kobiety stanowiły 40,3% osób pobierających naukę w technikach).

Technika i technika uzupełniająca były najpopularniejszymi typami szkół ponadgimnazjalnych wybieranych przez uczniów. W podregionie tarnowskim uczęszczało do nich 36,0% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W województwie małopolskim na pierwszym miejscu pod względem liczby uczniów znalazły się dwa typy szkół: do techników wraz z technikami uzupełniającymi oraz do liceów ogólnokształcących uczęszczało po 34,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Analizując dane dotyczące liczby absolwentów w latach 2009-2013 można zauważyć, że od roku 2011 liczba osób, które ukończyły technika zmniejszała się zarówno w województwie, jak i w podregionie. W 2013 r. absolwentami techników w województwie zostało 11,3 tys. osób. Absolwenci tego typu placówek w podregionie tarnowskim w liczbie 1,8 tys. w strukturze absolwentów techników w województwie małopolskim stanowili 15,5%.

Zasadnicze szkoły zawodowe

Zasadnicze szkoły zawodowe to placówki, których zadaniem jest przygotowanie uczniów do pracy w określonych zawodach. Ich ukończenie łączy się ze zdobyciem dyplomu, który jest potwierdzeniem zdobytych kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodów.

Na terenie województwa małopolskiego w roku szkolnym 2013/2014 działalność edukacyjną prowadziło 156 zasadniczych szkół zawodowych (łącznie ze specjalnymi). W latach 2009-2011 liczba szkół była stała i wynosiła 160, natomiast w roku szkolnym 2012/2013 zanotowano spadek o 5 placówek. W podregionie tarnowskim w 2013 r. do określonych zawodów przygotowywało uczniów 25 szkół. W latach 2009-2013 najwyższą liczbę szkół (27) zanotowano w roku 2011. Placówki podregionu tarnowskiego stanowiły 16,0% w strukturze zasadniczych szkół zawodowych województwa. W 2013 r. zasadnicze szkoły zawodowe stanowiły 20,6% ponadgimnazjalnych szkół w województwie małopolskim oraz 21,4% w podregionie tarnowskim.

Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych w latach 2009-2013 stale ulegała zmniejszaniu. W roku szkolnym 2013/2014 do tego typu placówek w województwie małopolskim uczęszczało 19,2 tys. uczniów, co stanowiło liczbę o 4,8% mniejszą niż w poprzednim roku szkolnym oraz o 18,1% mniejszą niż w roku szkolnym 2009/2010. Uczniowie zasadniczych szkół zawodowych podregionu tarnowskiego w liczbie 3,3 tys. stanowili 17,0% osób pobierających kształcenie w tego rodzaju placówkach w województwie. W przypadku uczniów podregionu również obserwowano spadek. W stosunku do roku 2012 wyniósł 3,3%, natomiast w porównaniu z rokiem szkolnym 2009/2010 liczba uczniów zmniejszyła się o 18,7%. W strukturze uczniów zasadniczych szkół zawodowych pod względem płci zdecydowaną większość stanowili mężczyźni. Biorąc pod uwagę placówki

województwa małopolskiego udział mężczyzn wyniósł 71,9%. Dla szkół podregionu odsetek mężczyzn w strukturze uczniów był o 3,0 p. proc. wyższy niż w województwie małopolskim.

Absolwentami zasadniczych szkół zawodowych w województwie małopolskim w roku 2013 zostało 7,2 tys. uczniów. W podregionie szkoły tego typu ukończyło 1,2 tys. o sób. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego liczba absolwentów w województwie zmniejszyła się o 7,2%, natomiast w podregionie spadek liczby absolwentów wyniósł 9,5%.

Szkoły specjalne przysposabiające do pracy

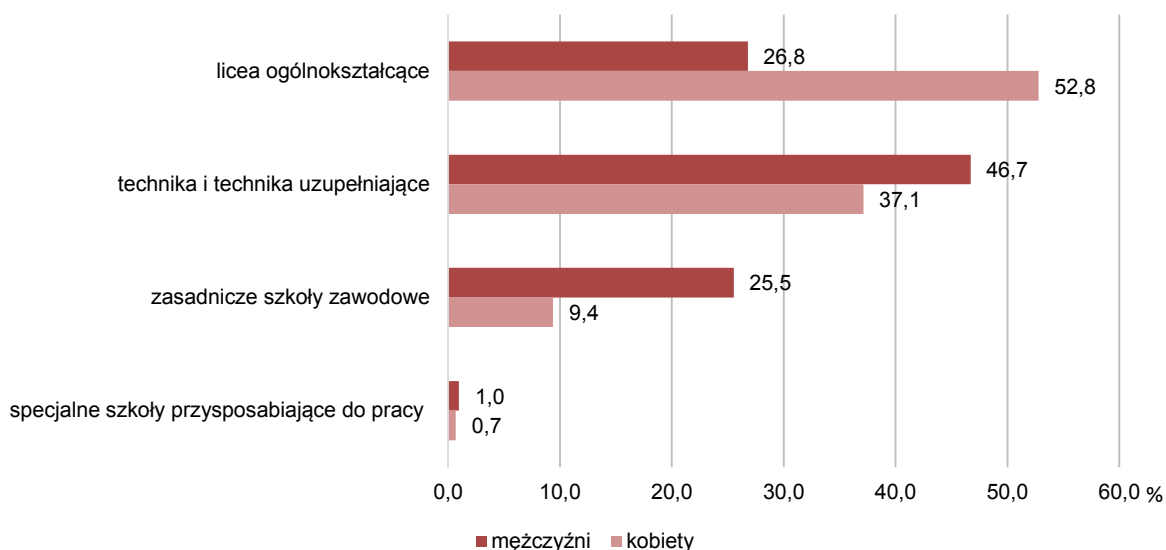
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy są placówkami przeznaczonymi dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym, oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Liczba tego typu szkół zwiększała się zarówno w województwie, jak i w podregionie. W przypadku województwa małopolskiego ich liczba w roku szkolnym 2013/2014 wyniosła 32. Analizując dane dotyczące pięciu poprzednich lat, można zauważyć, że od roku szkolnego 2009/2010 utworzono do datkowo 6 specjalnych placówek przysposabiających do pracy. Na obszarze podregionu tarnowskiego działalność prowadziło 5 szkół, a liczba placówek od roku 2009 wzrosła o 2. Wśród powiatów wchodzących w skład podregionu tarnowskiego jedynie na obszarze powiatu dąbrowskiego nie funkcjonowała żadna szkoła specjalna przygotowująca do pracy.

Z danych dotyczących szkół specjalnych przysposabiających do pracy wynika, że w latach 2009-2013 liczba uczniów w województwie zwiększyła się o 37,4%. W podregionie wzrost liczby uczniów był prawie dwukrotnie wyższy niż w województwie - wyniósł 77,9%. Zestawiając dane dotyczące lat 2012 oraz 2013 można zauważyć, że liczba uczniów w województwie wzrosła o 11,0%, natomiast w podregionie o 26,4%. Uczniowie szkół podregionu w liczbie 153 stanowili prawie 1/5 z 790 uczniów tego typu placówek w województwie. Analizując strukturę uczniów pod względem płci można zaobserwować, że większość stanowili mężczyźni (57,8% w województwie oraz 60,8% w podregionie).

Liczba absolwentów szkół specjalnych przysposabiających do pracy w 2013 r. wyniosła 130 uczniów, natomiast na terenie podregionu szkoły tego typu ukończyło 10 osób.

Wykr. 4.9. Struktura uczniów wybranych szkół ponadgimnazjalnych według płci w roku szkolnym 2013/2014

Źródło: opracowanie własne.

Szkoły artystyczne

W systemie szkół ponadgimnazjalnych działalność edukacyjną prowadzą również szkoły artystyczne. Przeznaczone są dla uczniów obdarzonych uzdolnieniami w różnych dziedzinach sztuki.

W województwie małopolskim liczba placówek artystycznych umożliwiających zdobycie uprawnień zawodowych w roku szkolnym 2013/2014 wyniosła 12. Kształciło się w nich 1,3 tys. uczniów. W latach 2009 -2013 liczba szkół artystycznych w podregionie tarnowskim utrzymywała się na stałym poziomie 3 placówek. Wszystkie znajdowały się na obszarze miasta Tarnowa. Uczniowie pobierający w nich naukę w liczbie 313 stanowili blisko ¼ w strukturze uczniów szkół artystycznych w podregionie. Analizując dane dla szkół województwa i podregionu

można zauważyć, że udział kobiet wśród wszystkich uczniów szkół artystycznych w obu przypadkach oscylował wokół 72%.

W 2013 r. artystyczne placówki ukończyły 253 osoby, z czego 65 stanowili absolwenci szkół w podregionie tarnowskim. W przypadku województwa liczba absolwentów zmniejszyła się w ciągu pięciu lat o 20 uczniów, natomiast w przypadku podregionu tarnowskiego zwiększyła się o 5 osób.

Szkoły policealne

Wśród placówek o wyższym poziomie kształcenia wyróżniają się szkoły policealne. Ich zadaniem jest przygotowanie osób posiadających średnie wykształcenie do pracy zawodowej. Na ogół szkół policealnych składają się placówki dla młodzieży, specjalne i dla dorosłych.

Liczba szkół policealnych w latach 2009-2013 zmniejszyła się zarówno w województwie (o 54 placówki) jak i w podregionie (o 7 placówek). W roku szkolnym 2013/2014 na terenie województwa małopolskiego funkcjonowały 194 szkoły policealne z czego 28 (14,4%) stanowiły placówki umiejscowione w podregionie tarnowskim.

W 2013 r. liczba uczniów szkół policealnych województwa wyniosła 21,2 tys. W ciągu pięciu lat liczba uczniów zmniejszyła się o 7,5%. Uczniowie podregionu tarnowskiego w liczbie 2,8 tys. stanowili 13,1% w strukturze uczniów szkół policealnych w województwie. Spadek liczby uczniów szkół policealnych w podregionie zaobserwowany pomiędzy rokiem 2009 a 2013 wyniósł 16,0%.

Struktura uczniów szkół policealnych pod względem płci w szkołach województwa i podregionu była podobna. Udział kobiet wśród uczniów szkół w województwie wyniósł 70,9%, dla podregionu odsetek kobiet był wyższy - wyniósł 72,3%. Odsetek kobiet zwiększył się od roku 2009 w województwie o 9,1 p. proc. natomiast w podregionie o 10,4 p. proc.

Absolwentami szkół policealnych w województwie w roku szkolnym 2013/2014 zostało 7,6 tys. uczniów. Udział absolwentów podregionu (w liczbie 0,9 tys.) w strukturze absolwentów szkół policealnych województwa wyniósł 11,3%. Wśród absolwentów z województwa małopolskiego mężczyźni stanowili 28,1%, ale w podregionie odsetek mężczyzn był równy 17,2%.

4.3. KULTURA

Na terenie powiatu tarnowskiego działają instytucje kultury, których podstawowym celem jest popularyzacja i promowanie działalności społeczno-kulturalnej. Poprzez bogactwo ofert skierowanych do odbiorców w różnym wieku (w szczególności dzieci i młodzieży), umożliwiają aktywne uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności, przyczyniają się również do integracji lokalnej ludności.

Tabl. 4.7. Wybrane instytucje kultury w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Województwo małopolskie	W tym podregion tarnowski	
	liczba instytucji		województwo=100
Muzea i oddziały muzealne.....	119	11	9,2
Galerie i salony sztuki.....	66	4	6,1
Teatry i instytucje muzyczne.....	18	1	5,6
Kina stałe.....	49	7	14,3
Biblioteki publiczne ^a	780	127	16,3
Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice....	430	61	14,2

^a łącznie z filiami i z punktami bibliotecznymi

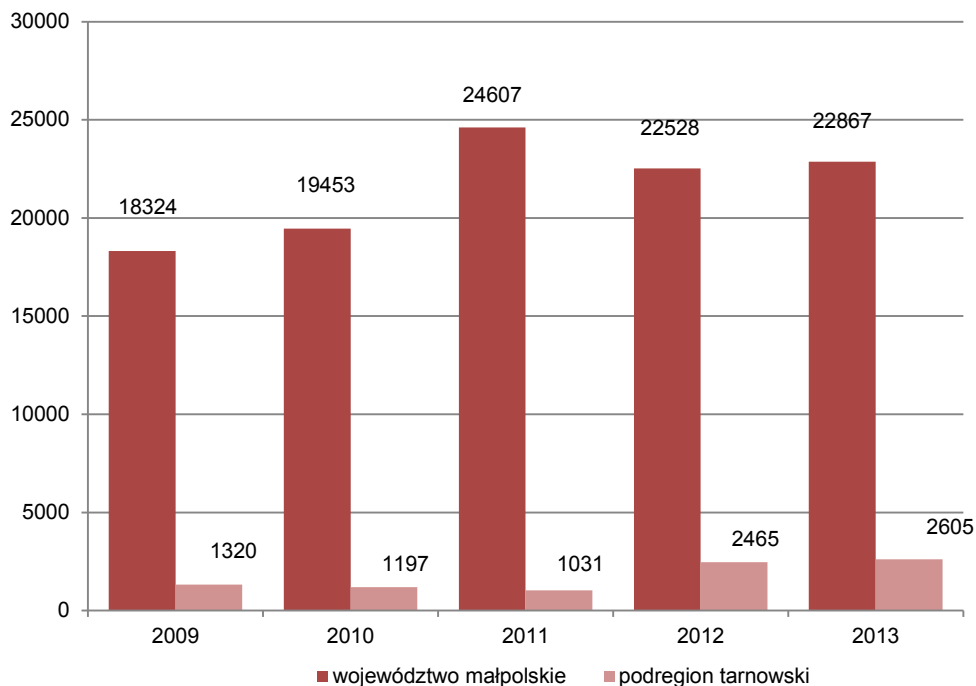
Źródło: opracowanie własne

Według stanu w dniu 31 XII 2013 r. na terenie podregionu tarnowskiego działalność prowadziło 11 muzeów (łącznie z oddziałami muzealnymi). W porównaniu z rokiem 2009 ich liczba nie uległa zmianie. Zbiory muzealne prezentowane były w ramach 23 własnych wystaw czasowych oraz 10 wystaw stałych w kraju.

W powiecie tarnowskim, na podstawie zestrzeżeń statystycznych (2009-2013) zaobserwować można znaczący wzrost liczby odwiedzających muzea z 60,8 tys. w 2009 r. do poziomu 120,8 tys. w 2013 r. (wzrost o 98,7%). Zorganizowane grupy młodzieży szkolnej stanowiły w 2013 r. 20,1% ogółu zwiedzających. W roku 2013 odnotowano 44,7 tys. osób, które zwiedzały muzea i wystawy bezpłatnie (37,0% ogółu zwiedzających). Okazją do nieodpłatnego poznania zbiorów muzealnych jest corocznie organizowana „Noc muzeów”. Z tej formy zwiedzania skorzystało w 2013 r. 4,2 tys. osób, to jest o 1,7 tys. mniej niż w roku poprzednim. Równocześnie spadła

liczba zwiedzających muzea bezpłatnie z okazji innych imprez okolicznościowych z 17,9 tys. w 2012 r. do 16,4 tys. w roku 2013.

Wykr. 4.10. Zwiedzający muzea i oddziały na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne

Promocją i prezentacją współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw i imprez towarzyszących na terenie podregionu tarnowskiego zajmowały się 4 galerie i salony sztuki (wszystkie w m. Tarnów). W porównaniu do roku 2009 liczba ta nie uległa zmianie.

Na przestrzeni lat 2009-2013 wzrosła liczba zorganizowanych wystaw z 65 w roku 2009 do 69 w roku 2013. Stanowiły one 9,2% w szyskich wystaw zorganizowanych przez w/w obiekty w województwie małopolskim w 2013 r. . Zwiększeniu uległa również liczba ekspozycji o 9,2% w porównaniu z rokiem 2009.

W 2013 r. na obszarze podregionu tarnowskiego odnotowano 135,6 tys. osób odwiedzających galerie i salony sztuki, stanowiący oni 18,0% ogółu odwiedzających omawiane instytucje wystawiennicze w województwie małopolskim. Od początku badanego okresu w liczbie odwiedzających galerie i salony sztuki zaobserwować można znaczące wahania (spadek w 2010 r.), w 2009 r. wartość ta wynosiła 18,1 tys. a w 2013 r. wzrosła do 135,6 tys. (wzrost o prawie 650%). Podobnie,

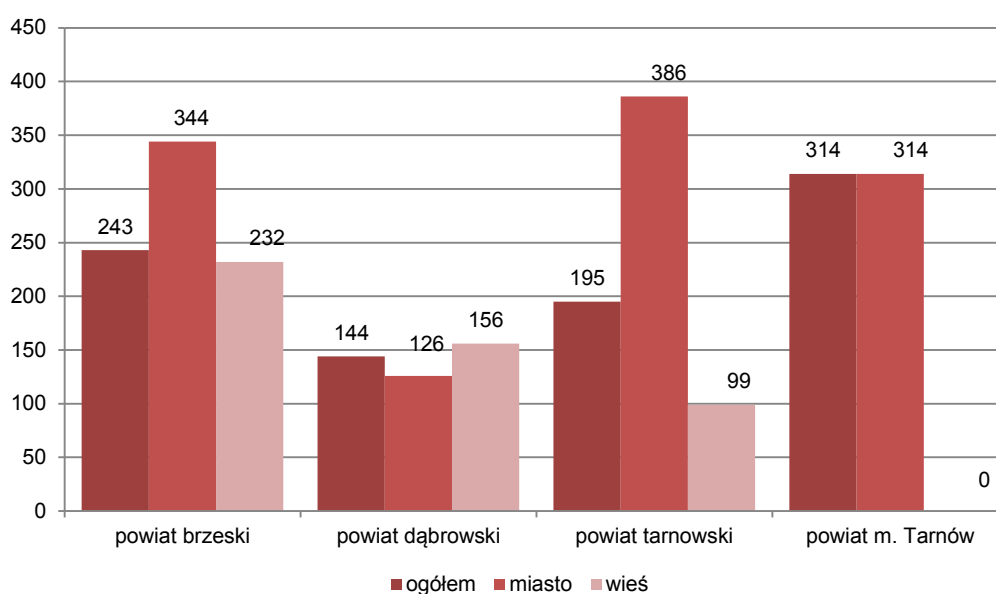
w województwie można było zaobserwować wahania w liczbie zwiedzających, tak by ostatecznie w porównaniu z rokiem 2009 ich liczba wzrosła o 60,0%.

W roku 2013 jedną galerię w podregionie tarnowskim odwiedziło przeciętnie 33,9 tys. osób, a jedną wystawę obejrzały średnio 1965 osoby.

Działalność sceniczną w obrębie podregionu tarnowskiego prowadził 1 teatr dramatyczny zlokalizowany na terenie m. Tarnów. Od początku badanego okresu zaobserwować można systematyczny wzrost liczby przedstawień w stałych salach teatralnych z liczby 125 w idowisk w 2009 r. do 353 w 2013 r. (wzrost o 182,4%). Liczba widzów przedstawień teatralnych na przestrzeni lat 2009-2013 systematycznie rosła (wyjątek stanowi 2010 r. kiedy to odnotowano spadek liczby widzów o 10,7% w porównaniu z 2009 r.). Liczba widzów uczestniczących w przedstawieniach teatralnych w roku 2013 na obszarze podregionu tarnowskiego wynosiła 54,1 tys. osób (w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano nieznaczny wzrost o 1,1%).

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi szeroką działalność społeczno-kulturalną na obszarze podregionu tarnowskiego. W 2013 r. na badanym obszarze funkcjonowało 61 takich instytucji, z czego najwięcej (41,0%) znajdowało się w powiecie brzeskim i tarnowskim, natomiast najmniej w powiecie dąbrowskim 8,2%.

Wykr. 4.11. Średnia liczba uczestników jednej imprezy w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne

W 2013 r. domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 2,3 tys. imprez, w których wzięło udział 520,1 tys. uczestników. W porównaniu z rokiem poprzednim zaobserwować można spadek zainteresowania uczestnictwem w takich imprezach (o 0,6%). W województwie małopolskim w 22,2 tys. imprez wzięło udział 3946,7 tys. uczestników.

W wyżej wymienionych instytucjach działały 174 zespoły artystyczne zrzeszające 3,2 tys. członków (o 6,9 % więcej w porównaniu z rokiem poprzednim) oraz 163 koła (kluby) prowadzące działalność o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach (9,4% ogółu klubów działających w województwie).

Ważnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie instytucji kultury jest zaplecze infrastrukturalne. W 2013 r. 41,0% domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic użytkowało odrębny budynek, 59,0% w yżej wymienionych instytucji działających na terenie podregionu tarnowskiego posiadało salę widowiskową wyposażoną przeciętnie w 98 standardowych miejsc na widowni. 49,2% omawianych instytucji było przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (wejście do budynku).

Tabl. 4.8. Działalność kin stałych
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Kina ogółem^a.....	43	46	46	44	49
Miejsce na widowni w kinach ^a w tys.....	23,7	24,2	23,8	23,0	25,2
Seanse w kinach w tys.....	118,5	153,9	160,9	142,6	156,3
w tym filmów polskich	25,3	21,2	34,4	20,6	27,2
Widzowie w kinach w mln.....	3,6	3,7	3,6	3,0	2,8
W tym podregion tarnowski					
Kina ogółem^a.....	6	5	6	7	7
Miejsce na widowni w kinach ^a w tys.....	1,5	1,5	1,6	1,8	1,8
Seanse w kinach w tys.....	2,6	3,1	5,2	4,6	5,4
w tym filmów polskich.....	0,9	0,5	1,5	1,0	1,2
Widzowie w kinach w mln.....	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

a Stan w dniu 31 XII

Ź r ó d ł o: opracowanie własne

Największą popularnością spośród omawianych podmiotów działających w sferze kultury cieszą się kina. W 2013 r. na obszarze podregionu tarnowskiego działało 7 kin (co stanowiło 14,3% ogółu kin stałych w województwie małopolskim), które w omawianym roku zgromadziły 187,1 tys. widzów (o 10,6% mniej niż przed

rokiem, i o 6,8% więcej niż w 2009 r.). Liczba widzów kin stałych w województwie małopolskim w roku 2013 wyniosła 2817,3 tys. (o 6,5% mniej niż w roku poprzednim i o 20,9% mniej niż w roku 2009).

Od początku badanego okresu w podregionie tarnowskim zaobserwować można systematyczny wzrost wyświetlanych seansów filmowych. Wyjątek stanowi rok 2012, kiedy to odnotowano spadek liczby wyświetleń o 11,8% w porównaniu z rokiem 2011.

W 2013 roku na obszarze podregionu tarnowskiego wyświetlono łącznie 5,4 tys. seansów (co stanowiło 3,5% ogółu wyświetleń w województwie małopolskim). Filmy produkcji polskiej stanowiły 22,8% ogółu wyświetleń w podregionie (dla województwa wskaźnik ten wyniósł 17,4%). W porównaniu z rokiem 2009 na terenie podregionu tarnowskiego odnotowano 45,5% wzrost wyświetleń polskich filmów.

Największą aktywność w działalności kinowej w podregionie tarnowskim przejawiały kina zlokalizowane w m. Tarnów. W 2013 r. skupiły ponad połowę miejsc na widowni (57,2%), wyświetliły 55,1% wszystkich seansów i zgromadziły 68,1% ogółu widzów.

Kina podregionu tarnowskiego z roku na rok zwiększają liczbę tych, które są przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dostosowanie to dotyczyło głównie wejścia do budynku i obejmowało aż 85,7% kin deklarujących ułatwienia dla osób niepełnosprawnych, natomiast udogodnienia wewnątrz budynku posiadało 57,1% tych kin.

Rozwijaniem potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianiem wiedzy i kultury zajmują się w głównej mierze biblioteki. Na terenie podregionu tarnowskiego w 2013 r. działało 127 bibliotek publicznych (łącznie z filiami i placówkami bibliotecznymi). W porównaniu do poprzedniego roku ich liczba uległa zmniejszeniu o 2 obiekty, natomiast w porównaniu do 2009 r. o 12 obiektów.

Najwięcej bibliotek publicznych zlokalizowanych było na terenie powiatów: tarnowskiego (65) i brzeskiego (28), najmniej na terenie m. Tarnów (13).

W 2013 r. na omawianym obszarze na 1 bibliotekę publiczną przypadało 3,7 tys. osób (najmniej w powiecie dąbrowskim- 2,8 tys., najwięcej w m. Tarnów- 8,6 tys.), dla województwa małopolskiego wskaźnik ten wyniósł 4,3 tys.

Poziom czytelnictwa w bibliotekach publicznych na przestrzeni lat 2009-2013 systematycznie się obniżał. Liczba czytelników aktywnie wypożyczających w roku

2013 na obszarze podregionu tarnowskiego wynosiła 82,3 tys. (w powiecie tarnowskim- 31,9 tys., w m. Tarnów- 24,9 tys.).

Tabl. 4.9 Biblioteki publiczne^a
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Placówki ogółem^b	825	816	801	791	780
w tym biblioteki i filie.....	762	759	747	744	731
Księgozbiór ^a (w tys. wol.).....	10822,9	10835,2	10859,1	10882,2	10889,8
Czytelnicy ^c (w tys.).....	670,0	670,6	662,1	666,2	669,9
W tym podregion tarnowski					
Placówki ogółem^b	139	139	132	129	127
w tym biblioteki i filie.....	125	125	121	121	120
Księgozbiór ^a (w tys. wol.).....	1859,2	1862,9	1847,3	1833,3	1867,0
Czytelnicy ^c (w tys.).....	87,3	85,2	83,6	83,2	82,3

a Łącznie z filiami i punktami bibliotecznymi

b Stan w dniu 31 XII

c W ciągu roku

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w m. Tarnów (222), najmniej w powiecie dąbrowskim (132), dla województwa wskaźnik ten wyniósł 200.

Na przestrzeni lat 2009-2013 można zaobserwować wahania wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz (od spadku o około 4% do wzrostu o ponad 3% w stosunku do roku poprzedniego). W roku 2009 liczba wypożyczeń na zewnątrz wynosiła 1681,8 tys. w 2009 r. a w roku 2013 spadła do poziomu 1576,0 tys. (spadek o 6,3%).

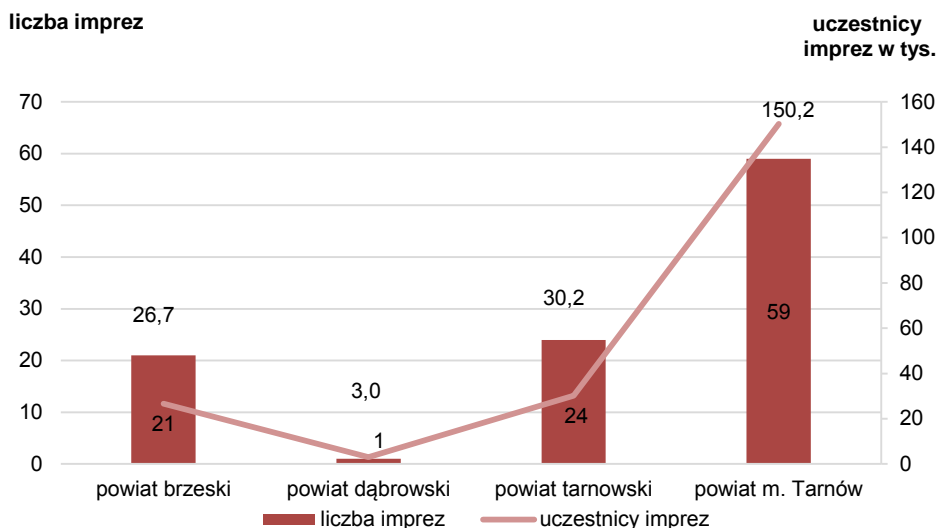
W podregionie tarnowskim w analizowanym okresie zaobserwować można także niewielkie wahania wskaźnika wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika. W 2013 r. wskaźnik wypożyczeń wynosił 19,2 (spadek o 0,5% w stosunku do roku 2009).

Natomiast w województwie małopolskim zaobserwować można tendencję spadkową. Liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz zmniejszyła się o 7,1%, również wskaźnik wypożyczeń na 1 mieszkańca z 16,8 w 2009 r. na 15,6 w roku 2013.

W placówkach bibliotecznych na obszarze podregionu tarnowskiego w 2013 r. użytkowanych było ogółem 617 komputerów, z czego 93,2% podłączonych było do Internetu. Z ogólnej liczby komputerów będących na wyposażeniu bibliotek 61,1% stanowiły komputery przeznaczone do użytku czytelników (95,5% spośród nich

posiadało dostęp do Internetu). Średnio na 1 placówkę biblioteczną przypadało 5 komputerów (najmniej w powiecie tarnowskim – 4, najwięcej w Tarnowie – 10).

Wykr. 4.12. Liczba imprez i uczestników imprez masowych w podregionie tarnowskim w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne

W 2013 r. na terenie podregionu tarnowskiego zorganizowano 105 imprez masowych, co stanowiło 17,5% ogółu imprez masowych w województwie małopolskim. Organizatorami większości imprez były osoby prawne (97,1%).

Najwięcej odbyło się imprez sportowych (77,1%), koncertów (19,0%), a najmniej artystyczno-rozrywkowych (1,0%). Większość imprez masowych zorganizowanych w omawianym podregionie odbyło się na terenie m. Tarnów (59), a najmniej na obszarze powiatu dąbrowskiego (1). Spośród wszystkich imprez masowych 81,0% odbyło się na terenie otwartym a 19,0% w obiekcie zamkniętym.

W m. Tarnów w roku 2013 odbyło się najwięcej imprez zarówno w obiekcie zamkniętym (18) jak i na terenie otwartym (41).

W imprezach masowych na terenie podregionu tarnowskiego uczestniczyło 210,0 tys. osób (9,7% osób uczestniczących w woj.) wobec 2169,6 tys. uczestników w województwie małopolskim. Najwięcej osób wzięło udział w imprezach masowych zorganizowanych na terenie m. Tarnów- 71,5%.

Za wstęp na imprezy, niezależnie od ich rodzaju, zapłaciło 164,4 tys. osób (78,3%), natomiast bezpłatnie uczestniczyło 45,7 tys. osób. W województwie małopolskim było to odpowiednio 1,8 mln osób (82,6%) i 376,8 tys. osób.

4.4. OPIEKA ZDROWOTNA

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne udzielane są przez przychodnie i praktyki lekarskie. W 2013 r. ambulatoryjną opiekę zdrowotną mieszkańcom podregionu tarnowskiego zapewniały 243 placówki, w tym 206 przychodni⁸ i 37 praktyk lekarskich⁹. W podregionie ponad połowa podmiotów ambulatoryjnych (55,9%) funkcjonowała w mieście, podczas gdy w województwie małopolskim placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zlokalizowanych w mieście było dwukrotnie więcej niż na wsi (odpowiednio 65,9% i 34,1%). W skali województwa mniejsza była przewaga przychodni (65,9%) nad praktykami lekarskimi (34,1%) niż na poziomie podregionu tarnowskiego (odpowiednio 84,8% i 15,2%).

Na przestrzeni lat 2009 – 2013 liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w podregionie tarnowskim wzrosła o 15,2%, podczas gdy w województwie małopolskim o 17,7%.

Tabl. 4.10. Ambulatoryjna opieka zdrowotna^a

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Przychodnie i praktyki lekarskie....	1630	1657	1882	1881	1918
w tym w ramach:					
miasto.....	1041	1063	1222	1235	1264
wieś.....	589	594	660	646	654
W tym podregion tarnowski					
Przychodnie i praktyki lekarskie....	206	206	244	236	243
w tym w ramach:					
miasto.....	110	108	130	128	136
wieś.....	96	98	114	108	107

^a Od 2012 r. przychodnie łącznie z przychodniami MON i MSW; tylko praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych.

Źródło: opracowanie własne.

⁸Przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi.

⁹ Praktyki lekarskie i stomatologiczne (indywidualne, indywidualne specjalistyczne i grupowe) realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych.

W 2013 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w podregionie tarnowskim udzielono prawie 1761,2 tys. porad lekarskich i stomatologicznych, co stanowiło 13,6% porad ambulatoryjnych udzielonych w województwie małopolskim. Zarówno w skali województwa, jak i podregionu zdecydowaną większość porad stanowiły porady udzielone w przychodniach. Zlokalizowane na terenie podregionu tarnowskiego praktyki lekarzy i lekarzy dentystów realizujące świadczenia zdrowotne finansowane za środków publicznych (umowy z NFZ) świadczyły przede wszystkim porady lekarskie (2932,2 tys.).

Tabl. 4.11. Porady udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej^a

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys.				
Województwo małopolskie					
Razem.....	24789,0	24168,5	25251,2	25409,1	26345,4
w tym w ramach:					
przychodni.....	24018,1	23480,5	24571,9	24829,6	25806,8
praktyk lekarskich.....	770,9	688,0	679,3	579,5	538,5
Lekarskie	22010,0	21329,7	22209,0	22436,9	23283,2
Stomatologiczne	2779,0	2838,8	3042,2	2972,2	3062,2
W tym podregion tarnowski					
Razem.....	3209,2	3133,9	3416,1	3258,4	3370,7
w tym w ramach:					
przychodni.....	2984,2	2921,7	3354,8	3118,7	3259,2
praktyk lekarskich.....	225,0	212,2	61,3	139,7	111,5
Lekarskie	2815,1	2750,5	2852,0	2833,5	2932,2
Stomatologiczne	394,1	383,4	564,1	424,9	438,4

^a Od 2012 r. porady w przychodniach prezentowane są łącznie z poradami udzielonymi w przychodniach resortów obrony narodowej i spraw wewnętrznych; porady z praktyk lekarzy i lekarzy dentystów realizujących świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych; bez porad udzielonych pacjentom niehospitalizowanym z izb przyjęć szpitali ogólnych.

Źródło: opracowanie własne.

Miernikiem opisującym dostępność podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej jest liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W 2013 r. w województwie małopolskim 1 podmiot ambulatoryjny obsługiwał średnio 1752 mieszkańców, o 156 osób mniej niż w podregionie

tarnowskim. Na terenie podregionu tarnowskiego na 1 podmiot przypadało średnio 1909 mieszkańców, przy czym najmniej na terenie powiatu miasta Tarnów (1424), zaś najwięcej mieszkańców na jedną placówkę odnotowano w powiecie dąbrowskim (3304).

Innym miernikiem opisującym działalność placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej jest liczba udzielonych porad ambulatoryjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2013 r. w województwie małopolskim na 1 mieszkańca przypadało 7,8 porady, podczas gdy na obszarze podregionu tarnowskiego wskaźnik ten wyniósł 7,3. Na poziomie powiatów najwięcej porad na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie miasto Tarnów (5,3), a najmniej w powiecie dąbrowskim (2,8). W powiatach brzeskim i tarnowskim wskaźniki te stanowiły odpowiednio 3,3 i 3,5 porady na 1 mieszkańca.

Apteki i punkty apteczne zaopatrujące ludność w leki i środki medyczne są również istotnym elementem systemu opieki zdrowotnej. W 2013 r. sprzedażą leków i środków medycznych w podregionie tarnowskim zajmowało się 156 aptek ogólnodostępnych, co stanowiło 14,1% tego typu placówek w województwie małopolskim. W porównaniu do 2009 r. liczba aptek w podregionie tarnowskim zwiększyła się o 14,5%, podczas gdy w skali województwa zanotowano wzrost o 14,1%.

W 2013 r. w aptekach ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenie podregionu tarnowskiego pracowało 297 magistrów farmacji, co stanowiło 41,4% wszystkich pracujących w tego typu placówkach w podregionie i 12,4% wszystkich magistrów farmacji pracujących w aptekach w skali województwa. W aptekach działających w podregionie pracowało również 317 techników farmaceutycznych. Zawód farmaceuty jest bardzo sfeminizowany. W 2013 r. aż 92,7% techników i 81,5% magistrów farmacji w podregionie stanowiły kobiety.

Do jednostek zajmujących się sprzedażą leków gotowych należą również punkty apteczne. W 2013 r. w podregionie tarnowskim działało 19 punktów aptecznych, w których pracowało 1 magister farmacji i 25 techników farmaceutycznych.

Tabl. 4.12. Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne

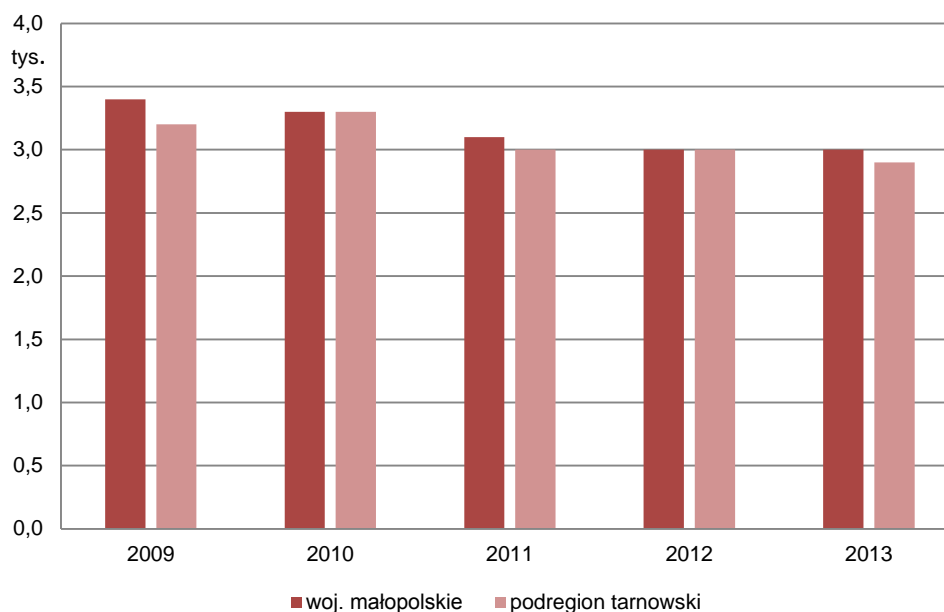
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Apteki	967	991	1083	1112	1103
Pracujący (mgr farmacji)....	2125	2157	2338	2393	2386
Punkty apteczne	113	97	112	128	139
Pracujący (mgr farmacji).....	22	17	18	17	22
W tym podregion tarnowski					
Apteki	141	137	151	155	156
Pracujący (mgr farmacji)....	278	265	283	301	297
Punkty apteczne	16	15	14	16	19
Pracujący (mgr farmacji).....	3	4	1	2	1

Źródło: opracowanie własne.

Analiza liczby ludności przypadającej na 1 aptekę ogólnodostępną wykazała, że podregion tarnowski charakteryzował się większą dostępnością aptek dla mieszkańców w porównaniu do województwa małopolskiego. W 2013 r. w podregionie na 1 aptekę przypadało 2,9 tys. ludności, podczas gdy wskaźnik ten dla województwa wyniósł 3,1 tys. Największą dostępność do aptek w ramach podregionu odnotowano w powiecie mieście Tarnowie (1,9 tys. ludności na 1 aptekę). Na przestrzeni lat 2009 – 2013 wskaźnik ten spadał, zarówno w podregionie tarnowskim, jak i w województwie małopolskim.

Wykr. 4.13. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną

Źródło: opracowanie własne.

4.5. POMOC SPOŁECZNA

W końcu 2013 r. w podregionie tarnowskim działało 29 placówek stacjonarnych pomocy społecznej. Na tę sumę składało się: szesnaście domów pomocy społecznej, pięć placówek funkcjonujących w ramach działalności gospodarczej lub statutowej, dwie noclegownie, dwa domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodzinny dom pomocy, schronisko oraz dwie jednostki niesklasyfikowane. W okresie pięciu lat liczba placówek nieznacznie się zmieniała.

Jednostki działające w podregionie tarnowskim charakteryzowały się średnią liczbą miejsc niższą niż w województwie małopolskim, a różnica wahała się między 13 a 19 miejsc. Przykładowo w 2013 r. placówki w podregionie tarnowskim dysponowały średnio 49 miejscami, a w województwie małopolskim – 62 miejscami. W pozostałych latach jednostki w omawianym podregionie dysponowały średnio 50 miejscami w 2012, 2011 i 2010 r., oraz 53 miejscami w 2009 r. Warto dodać, że w okresie między 2009 r. a 2013 r. zaobserwowano ogólny trend zmniejszania się średniej liczby miejsc w placówkach na obu obszarach.

Prawo do zakwaterowania w domu pomocy społecznej przysługuje osobom potrzebującym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności niemogącym samodzielnie funkcjonować w samodzielnym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Noclegownie udzielają tymczasowego schronienia osobom lub rodzinom, gdy są go pozbawione – a więc zazwyczaj osobom bezdomnym. Placówki funkcjonujące w ramach działalności gospodarczej lub statutowej zapewniają całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku, przewlekle chorym lub niepełnosprawnym. Obłożenie placówek w podregionie tarnowskim wyniosło prawie 100%. Analiza mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w podregionie tarnowskim w końcu 2013 r. prowadzi do następującego wniosku: najliczniejsze grupy stanowiły osoby przewlekle chore (49,3%) oraz osoby w podeszłym wieku (23,9%), a najmniej liczną matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży (2,5%) oraz pozostałe osoby (0,4%).

Oprócz stacjonarnych form pomocy społecznej w Polsce udzielana jest również pomoc środowiskowa w miejscu zamieszkania. Podstawowym warunkiem skorzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest zaistnienie jednego z problemów określonych

w u stawie¹⁰, a są nimi: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i pr owadzenia gospodarstwa dom owego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie I osowe i s ytuacja k ryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna. Ponadto prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobie samotnie gospodarującej, której dochód ni e przekracza kwoty 542 zł oraz r odzinom, w których dochód na osobę nie przekracza kwoty 456 zł. Podane wysokości dochodów obowiązują od 1 października 2012 r.¹¹ Do 30 września 2012 r. kwoty wynosiły odpowiednio 477 zł i 351 zł.

Tabl. 4.13. Placówki stacjonarne pomocy społecznej

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Placówki pomocy społecznej...	125	128	145	150	160
w tym domy pomocy społecznej.	89	90	89	89	89
Miejsca.....	8933	8857	9244	9428	9865
Mieszkańcy.....	9007	8828	8915	9094	9392
W tym podregion tarnowski					
Placówki pomocy społecznej...	26	28	28	27	29
w tym domy pomocy społecznej.	17	19	18	16	16
Miejsca.....	1383	1394	1412	1347	1412
Mieszkańcy.....	1312	1362	1344	1278	1334

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

W 201 3 r. w podr egionie tarnowskim 13,1 tys. gospodarstw dom owych skorzystało ze świadczeń pomocy społecznej. Ich udział w ogólnej liczby gospodarstw, które uzyskały wsparcie w województwie małopolskim wyniósł 16,5%. Beneficjenci pomocy społecznej w liczbie 40,9 tys. s tanowili 8,8% mieszkańców podregionu tarnowskiego. O dsetek ben eficjentów w województwie małopolskim był

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 Nr 64 poz. 593)

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. 2012 Nr 0 poz. 823)

niższy o 2,1 p. proc. Warto dodać, że prawie co piąty mieszkaniec w województwa małopolskiego, który skorzystał z pomocy społecznej, pochodził z podregionu tarnowskiego (18,1%).

Tabl. 4.14. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w gospodarstwach domowych

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w tys.				
Województwo małopolskie					
Gospodarstwa domowe.....	78,9	78,6	75,3	77,4	79,0
Członkowie gospodarstw domowych.....	240,1	234,7	220,5	223,5	226,2
W tym podregion tarnowski					
Gospodarstwa domowe.....	14,2	14,0	13,3	12,8	13,1
Członkowie gospodarstw domowych.....	46,3	45,0	41,4	39,6	40,9

Źródło: opracowanie własne.

Pomoc państwa w ramach systemu świadczeń rodzinnych jest realizowana za pomocą wsparcia finansowego w postaci zasiłków rodzinnych i dodatków, świadczeń opiekuńczych (w tym zasiłków pielęgnacyjnych) oraz zapomóg wypłacanych między innymi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. bec ikowego). Przyznanie pr awa d o zasiłków rodzinnych związane jest między innymi ze spełnieniem kryterium dochodowego. Do 31 października 2012 r. wynosiło ono 504 zł na członka rodziny. Wyjątek stanowiły rodziny opiekujące się dzieckiem niepełnosprawnym, dla których próg został podniesiony do kwoty 583 zł na jednego członka. Od 1 listopada 2012 r. zwiększono kwoty dochodów pozwalających na pobieranie zasiłków rodzinnych. Wynoszą one odpowiednio 539 zł i 623 zł. Uprawnienie do zasiłków rodzinnych pozwala ubiegać się również o przysługujące do niego dodatki. Zasiłki pielęgnacyjne przysługują osobom niepełnosprawnym i tym, które ukończyły 75 lat.¹²

W 2013 r. w podregionie tarnowskim 18,3 tys. rodzin otrzymało świadczenia rodzinne. Stanowiły one 16,1% wszystkich r odzin otrzymujących świadczenia rodzinne w województwie małopolskim. W okresie pięciu lat liczba r odzin otrzymujących te świadczenia systematycznie spadała zarówno w podregionie tarnowskim, ja k i w województwie małopolskim. W konsekwencji, między 2013 r. a 2009 r., spadek wyniósł odpowiednio 30,8% i 25,9%. Należy dodać, że w badanym

¹² Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 Nr 228 poz. 2255)

okresie zmniejszał się udział rodzin mieszkających w podregionie tarnowskim w ogólnej ich liczbie w województwie małopolskim.

W 2013 r. w podregionie tarnowskim wartość wypłaconych świadczeń rodzinnych wyniosła 107,1 mln zł. Stanowiła ona 15,9% kwoty przeliczonej na świadczenia w województwie małopolskim. W pozostałych latach wskaźnik ten był podobny i wahał się między 16,0% w 2009 i 2010 r. a 16,2% w 2011 r. Wśród świadczeń rodzinnych dominowały zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami). W okresie pięciu lat zaobserwowano tendencję zmniejszania się udziału omawianych zasiłków w ogólnej kwocie świadczeń, z 74,9% w 2009 r. do 64,0% w 2013 r. Podobną tendencję zaobserwowano w województwie małopolskim.

Tabl. 4.15. Świadczenia rodzinne

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Województwo małopolskie					
Rodziny otrzymujące świadczenia (w tys.).....	153,3	141,5	132,3	121,0	113,6
Kwota świadczeń rodzinnych (w mln zł).....	662,0	742,6	735,4	719,3	673,3
w tym:					
zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami)					
w mln zł.....	475,2	512,2	475,1	436,4	433,2
w % kwoty świadczeń rodzinnych.....	71,8	69,0	64,6	60,7	64,3
zasiłki pielęgnacyjne					
w mln zł.....	116,2	118,4	118,1	116,5	115,0
w % kwoty świadczeń rodzinnych.....	17,6	15,9	16,1	16,2	17,1
W tym podregion tarnowski					
Rodziny otrzymujące świadczenia (w tys.).....	26,4	24,1	22,2	20,0	18,3
Kwota świadczeń rodzinnych (w mln zł).....	105,8	118,7	119,1	115,6	107,1
w tym:					
zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami)					
w mln zł.....	79,3	84,3	77,5	70,1	68,6
w % kwoty świadczeń rodzinnych.....	74,9	71,0	65,1	60,7	64,0
zasiłki pielęgnacyjne					
w mln zł.....	17,2	17,7	17,8	17,8	17,6
w % kwoty świadczeń rodzinnych.....	16,3	14,9	15,0	15,4	16,4

Źródło: opracowanie własne.

Sytuację finansową rodzin można zbadać na podstawie odsetka dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymali zasiłki. W 2013 r. wskaźnik ten wyniósł 37,2% w podregionie tarnowskim i był wyższy o 4,5 p. proc. niż w województwie małopolskim. Niepełnoletni beneficjenci podregionu tarnowskiego stanowili 16,0% ogólnej ich liczby w województwie małopolskim. Należy dodać, że w okresie pięciu lat

systematycznie zmniejszała się liczba dzieci otrzymujących zasiłki. W podregionie tarnowskim zanotowano spadek na poziomie 32,1% - z 49,9 tys. dzieci w 2009 r. do 33,9 tys. dzieci w 2013 r. Województwo małopolskie charakteryzowało się spadkiem równym 27,0% - z 289,7 tys. dzieci do 211,4 tys. dzieci.

Drugą grupę świadczeń rodzinnych stanowiły zasiłki pielęgnacyjne. W 2013 r. w podregionie tarnowskim przeznaczono na nie 17,6 mln zł, co stanowiło 16,4% ogólnej kwoty świadczeń. W pozostałych latach udział wyniósł: od 14,9% w roku 2010 do 16,3% w roku 2009.

ROZDZIAŁ 5. TURYSTYKA

Województwo małopolskie jest jednym z najczęściej i najliczniej odwiedzanych przez turystów województwem w Polsce. Na wysoki wynik województwa ma wpływ przede wszystkim miasto Kraków, a w drugiej kolejności podregion nowotarski. Popularność podregionu tarnowskiego jest znacznie niższa jednak można na jego terenie znaleźć wiele atrakcyjnych turystycznie miejsc.

Potencjał turystyczny podregionu tarnowskiego wyznacza głównie jego stolica czyli miasto Tarnów, jak i kilka gmin na terenie powiatu tarnowskiego.

5.1. TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE

Według stanu w dniu 31 lipca 2013 r. na terenie podregionu tarnowskiego działalność prowadziło 41 turystycznych obiektów noclegowych. Stanowiło to 2,9% wszystkich obiektów w województwie małopolskim. W porównaniu do roku 2012 liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania na terenie podregionu tarnowskiego zwiększyła o 31,2%, tj. o 9 obiektów.

Ze względu na małą liczbę turystycznych obiektów noclegowych w podregionie tarnowskim ich struktura ogranicza się głównie do stanowiących największy udział hoteli (43,9%), zlokalizowanych głównie w miastach. Udział pozostałych rodzajów obiektów noclegowych bardzo mały, wyróżnić można jedynie kilka kwater agroturystycznych i szkolnych schronisk młodzieżowych.

Tabl. 5.1. Turystyczne obiekty noclegowe wg rodzaju obiektu
Stan w dniu 31 VII

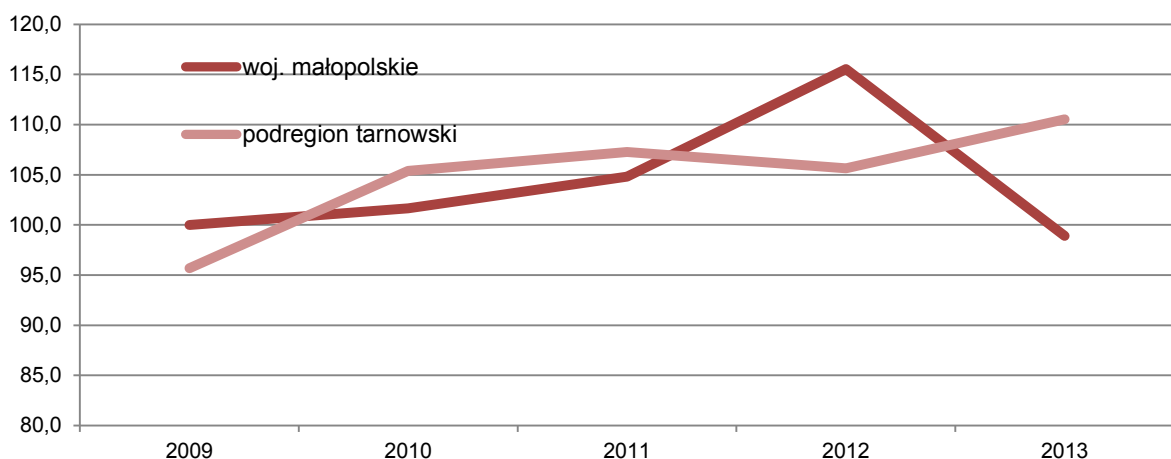
Wyszczególnienie	Województwo małopolskie	Podregion tarnowski
Ogółem	894	41
w tym:		
Obiekty hotelowe.....	428	21
w tym:		
Hotele.....	286	18
Kwatery agroturystyczne.....	90	3
Szkolne schroniska młodzieżowe.....	24	3
Pozostałe obiekty.....	365	11

Źródło: opracowanie własne.

Liczba miejsc noclegowych w podregionie tarnowskim wynosiła w 2013 roku 2,1 tys., co stanowiło 2,5% miejsc noclegowych w województwie małopolskim. W porównaniu z 2009 rokiem liczba miejsc noclegowych w podregionie tarnowskim wzrosła o 32,0%.

Najwięcej miejsc noclegowych znajdowało się w Tarnowie (39,1%) i powiatach: tarnowskim (29,3%) i b rzeskim (26,1%). Znacznie mniej natomiast w powiecie dąbrowskim (5,5%).

Wykr. 5.1. Dynamika liczby miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych

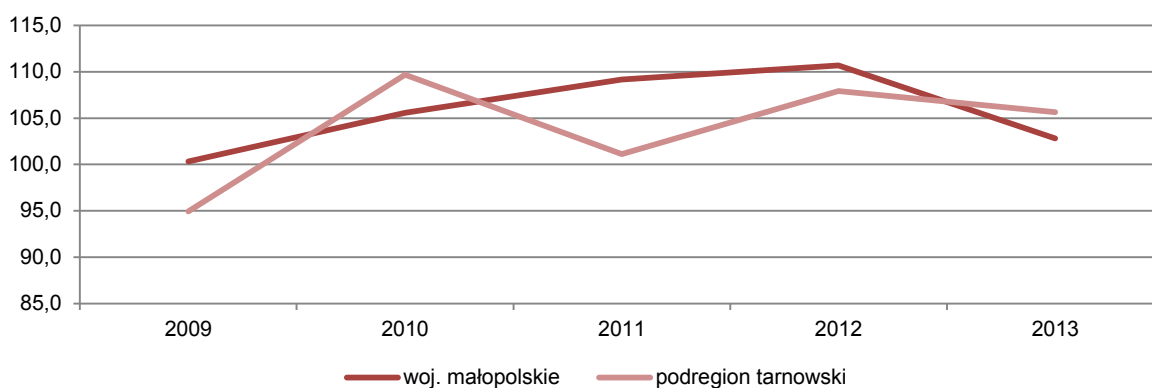

Źródło: opracowanie własne.

5.2. WYKORZYSTANIE TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH

W 2013 r. na terenie podregionu tarnowskiego z noclegów skorzystało 94,9 tys. turystów, co stanowiło 2,7% wszystkich turystów korzystających z noclegów na terenie województwa małopolskiego. W porównaniu z rokiem 2009 liczba turystów korzystających z noclegów na terenie podregionu tarnowskiego zwiększyła się w 2013 r. o 26,4% (w województwie wzrost o 31,1%), a w porównaniu z rokiem 2012 wzrosła o 5,7%.

Wykr. 5.2. Dynamika liczby turystów korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych

Źródło: opracowanie własne.

Wśród wszystkich turystów korzystających z noclegów na terenie podregionu tarnowskiego w 2013 r., 12,9% stanowili turyści zagraniczni. Ich liczba w porównaniu z rokiem 2009 wzrosła o 30,1%.

Wśród turystów zagranicznych korzystających z noclegów w podregionie tarnowskim w 2013 roku zdecydowanie największy udział mieli turyści z Ukrainy – 33,9%. Znaczący był też udział turystów z Niemiec (11,0%) i Francji (3,7%).

Zarówno wśród turystów krajowych jak i zagranicznych najczęściej wybieranym miejscem (ze wszystkich powiatów podregionu) był Tarnów – udział wśród korzystających wyniósł odpowiednio 43,3% i 47,0%.

Turyści korzystający z noclegów na terenie podregionu oświęcimskiego w 2013 r. (podobnie jak w województwie małopolskim) najczęściej wybierali hotele – uczyniło tak 76,2% z nich (63,0% w województwie). Popularnością cieszyły się też szkolne schroniska młodzieżowe – 4,4% (1,2% w województwie) oraz schroniska – 3,0% korzystających (2,2% w województwie).

Tabl. 5.2. Turyści korzystający z noclegów według rodzajów turystycznych obiektów noclegowych w 2013 r.

Wyszczególnienie	Udział korzystających z noclegów	
	Województwo małopolskie	Podregion tarnowski
Ogółem	100,0	100,0
w tym:		
Hotele.....	63,0	76,2
Szkolne schroniska młodzieżowe.....	1,2	4,4
Schroniska.....	2,2	3,0
Pozostałe obiekty.....	27,0	16,4

Źródło: opracowanie własne.

5.3. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

W 2013 r. powierzchnia obszarów chronionych w podregionie tarnowskim wynosiła 156,6 tys. ha, co stanowiło 19,8% obszarów chronionych w województwie małopolskim. Wśród powiatów wchodzących w skład podregionu tarnowskiego, największą powierzchnię obszarów chronionych miał powiat tarnowski – 105,9 tys. ha, a najmniejszą Tarnów – 9,5 ha.

W stosunku do 2009 r. powierzchnia obszarów chronionych na terenie podregionu tarnowskiego niemalże się nie zmieniła (zwiększyła się o 2,2 tys. ha).

Zdecydowaną większość obszarów chronionych w 2013 roku stanowiły obszary chronionego krajobrazu – 80,7%.

Na terenie podregionu tarnowskiego w 2013 r. znajdowało się 379 pomników przyrody, co stanowiło 17,2% ich ogólnej liczby w województwie małopolskim. W stosunku do 2009 r. liczba pomników przyrody na terenie podregionu tarnowskiego zwiększyła się o 12, czyli 3,3%.

Tabl. 5.3. Powierzchnia obszarów chronionych według powiatów w 2013 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia obszarów chronionych w ha	
	w liczbach bezwzględnych	w % ogółu
Ogółem	156606,5	100,0
Powiat brzeski.....	44830,2	28,6
Powiat dąbrowski.....	5832,8	3,7
Powiat tarnowski.....	105934,0	67,6
Powiat m. Tarnów.....	9,5	0,1

Źródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 6. ROLNICTWO

Podregion tarnowski nie jest obszarem szczególnie rozwiniętego rolnictwa. Występują jednak na jego terenie liczne obszary zielenicy sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Występuje tu też stosunkowo wysoka liczba dużych gospodarstw.

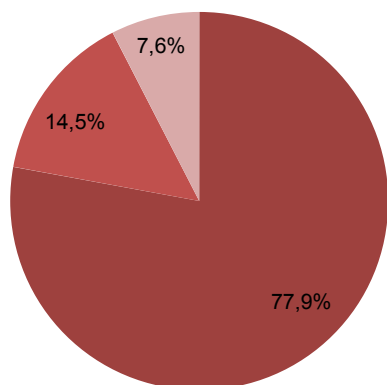
Dane w rozdziale zaprezentowane zostały na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku. Według jego wyników liczba gospodarstw rolnych na terenie podregionu tarnowskiego wynosiła 48,8 tys., co stanowiło 17,2% gospodarstw ogółem w województwie małopolskim. Odsetek gospodarstw o powierzchni do 1 ha łącznie wynosił w podregionie tarnowskim 37,4% i był niższy niż w województwie (42,8%).

6.1. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

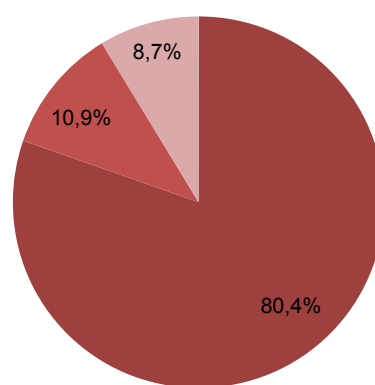
Łączna powierzchnia gruntów rolnych gospodarstw rolnych z podregionu tarnowskiego wynosiła w 2010 roku 153,8 tys. ha, co stanowiło 18,1% powierzchni gruntów rolnych w województwie. Największą grupę gruntów rolnych stanowiły użytki rolne. Ich powierzchnia wynosiła 123,6 tys. ha, czyli 80,4%. Natomiast powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze stanowiła 74,4% gruntów ogółem gospodarstw rolnych w podregionie tarnowskim. Dla porównania w województwie małopolskim udział użytków rolnych wynosił 77,9%, a użytków rolnych w dobrej kulturze 70,5%.

Wykr. 6.1. Struktura gruntów rolnych według rodzajów

Województwo małopolskie

Podregion tarnowski

■ użytki rolne ogółem
■ lasy i grunty leśne
■ pozostałe grunty

Źródło: opracowanie własne.

Największy udział w ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych na terenie podregionu tarnowskiego w 2010 roku miały grunty pod zasiewami – 42,9%. W skali województwa udział tej grupy gruntów wynosił 35,3%. Znaczący był też udział łąk trwałych wynoszący 18,6% powierzchni gruntów rolnych.

W podregionie tarnowskim występował też niższy odsetek powierzchni lasów i gruntów leśnych niż w województwie małopolskim – 10,9% wobec 14,5%.

Tabl. 6.1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2010 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	w % ogółu
	Województwo małopolskie	
Ogółem powierzchnia gruntów.....	851832,5	100,0
Użytki rolne razem.....	663517,6	77,9
pod zasiewami.....	300686,7	35,3
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi.....	28912,0	3,4
uprawy trwałe.....	16122,7	1,9
sady ogółem.....	15357,0	1,8
ogrody przydomowe.....	4442,4	0,5
łąki trwałe.....	223415,8	26,2
pastwiska trwałe.....	26890,9	3,2
pozostałe użytki rolne.....	63047,2	7,4
Lasy i grunty leśne.....	123857,4	14,5
Pozostałe grunty.....	64457,4	7,6
	W tym podregion tarnowski	
Ogółem powierzchnia gruntów.....	154757,3	100,0
Użytki rolne razem.....	123580,2	80,4
pod zasiewami.....	66001,4	42,9
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi.....	10976,6	7,1
uprawy trwałe.....	2371,4	1,5
sady ogółem.....	2216,2	1,4
ogrody przydomowe.....	1384,0	0,9
łąki trwałe.....	28605,7	18,6
pastwiska trwałe.....	5134,1	3,3
pozostałe użytki rolne.....	9107,0	5,9
Lasy i grunty leśne.....	16789,9	10,9
Pozostałe grunty.....	13387,2	8,7

Źródło: opracowanie własne.

6.2. ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE

Podregion tarnowski charakteryzował się w 2010 roku wysokim udziałem w skali województwa pogłowia trzody chlewnej. Hodowano tam 87,0 tys. sztuk trzody, co stanowiło 24,2% pogłowia w województwie małopolskim. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wynosiła w podregionie tarnowskim 70,4, podczas gdy w województwie 54,2.

Wysoki w skali województwa był również udział stada koni. Na terenie podregionu tarnowskiego hodowano ich 5,1 tys. sztuk, co stanowiło 23,7% hodowli w województwie. Obsada koni na 100 ha użytków rolnych wynosiła w podregionie tarnowskim 4,1 (w województwie 3,2).

Pogłowie drobiu w podregionie tarnowskim kształtowało się na dość wysokim poziomie wynoszącym 1140,6 tys. sztuk, co stanowiło 18,9% pogłowia w województwie. Obsada drobiu kurzego na 100 ha użytków rolnych była w podregionie tarnowskim wyższa niż w województwie i wynosiła 922,9 (w województwie 911,5).

Na terenie podregionu tarnowskiego hodowano w 2010 roku 32,9 tys. sztuk bydła, co stanowiło 16,3% hodowli tych zwierząt w całym województwie. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła 26,7 (w województwie 30,4).

Tabl. 6.2 Pogłowie zwierząt gospodarskich w 2010 r.

Wyszczególnienie	Pogłowie zwierząt	
	w sztukach	na 100 ha UR
	Województwo małopolskie	
Bydło.....	201571	30,4
Trzoda chlewna.....	359891	54,2
Owce.....	69859	10,5
Kozy.....	17949	2,7
Konie.....	21324	3,2
Drób kurzy.....	6047957	911,5
	W tym podregion tarnowski	
Bydło.....	32952	26,7
Trzoda chlewna.....	86986	70,4
Owce.....	1390	1,1
Kozy.....	3169	2,6
Konie.....	5052	4,1
Drób kurzy.....	1140559	922,9

Źródło: opracowanie własne.

Podregion tarnowski cechował się też stosunkowo niskim j a k n a i n n e podregiony pogłowiem owiec wynoszącym 1,4 tys. sztuk, co stanowiło 2,0% pogłowia tych zwierząt w województwie małopolskim. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wynosiła w podregionie tarnowskim 1,1 i była znacznie niższa od wartości w województwie wynoszącej 10,5.

Pogłowie kóz w podregionie oświęcimskim wynosiło w 2010 roku 3,2 tys. sztuk, co stanowiło 17,7% pogłowia w skali województwa. Obsada kóz na 100 ha użytków rolnych wyniosła 2,6 i była niższa od wartości dla województwa wynoszącej 2,7.

6.3. POWIERZCHNIA ZASIEWÓW

Łączna powierzchnia zasiewów w podregionie tarnowskim w 2010 roku wyniosła 66,0 tys. ha, co stanowiło 22,0% powierzchni zasiewów w województwie małopolskim. W strukturze zasiewów dominującą rolę w podregionie tarnowskim odgrywała uprawa zbóż. Powierzchnia zasiewów zbóż ogółem wynosiła 50,1 tys. ha, co stanowiło 76,4% ogólnej powierzchni zasiewów.

Tabl. 6.3 Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w 2010 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w sztukach	w % ogółu
Województwo małopolskie		
Ogółem.....	300686,7	100,0
Zboża.....	207827,5	69,1
Ziemniaki	35907,6	11,9
Przemysłowe	8636,6	2,9
Buraki cukrowe.....	1570,5	0,5
Rzepak i rzepik.....	5363,4	1,8
Strączkowe jadalne na ziarno.....	2005,4	0,7
Warzywa gruntowe.....	15734,0	5,2
W tym podregion tarnowski		
Ogółem.....	66273,0	100,0
Zboża.....	50645,5	76,4
Ziemniaki	6617,2	10,0
Przemysłowe	1713,5	2,6
Buraki cukrowe.....	465,1	0,7
Rzepak i rzepik.....	1233,6	1,9
Strączkowe jadalne na ziarno.....	548,1	0,8
Warzywa gruntowe.....	535,0	0,8

Ź r ó d ł o: opracowanie własne.

Drugie miejsce pod względem udziału w ogólnej powierzchni z asiewów w podregionie tarnowskim miały uprawy ziemniaków (10,0%). Powierzchnia upraw ziemniaków wynosiła w 2010 roku 6,6 tys. ha, co stanowiło 18,4% powierzchni upraw tego rodzaju w województwie małopolskim.

Powierzchnia upraw przemysłowych wynosiła 1,7 tys. ha, co stanowiło 19,8% powierzchni upraw tego typu w województwie, a powierzchnia upraw rzepaku i rzepiku 1,2 tys. ha (23,0% udziału w skali województwa).

ROZDZIAŁ 7. PODREGION TARNOWSKI NA TLE INNYCH PODREGIONÓW W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2014 R.

Podregion tarnowski posiada bogactwo walorów naturalnych i historycznych. Na wymienienie zasługują między innymi: ruiny zamku w Czchowie, zamek Trojszyn w okolicach Czchowa, Zamek w Dębnie, Pałac Dąbskich w Wojniczu. Dla amatorów drógownictwa, oferuje atrakcje w Muzeum Drógownictwa w Szczucinie. Uwagę przyciąga rezerwat „Skamieniałe miasto” w Ciężkowicach, znajdujące się na terenie Ciężkowicko-Rożnowskiego Parku Krajobrazowego. Należy również wspomnieć o wyróżniającym się bogactwem flory Parku Krajobrazowym Pasma Brzanki. Podregion posiada również znaczną pozycję na Szlaku Architektury Drewnianej. Kolejną istotną atrakcją turystyczno-historyczną jest wyjątkowy Szlak Cmentarzy Wojennych z I Wojny Światowej. Wśród oferty kulturalnej znajduje się między innymi posiadłość Ignacego Jana Paderewskiego oraz liczne muzea. Serce podregionu stanowi miasto Tarnów, wraz z jego licznymi atrakcjami turystycznymi oraz kulturalnymi, między innymi renesansową zabudową, piękną katedrą oraz zamkiem. Podregion charakteryzuje również bogata zabudowa sakralna oraz liczne dworki.

Na terenie podregionu znajdują się dynamicznie rozwijające się podmioty gospodarcze. Region zdominowany jest przez podmioty handlowe, podmioty zajmujące się budownictwem oraz podmioty przemysłowe.

7.1. PORÓWNANIE UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH WYBRANYCH PODREGIONÓW.

Przechodząc do analizy uwarunkowań społeczno-gospodarczych podregionu tarnowskiego, jest on jednym z mniejszych podregionów, którego powierzchnia wynosi 260 tys. ha. Można porównać go pod tym względem do podregionu nowotarskiego o powierzchni 263 tys. ha. Podregion tarnowski stanowi 17,2% terytorium całego województwa.

Ludność zamieszkująca omawiany podregion, liczy 464 tys. mieszkańców, stanowiąc 13,8% ludności województwa małopolskiego. Jest to jeden z najniższych

wskaźników w województwie, jedynie podregion nowotarski zamieszkiwany jest przez mniejszą liczbę osób (341 tys.).

Zagęszczenie ludności na 1 km² w będącym przedmiotem niniejszego opracowania podregionie tarnowskim, posiada wskaźnik 178 osób/km², mocno zbliżony do podregionu krakowskiego (173 osób/km²). Wskaźnik ten jest jednak wyraźnie zdominowany przez podregion m. Kraków (2320 osób/km²). Dla województwa wynosi on 538 osób/km².

Omawiając sytuację demograficzną województwa, wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności dla podregionu tarnowskiego, oscylował wśród najniższych wartości, notując 1,4 ‰. Była to wartość ponad dwukrotnie niższa od posiadającego najwyższy wskaźnik dzietności podregionu nowosądeckiego (4,0). Dla województwa posiadał on wartość 1,5 ‰.

Analizując wskaźnik obciążenia demograficznego w podregionie tarnowskim, wyrażony jako ludność w wieku nieprodukcyjnym, przypadająca na 100 ludności w wieku produkcyjnym, wynosi on 57,9. Po raz kolejny można zauważyć podobieństwo z sąsiadującym podregionem krakowskim (57,5). Najwyższą wartość charakteryzuje podregion nowosądecki (60,8), najniższą zaś podregion m. Kraków (56,1). Wskaźnik dla całego województwa wynosił 58,2.

Podregion tarnowski pod względem osób pracujących w przeliczeniu na 100 ludności, oscyluje wśród najniższych wartości (270). Posiada ponad dwukrotnie niższy wskaźnik od najwyższej wartości przypisanej podregionowi m. Kraków (597). W ujęciu wojewódzkim wskaźnik notował wartość 322. W przypadku liczby bezrobotnych zarejestrowanych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, podregion tarnowski cechuje jedna z najwyższych wartości w regionie (8,9). Dla tego wskaźnika najwyższą wartość posiada podregion krakowski (10,7). W województwie wynosi 8,5.

Kolejną analizowaną wartością stanowi liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 ludności w wieku produkcyjnym. Podregion tarnowski charakteryzuje w tym przypadku skrajna, najniższa wartość (106), najwyższą wartość cechuje podregion m. Kraków (249). W ujęciu wojewódzkim wartość ta wynosi 154.

Dochody gmin i miast na prawach powiatu na w przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenie podregionu tarnowskiego kształtują się na poziomie 3,4 tys. zł. Wartość tą porównać można z podregionem m. Kraków posiadającym najwyższy wskaźnik

(4,4 tys. zł), jak również z posiadającym najniższy wskaźnik podregionem oświęcimskim (2,7 tys. zł.). Dla województwa wartość ta wynosiła 3,3 tys. zł. Analogicznie wartości układają się w przydatku wydatków gmin i miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (podregion tarnowski- 3,4 tys. zł, podregion m. Kraków- 4,6 tys. zł, podregion oświęcimski- 2,6 tys. zł). Średnio w województwie wydatki wynosiły 3,4 tys.

Ze względu na liczbę dzieci w przedszkolach w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat podregion tarnowski posiadał jedną z najwyższych wartości (587). Wskaźnik ten w ujęciu całego województwa posiadał mocno zróżnicowane wartości. Najwyższa przypadła podregionowi m. Kraków (813), najniższa zaś podregionowi nowotarskiemu (379). W ujęciu wojewódzkim wartość wynosiła 553.

Przechodząc do analizy liczby mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności, obserwujemy po raz kolejny wysokie zróżnicowanie. Podregion tarnowski posiadał w tym przypadku wartość 3,3. Ta sama wartość charakteryzowała podregion nowotarski. W przypadku województwa wskaźnik notował 4,5.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w m² na terenie podregionu tarnowskiego, była jedną z najniższych w województwie (125,4 m²). Pod tym względem zbliżona do podregionu oświęcimskiego (129,5 m²). Dla województwa wartość ta wynosiła 125,1 m².

Tabl. 7.1. Wybrane dane statystyczne dotyczące podregionów województwa małopolskiego w 2013 r.

Wyszczególnienie	Podregion tarnowski	Podregion nowotarski	Podregion krakowski	Podregion oświęcimski	Podregion nowosądecki	Podregion m. Kraków
Powierzchnia w ha.....	260473	263235	405415	203969	352507	32680
Ludność.....	464151	341060	703223	555882	531427	758334
Ludność na 1 km ²	178	130	173	273	151	2320
Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	1,4	2,2	1,5	-0,1	4,0	0,0
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 ludności w wieku produkcyjnym.....	57,9	59,8	57,5	56,7	60,8	56,1
Pracujący na 100 ludności.....	270	215	370	294	190	597
Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym.....	8,9	7,8	10,7	8,3	10,6	4,9
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym.....	106	150	147	150	121	249
Dochody gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł.....	3365,66	2903,96	2972,18	2708,00	3518,15	4539,28
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł.....	3381,70	3002,07	3055,73	2766,22	3543,80	4595,20
Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3 – 6 lat.....	587	379	504	640	393	813
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności.....	3,3	3,3	6,1	2,2	2,9	9,0
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	125,4	151,2	141,8	129,5	139,6	63,1

ANEKS TABELARYCZNY

Tabl.1. Powierzchnia
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km ²				
Ogółem	2605	2605	2605	2605	2605
Powiat brzeski.....	591	591	591	591	591
Borzęcin.....	103	103	103	103	103
Brzesko.....	103	103	103	103	103
Czchów.....	66	66	66	66	66
Dębno	82	82	82	82	82
Gnojnik.....	55	55	55	55	55
Iwkowa.....	47	47	47	47	47
Szczurowa	135	135	135	135	135
Powiat dąbrowski	530	530	530	530	530
Bolesław	36	36	36	36	36
Dąbrowa Tarnowska.....	116	116	116	116	116
Gręboszów	49	49	49	49	49
Mędrzechów	44	44	44	44	44
Olesno	78	78	78	78	78
Radgoszcz.....	88	88	88	88	88
Szczucin	119	119	119	119	119
Powiat tarnowski	1412	1412	1412	1412	1412
Ciężkowice.....	103	103	103	103	103
Gromnik	70	70	70	70	70
Lisia Góra	105	105	105	105	105
Pleśna.....	83	83	83	83	83
Radłów.....	86	86	86	86	86
Ryglice	117	117	117	117	117
Rzepiennik Strzyżewski.....	71	71	71	71	71
Skrzyszów.....	86	86	86	86	86
Tarnów.....	83	83	83	83	83
Tuchów	100	100	100	100	100
Wierzchosławice.....	75	75	75	75	75
Wietrzychowice.....	48	48	48	48	48
Wojnicz.....	79	79	79	79	79
Zakliczyn.....	122	122	122	122	122
Żabno.....	102	102	102	102	102
Szerzyny	82	82	82	82	82
M. Tarnów	72	72	72	72	72

Tabl. 2. Ludność
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	461027	461719	463633	463771	464151	464089
Powiat brzeski	91297	91643	92234	92403	92645	92781
Borzęcin	8331	8316	8422	8424	8446	8426
Brzesko	35745	35870	36302	36304	36343	36310
Czchów	9459	9535	9540	9607	9640	9670
Dębno	14143	14219	14317	14373	14467	14519
Gnojnik	7535	7613	7660	7700	7724	7824
Iwkowa	6256	6290	6204	6216	6254	6286
Szczurowa	9828	9800	9789	9779	9771	9746
Powiat dąbrowski	58664	58631	59509	59499	59492	59513
Bolesław	2825	2787	2843	2802	2794	2806
Dąbrowa Tarnowska	20456	20511	20985	21041	21087	21062
Gręboszów	3498	3466	3513	3481	3457	3471
Mędrzechów	3563	3549	3571	3557	3544	3525
Olesno	7682	7680	7848	7861	7905	7914
Radgoszcz	7323	7308	7362	7378	7380	7403
Szczucin	13317	13330	13387	13379	13325	13332
Powiat tarnowski	195908	196810	197714	198276	199062	199675
Ciężkowice	11099	11078	11211	11230	11233	11277
Gromnik	8561	8601	8701	8707	8739	8770
Lisia Góra	14128	14248	14372	14500	14683	14762
Pleśna	11733	11768	11863	11797	11859	11938
Radłów	9727	9728	9738	9780	9738	9804
Ryglice	11513	11577	11684	11712	11689	11753
Rzepiennik Strzyżewski	6846	6871	6859	6820	6849	6811
Skrzyszów	13423	13529	13575	13684	13776	13928
Tarnów	23788	24070	24274	24541	24844	25052
Tuchów	17791	17830	18062	18064	18140	18149
Wierzchosławice	10650	10709	10566	10629	10653	10674
Wietrzychowice	4134	4124	4120	4093	4043	4034
Wojnicz	13153	13185	13217	13239	13305	13312
Zakliczyn	12306	12359	12362	12380	12397	12405
Żabno	18953	19031	19017	19037	19064	18984
Szerzyny	8103	8102	8093	8063	8050	8022
M. Tarnów	115158	114635	114176	113593	112952	112120

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 3. Gęstość zaludnienia na 1 km²
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	177	177	178	178	178	178
Powiat brzeski	155	155	156	156	157	157
Borzęcin	81	81	82	82	82	82
Brzesko	348	349	354	354	354	354
Czychów	142	144	144	145	145	146
Dębno	173	174	175	176	177	178
Gnojnik	137	138	139	140	140	142
Iwkowa	132	133	131	132	132	133
Szczurowa	73	73	73	72	72	72
Powiat dąbrowski	111	111	112	112	112	112
Bolesław	79	78	80	78	78	79
Dąbrowa Tarnowska	176	176	180	181	181	181
Gręboszów	72	71	72	72	71	72
Mędrzechów	80	80	80	80	80	79
Olesno	99	99	101	101	102	102
Radgoszcz	83	83	84	84	84	84
Szczucin	111	112	112	112	112	112
Powiat tarnowski	139	139	140	140	141	141
Ciężkowice	107	107	108	109	109	109
Gromnik	123	123	125	125	125	126
Lisia Góra	135	137	138	139	141	142
Pleśna	141	142	143	142	143	144
Radłów	113	113	113	113	113	114
Ryglice	98	99	100	100	100	100
Rzepiennik Strzyżewski	97	97	97	96	97	96
Skrzyszów	156	157	158	159	160	162
Tarnów	288	291	293	297	300	303
Tuchów	178	179	181	181	182	182
Wierzchosławice	142	143	141	141	142	142
Wietrzychowice	85	85	85	85	84	83
Wojnicz	166	166	167	167	168	168
Zakliczyn	101	101	101	101	102	102
Żabno	187	187	187	187	188	187
Szerzyny	99	99	99	98	98	98
M. Tarnów	1591	1584	1577	1569	1561	1549

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 4. Kobiety na 100 mężczyzn
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	104	104	104	104	104	104
Powiat brzeski	103	103	102	102	102	102
Borzęcin	103	103	102	101	101	101
Brzesko	104	104	104	104	104	104
Czchów	103	103	102	102	101	102
Dębno	104	103	102	102	102	101
Gnojnik	102	101	99	99	99	98
Iwkowa	103	103	102	102	102	103
Szczurowa	100	100	100	100	101	100
Powiat dąbrowski	101	101	101	101	101	101
Bolesław	102	102	100	100	100	100
Dąbrowa Tarnowska	102	102	102	102	101	101
Gręboszów	105	104	104	104	104	104
Mędrzechów	102	102	104	103	104	104
Olesno	102	102	102	102	101	101
Radgoszcz	97	97	97	97	98	97
Szczucin	101	101	101	101	100	100
Powiat tarnowski	102	102	102	102	102	101
Ciężkowice	99	99	99	99	98	99
Gromnik	102	102	100	100	100	100
Lisia Góra	103	103	102	102	103	102
Pleśna	100	100	100	100	100	100
Radłów	102	102	102	102	102	103
Ryglice	101	101	101	102	101	101
Rzepiennik Strzyżewski	102	102	102	102	102	101
Skrzyszów	101	101	101	101	102	102
Tarnów	103	103	103	102	102	102
Tuchów	103	103	102	102	102	101
Wierzchosławice	105	105	104	105	105	104
Wietrzychowice	101	99	100	99	98	98
Wojnicz	101	102	102	101	101	101
Zakliczyn	100	99	99	100	100	101
Żabno	105	105	105	105	105	104
Szerzyny	102	102	99	99	99	99
M. Tarnów	111	111	111	111	111	112

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 5. Ludność według 5-letnich grup wieku w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Województwo małopolskie		W tym podregion tarnowski	
	w tys.	w % ogółu	w tys.	w % ogółu
Ogółem	3360,6	100,0	464,1	100,0
0-4 lat.....	183,7	5,5	24,0	5,2
5-9 lat.....	176,2	5,2	24,0	5,2
10-14 lat	171,6	5,1	25,1	5,4
15-19 lat	195,9	5,8	30,0	6,5
20-24 lat	241,8	7,2	35,2	7,6
25-29 lat	274,7	8,2	37,5	8,1
30-34 lat	283,1	8,4	37,5	8,1
35-39 lat	261,5	7,8	35,2	7,6
40-44 lat	224,4	6,7	31,3	6,8
45-49 lat	208,1	6,2	30,6	6,6
50-54 lat	218,8	6,5	31,1	6,7
55-59 lat	230,6	6,9	30,2	6,5
60-64 lat	202,9	6,0	26,1	5,6
65-69 lat	148,4	4,4	19,5	4,2
70-74 lat	107,5	3,2	14,7	3,2
75-79 lat	102,0	3,0	14,4	3,1
80-84 lat	76,1	2,3	10,5	2,3
85 lat i więcej.....	53,1	1,6	7,2	1,6

Tabl. 6. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	918	771	771	522	650	475
Powiat brzeski.....	271	269	269	210	196	154
Borzęcin.....	-24	-11	-11	-5	-4	-10
Brzesko.....	103	128	128	96	84	74
Czchów.....	45	44	44	35	19	39
Dębno.....	86	52	52	43	46	21
Gnojnik.....	30	43	43	38	26	28
Iwkowa.....	52	34	34	25	50	14
Szczurowa.....	-21	-21	-21	-22	-25	-12
Powiat dąbrowski	60	9	9	2	42	38
Bolesław.....	-5	-24	-24	-28	9	-1
Dąbrowa Tarnowska.....	75	62	62	48	43	51
Gręboszów.....	-19	-26	-26	-28	-19	-15
Mędrzechów.....	-36	-19	-19	-11	-4	-18
Olesno.....	34	6	6	0	29	11
Radgoszcz.....	14	7	7	30	1	29
Szczucin.....	-3	3	3	-9	-17	-19
Powiat tarnowski	528	483	483	340	480	375
Ciężkowice.....	21	28	28	54	61	25
Gromnik.....	55	31	31	23	25	56
Lisia Góra.....	51	68	68	53	76	57
Pleśna.....	37	27	27	22	20	33
Radłów.....	11	7	7	13	-14	15
Ryglice.....	53	56	56	31	21	47
Rzepiennik Strzyżewski.....	13	12	12	10	21	-1
Skrzyszów.....	40	62	62	24	52	75
Tarnów.....	73	77	77	66	109	40
Tuchów.....	58	44	44	6	70	10
Wierzchosławice.....	20	12	12	32	7	12
Wietrzychowice.....	-36	-32	-32	-36	-43	-25
Wojnicz.....	66	16	16	31	42	28
Zakliczyn.....	39	59	59	7	28	9
Żabno.....	17	-2	-2	7	3	5
Szerzyny.....	10	18	18	-3	2	-11
M. Tarnów	59	10	10	-30	-68	-92

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 7. Przyrost naturalny na 1000 ludności

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	2,0	1,7	1,7	1,1	1,4	1,0
Powiat brzeski.....	3,0	2,9	2,9	2,3	2,1	1,7
Borzęcin.....	-2,9	-1,3	-1,3	-0,6	-0,5	-1,2
Brzesko.....	2,9	3,6	3,5	2,6	2,3	2,0
Czchów.....	4,8	4,6	4,6	3,7	2,0	4,0
Dębno.....	6,1	3,7	3,6	3,0	3,2	1,4
Gnojnik.....	4,0	5,7	5,6	5,0	3,4	3,6
Iwkowa.....	8,3	5,4	5,5	4,0	8,0	2,2
Szczurowa.....	-2,1	-2,1	-2,1	-2,3	-2,6	-1,2
Powiat dąbrowski	1,0	0,2	0,2	0,0	0,7	0,6
Bolesław.....	-1,7	-8,6	-8,4	-9,9	3,2	-0,4
Dąbrowa Tarnowska.....	3,7	3,0	3,0	2,3	2,0	2,4
Gręboszów.....	-5,4	-7,5	-7,4	-8,0	-5,5	-4,3
Mędrzechów.....	-10,1	-5,4	-5,3	-3,1	-1,1	-5,1
Olesno.....	4,4	0,8	0,8	0,0	3,7	1,4
Radgoszcz.....	1,9	1,0	0,9	4,1	0,1	3,9
Szczucin.....	-0,2	0,2	0,2	-0,7	-1,3	-1,4
Powiat tarnowski	2,7	2,5	2,4	1,7	2,4	1,9
Ciężkowice.....	1,9	2,5	2,5	4,8	5,4	2,2
Gromnik.....	6,4	3,6	3,6	2,6	2,9	6,4
Lisia Góra.....	3,6	4,8	4,8	3,7	5,2	3,9
Pleśna.....	3,2	2,3	2,3	1,9	1,7	2,8
Radłów.....	1,1	0,7	0,7	1,3	-1,4	1,5
Ryglice.....	4,6	4,9	4,8	2,6	1,8	4,0
Rzepiennik Strzyżewski.....	1,9	1,7	1,7	1,5	3,1	-0,1
Skrzyszów.....	3,0	4,6	4,6	1,8	3,8	5,4
Tarnów.....	3,1	3,2	3,2	2,7	4,4	1,6
Tuchów.....	3,3	2,5	2,4	0,3	3,9	0,6
Wierzchosławice.....	1,9	1,1	1,1	3,0	0,7	1,1
Wietrzychowice.....	-8,7	-7,8	-7,8	-8,8	-10,5	-6,2
Wojnicz.....	5,0	1,2	1,2	2,3	3,2	2,1
Zakliczyn.....	3,2	4,8	4,8	0,6	2,3	0,7
Żabno.....	0,9	-0,1	-0,1	0,4	0,2	0,3
Szerzyny.....	1,2	2,2	2,2	-0,4	0,2	-1,4
M. Tarnów	0,5	0,1	0,1	-0,3	-0,6	-0,8

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 8. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	-79	-79	-79	-384	-353	-645
Powiat brzeski.....	85	77	77	-41	-22	21
Borzęcin.....	15	-4	-4	7	-2	11
Brzesko.....	-27	-3	-3	-94	-21	-121
Czchów.....	13	32	32	32	18	21
Dębno.....	35	24	24	13	6	44
Gnojnik.....	27	35	35	2	-4	63
Iwkowa.....	7	0	0	-13	-11	12
Szczurowa.....	15	-7	-7	12	-8	-9
Powiat dąbrowski	-57	-42	-42	-12	-77	-19
Bolesław.....	-4	-14	-14	-13	-4	3
Dąbrowa Tarnowska.....	1	-7	-7	8	-31	-16
Gręboszów.....	-6	-6	-6	-4	-11	7
Mędrzechów.....	-3	5	5	-3	-13	-19
Olesno.....	-6	-8	-8	13	-5	13
Radgoszcz.....	-34	-22	-22	-14	2	-2
Szczucin.....	-5	10	10	1	-15	-5
Powiat tarnowski	248	419	419	222	314	71
Ciężkowice.....	-22	-49	-49	-35	-31	-12
Gromnik.....	-38	9	9	-17	2	-7
Lisia Góra.....	41	52	52	75	72	42
Pleśna.....	45	8	8	-88	15	24
Radłów.....	31	-6	-6	29	7	20
Ryglice.....	-1	8	8	-3	-26	-10
Rzepiennik Strzyżewski.....	-17	13	13	-49	-24	-30
Skrzyszów.....	27	44	44	85	73	63
Tarnów.....	126	205	205	201	180	101
Tuchów.....	26	-5	-5	-4	0	-39
Wierzchosławice.....	70	47	47	31	10	18
Wietrzychowice.....	11	22	22	9	9	-2
Wojnicz.....	11	16	16	-9	22	-31
Zakliczyn.....	-19	-6	-6	11	-2	0
Żabno.....	2	80	80	13	18	-36
Szerzyny.....	-45	-19	-19	-27	-11	-30
M. Tarnów	-355	-533	-533	-553	-568	-718

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 9. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności

Wyszczególnienie	2009	2010 ^a		2011	2012	2013
		A	B			
Ogółem	-0,2	-0,2	-0,2	-0,8	-0,8	-1,4
Powiat brzeski	0,9	0,8	0,8	-0,4	-0,2	0,2
Borzęcin	1,8	-0,5	-0,5	0,8	-0,2	1,3
Brzesko	-0,8	-0,1	-0,1	-2,6	-0,6	-3,3
Czchów	1,4	3,4	3,4	3,3	1,9	2,2
Dębno	2,5	1,7	1,7	0,9	0,4	3,0
Gnojnik	3,6	4,6	4,6	0,3	-0,5	8,1
Iwkowa	1,1	0,0	0,0	-2,1	-1,8	1,9
Szczurowa	1,5	-0,7	-0,7	1,2	-0,8	-0,9
Powiat dąbrowski	-1,0	-0,7	-0,7	-0,2	-1,3	-0,3
Bolesław	-1,4	-5,0	-4,9	-4,6	-1,4	1,1
Dąbrowa Tarnowska	0,0	-0,3	-0,3	0,4	-1,5	-0,8
Gręboszów	-1,7	-1,7	-1,7	-1,1	-3,2	2,0
Mędrzechów	-0,8	1,4	1,4	-0,8	-3,7	-5,4
Olesno	-0,8	-1,0	-1,0	1,7	-0,6	1,6
Radgoszcz	-4,6	-3,0	-3,0	-1,9	0,3	-0,3
Szczucin	-0,4	0,8	0,7	0,1	-1,1	-0,4
Powiat tarnowski	1,3	2,1	2,1	1,1	1,6	0,4
Ciężkowice	-2,0	-4,4	-4,4	-3,1	-2,8	-1,1
Gromnik	-4,5	1,0	1,0	-2,0	0,2	-0,8
Lisia Góra	2,9	3,7	3,6	5,2	4,9	2,8
Pleśna	3,8	0,7	0,7	-7,4	1,3	2,0
Radłów	3,2	-0,6	-0,6	3,0	0,7	2,0
Ryglice	-0,1	0,7	0,7	-0,3	-2,2	-0,9
Rzepiennik Strzyżewski	-2,5	1,9	1,9	-7,2	-3,5	-4,4
Skrzyszów	2,0	3,3	3,3	6,2	5,3	4,6
Tarnów	5,3	8,6	8,5	8,2	7,3	4,1
Tuchów	1,5	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-2,2
Wierzchosławice	6,6	4,4	4,5	2,9	0,9	1,7
Wietrzychowice	2,7	5,3	5,4	2,2	2,2	-0,5
Wojnicz	0,8	1,2	1,2	-0,7	1,7	-2,3
Zakliczyn	-1,5	-0,5	-0,5	0,9	-0,2	0,0
Żabno	0,1	4,2	4,2	0,7	0,9	-1,9
Szerzyny	-5,5	-2,3	-2,3	-3,3	-1,4	-3,7
M. Tarnów	-3,1	-4,6	-4,7	-4,9	-5,0	-6,4

a Patrz uwagi metodyczne, ust. 1 na str. 15.

Tabl. 10. Pracujący według głównego miejsca pracy^a
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	77698	79892	81070	79448	78845
Powiat brzeski.....	12055	12632	12825	12896	12648
Borzęcin.....	521	538	619	563	550
Brzesko.....	7813	8284	8529	8391	8287
Czchów.....	701	868	791	859	815
Dębno.....	1298	1122	1025	1092	1116
Gnojnik.....	601	622	633	743	646
Iwkowa.....	359	362	400	448	444
Szczurowa.....	762	836	828	800	790
Powiat dąbrowski	6016	6194	6269	6220	6193
Bolesław.....	139	162	176	144	147
Dąbrowa Tarnowska.....	3407	3387	3617	3661	3577
Gręboszów.....	158	148	150	167	175
Mędrzechów.....	196	169	175	211	202
Olesno.....	436	479	458	482	516
Radgoszcz.....	396	376	381	391	378
Szczucin.....	1284	1473	1312	1164	1198
Powiat tarnowski	18213	19044	20159	19915	20466
Ciężkowice.....	864	1026	1045	1002	1145
Gromnik.....	498	512	543	584	611
Lisia Góra.....	825	829	835	704	734
Pleśna.....	630	648	593	551	586
Radłów.....	662	620	623	666	663
Ryglice.....	520	534	629	659	637
Rzepiennik Strzyżewski.....	361	386	459	435	438
Skrzyszów.....	2139	2065	2227	2113	2070
Tarnów.....	2979	3327	3519	3614	3917
Tuchów.....	1836	2001	1979	1966	2144
Wierzchosławice.....	989	1104	1330	1267	1102
Wietrzychowice.....	391	407	383	389	409
Wojnicz.....	1649	1594	1574	1626	1652
Zakliczyn.....	1076	1118	1170	1149	1158
Żabno.....	2450	2464	2869	2820	2808
Szerzyny.....	344	409	381	370	392
M. Tarnów	41414	42022	41817	40417	39538

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Tabl. 11. Bezrobotni zarejestrowani
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	22849	23403	23802	26187	26832
Powiat brzeski.....	4314	4133	4186	4460	4864
Borzęcin.....	432	367	431	451	526
Brzesko.....	1890	1860	1864	1999	2163
Czchów.....	447	414	374	426	460
Dębno.....	671	621	631	667	693
Gnojnik.....	320	340	327	329	337
Iwkowa.....	195	187	184	182	221
Szczurowa.....	359	344	375	406	464
Powiat dąbrowski	4654	4675	4859	4919	5079
Bolesław.....	161	143	158	159	162
Dąbrowa Tarnowska.....	1639	1650	1780	1812	1865
Gręboszów.....	130	154	176	176	186
Mędrzechów.....	277	288	272	277	315
Olesno.....	529	562	586	600	666
Radgoszcz.....	549	581	576	608	620
Szczucin.....	1369	1297	1311	1287	1265
Powiat tarnowski	8676	9237	9423	10714	11006
Ciężkowice.....	418	472	547	597	654
Gromnik.....	423	449	431	506	529
Lisia Góra.....	691	764	792	958	971
Pleśna.....	452	507	518	609	588
Radłów.....	504	469	449	469	487
Ryglice.....	423	457	497	538	612
Rzepiennik Strzyżewski.....	264	307	311	336	351
Skrzyszów.....	524	588	600	686	698
Tarnów.....	1014	1032	1065	1294	1276
Tuchów.....	950	966	978	1058	1063
Wierzchosławice.....	413	488	448	509	542
Wietrzychowice.....	188	201	213	223	248
Wojnicz.....	475	518	526	652	648
Zakliczyn.....	454	506	514	557	590
Żabno.....	1125	1117	1142	1262	1276
Szerzyny.....	358	396	392	460	473
M. Tarnów	5205	5358	5334	6094	5883

Tabl. 12. Podmioty gospodarki narodowej^a w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	28384	30112	30063	31207	31948
Powiat brzeski.....	5433	5757	5796	6032	6231
Borzęcin.....	347	363	383	408	415
Brzesko.....	2524	2671	2703	2803	2851
Czchów.....	639	665	658	666	706
Dębno.....	708	784	801	852	887
Gnojnik.....	348	366	362	388	415
Iwkowa.....	446	467	471	479	494
Szczurowa.....	421	441	418	436	463
Powiat dąbrowski	2737	2929	2932	3009	3048
Bolesław.....	90	88	87	86	91
Dąbrowa Tarnowska.....	1314	1415	1385	1414	1415
Gręboszów.....	124	127	123	130	140
Mędrzechów.....	117	118	115	117	118
Olesno.....	319	338	333	344	354
Radgoszcz.....	215	238	234	252	256
Szczucin.....	558	605	655	666	674
Powiat tarnowski	9548	10359	10484	11026	11456
Ciężkowice.....	529	558	573	602	642
Gromnik.....	280	313	337	379	415
Lisia Góra.....	648	710	724	792	843
Pleśna.....	504	541	543	559	550
Radłów.....	411	452	462	484	502
Ryglice.....	489	530	531	543	555
Rzepiennik Strzyżewski.....	246	259	258	260	273
Skrzyszów.....	755	830	823	854	893
Tarnów.....	1553	1717	1760	1817	1878
Tuchów.....	917	967	981	1061	1089
Wierzchosławice.....	495	549	545	565	592
Wietrzychowice.....	148	153	153	163	167
Wojnicz.....	711	780	773	788	812
Zakliczyn.....	681	735	755	803	832
Żabno.....	850	921	934	1011	1057
Szerzyny.....	331	344	332	345	356
M. Tarnów	10666	11067	10851	11140	11213

a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Tabl. 13. Podmioty gospodarki narodowej^a w rejestrze REGON według wybranych sekcji w 2013 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym						
		prze- mysł ^b	budow- nictwo	handel; napra- wa poja- zdów samoch- odowych ^c	tran- sport i gospo- darka maga- zynowa	zakwa- terowa- nie i gastro- nomia ^c	działal- ność finanso- wa i ubez- piecze- niowa	obsługa ryнку nieru- cho- mości ^c
Ogółem.....	31948	3409	5385	8037	1977	647	891	740
Powiat brzeski	6231	591	1480	1450	364	120	128	97
Borzęcin	415	38	131	83	25	2	1	1
Brzesko	2851	263	545	739	154	53	72	80
Czchów	706	60	175	165	58	14	7	2
Dębno	887	89	244	185	38	16	24	4
Gnojnik	415	41	154	66	36	10	7	0
Iwkowa	494	55	119	115	26	17	6	0
Szczurowa	463	45	112	97	27	8	11	10
Powiat dąbrowski	3048	289	481	900	174	46	79	62
Bolesław	91	8	21	16	2	2	2	1
Dąbrowa Tarnowska	1415	124	194	454	66	22	40	48
Gręboszów	140	11	28	33	8	2	0	1
Mędrzechów	118	11	19	36	5	1	2	0
Olesno	354	46	58	99	25	6	9	6
Radgoszcz	256	27	49	57	25	3	7	0
Szczucin	674	62	112	205	43	10	19	6
Powiat tarnowski	11456	1528	2371	2781	774	212	253	97
Ciężkowice	642	79	151	135	39	16	7	3
Gromnik	415	49	156	73	12	5	6	1
Lisia Góra	843	105	144	208	64	19	26	6
Pleśna	550	64	119	131	39	11	9	6
Radłów	502	48	132	93	27	7	11	1
Ryglice	555	135	108	103	43	9	16	3
Rzepiennik Strzyżewski	273	54	48	68	17	3	4	0
Skrzyszów	893	109	179	241	95	18	20	3
Tarnów	1878	225	300	503	138	32	52	34
Tuchów	1089	177	211	266	56	22	21	4
Wierzchosławice	592	67	92	148	46	16	20	12
Wietrzychowice	167	15	40	32	10	2	3	1
Wojnicz	812	74	167	231	51	19	18	8
Zakliczyn	832	75	268	181	42	14	12	3
Żabno	1057	128	197	299	75	16	22	12
Szerzyny	356	124	59	69	20	3	6	0
M. Tarnów	11213	1001	1053	2906	665	269	431	484

a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne; b uwagi ogólne, ust. 5 na str. 14; c uwagi ogólne, ust. 4 na str. 13.

Tabl. 14. Osoby fizyczne^a prowadzące działalność gospodarczą
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	22170	23686	23533	24305	24869
Powiat brzeski	4356	4650	4661	4850	4993
Borzęcin	289	302	321	342	349
Brzesko	1966	2094	2107	2178	2196
Czchów.....	544	567	562	564	603
Dębno.....	557	632	645	692	718
Gnojnik	294	310	303	327	347
Iwkowa	391	410	414	423	437
Szczurowa.....	315	335	309	324	343
Powiat dąbrowski.....	2121	2291	2289	2336	2376
Bolesław	60	58	57	56	60
Dąbrowa Tarnowska	1065	1155	1125	1140	1144
Gręboszów	85	87	83	89	99
Mędrzechów	83	84	82	83	83
Olesno	256	272	266	274	282
Radgoszcz.....	164	183	178	194	197
Szczucin.....	408	452	498	500	511
Powiat tarnowski.....	7685	8418	8521	8959	9313
Ciężkowice	415	438	452	477	514
Gromnik.....	216	248	272	315	344
Lisia Góra	519	576	587	646	696
Pleśna	425	458	457	468	456
Radłów	303	339	351	359	373
Ryglice.....	407	443	445	453	461
Rzepiennik Strzyżewski	199	210	211	210	222
Skrzyszów	651	725	717	745	781
Tarnów	1292	1436	1475	1521	1567
Tuchów.....	735	780	792	860	878
Wierchosławice	385	429	423	441	467
Wietrzychowice	106	110	110	117	121
Wojnicz.....	564	633	619	627	650
Zakliczyn	538	587	605	648	670
Żabno	645	710	721	778	808
Szerzyny	285	296	284	294	305
M. Tarnów	8008	8327	8062	8160	8187

a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Tabl. 15. Osoby fizyczne^a prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	481	511	507	524	536
Powiat brzeski	477	504	504	524	538
Borzęcin	347	359	381	405	414
Brzesko	550	577	580	599	605
Czchów.....	575	594	585	585	624
Dębno.....	394	441	449	478	495
Gnojnik	390	405	394	423	444
Iwkowa	625	661	666	676	695
Szczurowa.....	321	342	316	332	352
Powiat dąbrowski.....	362	385	385	393	399
Bolesław	212	204	203	200	214
Dąbrowa Tarnowska	521	550	535	541	543
Gręboszów	243	248	238	257	285
Mędrzechów	233	235	231	234	235
Olesno	333	347	338	347	356
Radgoszcz.....	224	249	241	263	266
Szczucin	306	338	372	375	383
Powiat tarnowski.....	392	426	430	450	466
Ciężkowice	374	391	402	425	456
Gromnik.....	252	285	312	360	392
Lisia Góra	367	401	405	440	471
Pleśna	362	386	387	395	382
Radłów	312	348	359	369	380
Ryglice.....	354	379	380	388	392
Rzepiennik Strzyżewski	291	306	309	307	326
Skrzyszów	485	534	524	541	561
Tarnów	543	592	601	612	625
Tuchów.....	413	432	438	474	484
Wierzchosławice	362	406	398	414	438
Wietrzychowice	256	267	269	289	300
Wojnicz.....	429	479	468	471	488
Zakliczyn	437	475	489	523	540
Żabno	340	373	379	408	426
Szerzyny	352	366	352	365	380
M. Tarnów	695	729	710	722	730

a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Tabl. 16. Dochody budżetów gmin w cenach stałych^a

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w mln zł				
Ogółem	427,3	448,8	516,8	541,5	586,0
Powiat brzeski.....	73,2	78,1	99,7	93,9	110,2
Borzęcin.....	6,1	5,7	11,5	8,5	12,5
Brzesko.....	40,8	43,7	46,3	48,0	54,2
Czchów.....	6,0	5,7	7,8	12,5	11,7
Dębno.....	7,6	8,7	8,1	8,6	9,7
Gnojnik.....	4,3	4,2	8,2	5,3	7,7
Iwkowa.....	3,1	3,1	3,8	4,3	4,9
Szczurowa.....	5,3	7,1	14,0	6,6	9,4
Powiat dąbrowski	43,3	34,5	42,3	47,0	47,5
Bolesław.....	1,3	1,1	4,9	1,3	1,6
Dąbrowa Tarnowska.....	16,5	16,1	18,3	18,2	19,0
Gręboszów.....	1,5	1,8	2,2	2,0	2,2
Mędrzechów.....	2,4	1,5	2,1	1,6	1,8
Olesno.....	3,2	3,7	3,8	4,3	4,0
Radgoszcz.....	2,6	2,7	3,1	2,6	3,0
Szczucin.....	15,8	7,5	7,9	16,9	15,9
Powiat tarnowski	122,5	131,5	148,1	158,5	169,8
Ciężkowice.....	5,4	6,0	7,9	7,6	7,7
Gromnik.....	3,0	3,3	5,1	7,6	5,3
Lisia Góra.....	7,5	7,9	9,9	10,4	10,5
Pleśna.....	5,5	5,4	6,3	6,7	7,7
Radłów.....	5,8	6,1	6,6	8,2	8,1
Ryglice.....	4,2	4,8	6,6	5,9	7,2
Rzepiennik Strzyżewski.....	2,4	3,4	3,0	2,9	3,6
Skrzyszów.....	10,0	10,6	12,3	13,2	15,8
Tarnów.....	24,2	25,5	26,1	29,3	30,8
Tuchów.....	9,1	8,9	11,3	11,0	12,3
Wierzchosławice.....	8,0	13,5	10,8	11,1	12,3
Wietrzychowice.....	1,7	2,5	2,5	2,1	3,1
Wojnicz.....	9,6	9,1	10,6	12,1	12,3
Zakliczyn.....	6,2	6,1	6,9	8,6	9,4
Żabno.....	14,7	12,1	18,0	18,5	19,9
Szerzyny.....	5,1	6,2	4,3	3,2	3,7
M. Tarnów	188,3	204,7	226,7	242,1	258,5

Tabl. 17. Wydatki budżetów gmin ogółem w cenach stałych^a

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w mln zł				
Ogółem	1347,8	1626,9	1618,1	1568,4	1547,3
Powiat brzeski.....	230,6	279,9	293,3	280,9	265,4
Borzęcin.....	24,9	28,0	40,3	40,0	28,4
Brzesko.....	90,2	102,3	93,7	90,5	92,8
Czchów.....	24,0	28,6	30,9	33,1	33,3
Dębno.....	31,6	33,0	33,8	37,0	35,7
Gnojnik.....	19,9	27,3	27,6	23,2	23,4
Iwkowa.....	17,2	18,3	20,2	22,9	21,5
Szczurowa.....	22,8	42,4	46,7	34,1	30,2
Powiat dąbrowski	168,1	205,7	196,4	183,1	176,8
Bolesław.....	7,3	11,0	9,7	8,4	6,1
Dąbrowa Tarnowska.....	50,3	55,6	72,8	53,3	54,9
Gręboszów.....	7,7	12,7	12,0	14,5	9,3
Mędrzechów.....	10,8	10,8	10,4	10,5	9,2
Olesno.....	18,1	23,5	25,1	20,9	21,2
Radgoszcz.....	23,0	30,6	26,5	24,9	31,1
Szczucin.....	50,8	61,7	39,8	50,8	45,0
Powiat tarnowski	490,1	594,2	620,6	579,5	566,3
Ciężkowice.....	29,1	36,8	41,1	38,6	38,4
Gromnik.....	22,6	30,5	33,5	26,4	23,2
Lisia Góra.....	35,2	40,7	40,5	39,7	38,9
Pleśna.....	29,5	36,4	39,0	32,3	31,6
Radłów.....	21,7	28,7	31,2	27,2	26,8
Ryglice.....	29,1	40,7	35,6	38,6	37,7
Rzepiennik Strzyżewski.....	17,0	22,0	24,2	22,1	20,9
Skrzyszów.....	34,3	38,5	36,0	37,9	39,1
Tarnów.....	59,9	72,6	64,9	67,7	64,9
Tuchów.....	39,1	52,9	48,9	49,6	54,0
Wierzchosławice.....	27,8	30,2	48,4	25,4	24,0
Wietrzychowice.....	10,0	21,4	12,8	10,6	16,7
Wojnicz.....	35,6	34,9	34,4	37,4	32,9
Zakliczyn.....	30,4	32,7	40,0	38,2	37,2
Żabno.....	42,4	47,8	64,2	63,6	56,0
Szerzyny.....	26,3	27,3	25,9	24,2	23,8
M. Tarnów	459,0	547,1	507,9	524,9	538,7

Tabl. 18. Wydatki budżetów gmin według rodzajów w 2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Wydatki majątkowe		Wydatki bieżące			
		razem	w tym na inwestycje ^a	razem	w tym		
					wynagrodzenia	zakup materiałów i usług	wydatki na obsługę długu
w mln zł							
Ogółem	1547,2	235,8	229,5	1311,5	560,0	267,7	24,9
Powiat brzeski	265,4	36,8	33,8	228,6	101,4	40,4	5,7
Borzęcin	28,4	5,0	5,0	23,3	9,2	3,8	0,9
Brzesko	92,8	6,8	3,9	86,0	39,5	15,2	2,7
Czchów	33,3	4,7	4,7	28,6	12,8	5,2	0,7
Dębno	35,7	6,1	6,1	29,6	14,7	4,2	0,4
Gnojnik	23,4	4,7	4,6	18,8	8,4	3,3	0,4
Iwkowa	21,5	3,8	3,8	17,7	7,6	3,4	0,4
Szczurowa	30,2	5,6	5,6	24,6	9,2	5,2	0,1
Powiat dąbrowski	176,8	33,7	33,6	143,2	57,0	33,2	2,0
Bolesław	6,1	0,5	0,5	5,7	2,4	1,0	0,1
Dąbrowa Tarnowska	54,9	9,1	9,1	45,9	17,9	10,1	0,6
Gręboszów	9,3	1,3	1,3	8,0	2,9	2,1	0,2
Mędzrechów	9,2	0,3	0,3	8,9	4,1	1,5	0,1
Olesno	21,2	3,1	3,1	18,1	7,7	3,3	0,2
Radgoszcz	31,1	12,3	12,3	18,7	7,5	3,5	0,4
Szczucin	45,0	7,1	7,1	37,9	14,5	11,8	0,4
Powiat tarnowski	566,3	107,4	105,0	458,9	184,5	86,8	8,2
Ciężkowice	38,4	7,8	7,2	30,6	11,7	5,6	0,5
Gromnik	23,2	1,2	1,2	22,0	9,2	3,9	0,3
Lisia Góra	38,9	4,6	4,6	34,3	13,6	7,2	0,3
Pleśna	31,6	4,7	4,7	26,9	10,9	5,9	0,4
Radłów	37,7	6,6	6,4	31,1	13,9	5,2	0,6
Ryglice	20,9	2,0	1,6	18,9	8,3	3,1	0,1
Rzepiennik Strzyżewski	39,1	8,2	8,2	30,9	14,1	5,8	0,7
Skrzyszów	23,2	1,2	1,2	22,0	9,2	3,9	0,3
Tarnów	64,9	11,0	11,0	53,9	20,5	9,2	1,1
Tuchów	54,0	14,3	13,6	39,7	13,3	8,7	0,7
Wierzchosławice	24,0	3,0	2,8	21,0	9,7	4,0	0,7
Wietrzychowice	16,7	7,6	7,6	9,2	4,2	1,8	0,1
Wojnicz	32,9	3,9	3,9	29,1	12,4	4,9	0,8
Zakliczyn	37,2	9,0	9,0	28,3	11,2	5,1	0,6
Żabno	56,0	15,2	15,0	40,8	15,7	8,1	0,7
Szerzyny	23,8	4,6	4,6	19,1	8,0	3,5	0,2
M. Tarnów	538,7	57,9	57,1	480,8	217,1	107,3	9,0

a Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

Tabl. 19. Sieć wodociągowa rozdzielcza^a

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km				
Ogółem	2995,1	3149,1	3229,9	3321,8	3370,1
Powiat brzeski.....	599,7	647,4	667,1	729,4	734,7
Borzęcin.....	39,7	74,9	95,6	122,3	122,3
Brzesko.....	170,1	172,2	173,0	181,4	182,5
Czchów.....	124,5	137,9	137,4	145,2	147,7
Dębno.....	107,7	104,6	105,5	107,3	109,0
Gnojnik.....	24,5	24,5	22,3	39,7	39,7
Iwkowa.....	13,3	13,3	13,3	13,5	13,5
Szczurowa.....	119,9	120,0	120,0	120,0	120,0
Powiat dąbrowski	929,1	990,3	990,8	992,7	995,2
Bolesław.....	66,3	91,1	91,1	91,6	91,6
Dąbrowa Tarnowska.....	170,9	172,2	172,5	172,8	175,3
Gręboszów.....	74,4	79,9	79,9	80,1	80,1
Mędrzechów.....	71,0	100,2	100,2	101,1	101,1
Olesno.....	105,9	106,3	106,3	106,3	106,3
Radgoszcz.....	170,1	170,1	170,3	170,3	170,3
Szczucin.....	270,5	270,5	270,5	270,5	270,5
Powiat tarnowski	1176,1	1219,8	1278,6	1300,1	1337,9
Ciężkowice.....	7,7	7,7	7,7	7,7	7,8
Gromnik.....	58,4	60,6	96,8	96,8	101,3
Lisia Góra.....	147,1	147,1	148,0	149,1	150,2
Pleśna.....	36,6	67,9	71,9	81,7	86,9
Radłów.....	82,0	82,0	82,0	82,0	82,0
Ryglice.....	-	-	-	-	4,9
Rzepiennik Strzyżewski.....	-	-	-	-	-
Skrzyszów.....	64,5	68,1	68,1	68,9	76,4
Tarnów.....	186,9	185,8	186,8	188,7	193,0
Tuchów.....	120,9	126,8	135,0	136,0	144,2
Wierzchosławice.....	95,3	95,3	95,3	95,4	95,4
Wietrzychowice.....	55,7	55,7	55,7	55,7	55,7
Wojnicz.....	89,1	90,7	94,2	100,3	100,8
Zakliczyn.....	-	-	4,5	4,5	4,5
Żabno.....	187,9	188,1	188,6	189,3	189,9
Szerzyny.....	44,0	44,0	44,0	44,0	44,9
M. Tarnów	290,2	291,6	293,4	299,6	302,3

a Sieć rozdzielcza i kolektory.

Tabl. 20. Sieć kanalizacyjna^a

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km				
Ogółem	1605,3	1812,5	1911,6	2112,5	2194,9
Powiat brzeski.....	270,9	274,6	283,1	329,2	356,4
Borzęcin.....	-	-	-	-	-
Brzesko.....	108,6	109,0	109,3	128,7	143,9
Czchów.....	28,7	30,2	38,2	46,2	48,6
Dębno.....	116,5	118,3	118,5	118,8	127,7
Gnojnik.....	11,1	11,1	11,1	20,8	20,8
Iwkowa.....	-	-	-	-	-
Szczurowa.....	6,0	6,0	6,0	14,7	15,4
Powiat dąbrowski	262,9	268,4	299,5	320,6	321,8
Bolesław.....	12,4	3,4	9,4	9,4	9,4
Dąbrowa Tarnowska.....	127,4	142,2	166,8	166,8	167,3
Gręboszów.....	-	-	-	-	-
Mędrzechów.....	-	-	-	-	-
Olesno.....	19,9	19,6	19,6	35,8	36,5
Radgoszcz.....	64,8	64,8	65,3	70,2	70,2
Szczucin.....	38,4	38,4	38,4	38,4	38,4
Powiat tarnowski	769,6	934,1	991,0	1121,6	1171,3
Ciężkowice.....	19,1	19,1	25,7	25,7	25,7
Gromnik.....	11,8	11,8	13,9	28,5	28,5
Lisia Góra.....	71,9	79,9	80,5	116,3	117,0
Pleśna.....	43,4	43,8	43,8	61,1	61,1
Radłów.....	40,7	40,7	40,7	40,7	40,7
Ryglice.....	22,4	26,5	26,5	26,5	26,5
Rzepiennik Strzyżewski.....	-	-	-	-	-
Skrzyszów.....	57,0	118,3	118,6	119,1	119,8
Tarnów.....	127,3	208,7	210,6	214,4	218,6
Tuchów.....	55,0	62,4	62,4	62,4	62,4
Wierzchosławice.....	141,3	141,3	141,3	184,2	184,2
Wietrzychowice.....	24,3	24,3	34,3	34,3	46,9
Wojnicz.....	22,9	21,5	21,5	27,4	27,4
Zakliczyn.....	43,7	43,7	47,2	56,3	61,7
Żabno.....	87,2	90,5	90,5	90,7	116,8
Szerzyny.....	1,6	1,6	33,5	34,0	34,0
M. Tarnów	301,9	335,4	338,0	341,1	345,4

a Sieć rozdzielcza i kolektory.

Tabl. 21. Wodociągi i kanalizacja w 2013 r.

Wyszczególnienie	Sieć w km		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone ^a w dam ³
	wodociągowa rozdzielcza	kanalizacyjna ^b	w dam ³	na 1 mieszkańca ^c w m ³	
	stan w dniu 31 XII				
Ogółem	3370,1	2194,9	9698,2	20,9	11516,4
Powiat brzeski.....	734,7	356,4	1533,6	16,5	1626,4
Borzęcin.....	122,3	-	106,3	12,6	-
Brzesko.....	182,5	143,9	799,7	22,0	1200,4
Czechów.....	147,7	48,6	76,9	8,0	185,0
Dębno.....	109,0	127,7	279,2	19,3	182,0
Gnojnik.....	39,7	20,8	35,0	4,5	35,0
Iwkowa.....	13,5	-	37,8	6,0	-
Szczurowa.....	120,0	15,4	198,7	20,4	24,0
Powiat dąbrowski	995,2	321,8	1211,7	20,4	734,0
Bolesław.....	91,6	9,4	59,7	21,4	45,0
Dąbrowa Tarnowska.....	175,3	167,3	390,3	18,5	446,0
Gręboszów.....	80,1	-	65,7	19,0	-
Mędrzechów.....	101,1	-	90,1	25,6	-
Olesno.....	106,3	36,5	164,8	20,9	60,0
Radgoszcz.....	170,3	70,2	129,8	17,5	59,0
Szczucin.....	270,5	38,4	311,3	23,4	124,0
Powiat tarnowski	1337,9	1171,3	3019,0	15,2	2545,0
Ciężkowice.....	7,8	25,7	32,1	2,9	62,0
Gromnik.....	101,3	28,5	91,5	10,4	49,0
Lisia Góra.....	150,2	117,0	385,5	26,2	301,0
Pleśna.....	86,9	61,1	103,6	8,7	100,0
Radłów.....	82,0	40,7	216,1	22,1	85,0
Ryglice.....	4,9	26,5	9,3	0,8	22,0
Rzepiennik Strzyżewski.....	-	-	-	-	-
Skrzyszów.....	76,4	119,8	147,5	10,7	250,0
Tarnów.....	193,0	218,6	627,7	25,2	688,0
Tuchów.....	144,2	62,4	257,0	14,2	142,0
Wierzchosławice.....	95,4	184,2	234,1	22,0	283,0
Wietrzychowice.....	55,7	46,9	99,3	24,7	41,0
Wojnicz.....	100,8	27,4	217,9	16,4	77,0
Zakliczyn.....	4,5	61,7	1,1	0,1	111,0
Żabno.....	189,9	116,8	541,3	28,5	298,0
Szerzyny.....	44,9	34,0	55,0	6,9	36,0
M. Tarnów	302,3	345,4	3933,9	35,0	6611,0

a Do kanalizacji. b Sieć rozdzielcza i kolektory. c Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem, bez wyodrębniania jej w tych miastach i gminach, w których ta sieć istniała.

Tab. 22. Sieć gazowa

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w km				
Ogółem	5050,0	5074,6	5093,7	5132,8	5182,6
Powiat brzeski.....	1082,4	1086,8	1093,6	1099,0	1116,6
Borzęcin.....	117,3	117,4	118,2	118,2	134,4
Brzesko.....	281,4	282,4	284,6	286,9	286,9
Czchów.....	137,0	139,4	141,3	142,3	143,3
Dębno.....	200,3	200,7	201,5	202,5	202,9
Gnojnik.....	122,3	122,7	123,4	123,9	124,8
Iwkowa.....	96,8	96,9	97,4	97,4	93,9
Szczurowa.....	127,2	127,3	127,3	127,8	130,4
Powiat dąbrowski	842,5	844,0	845,8	852,4	851,7
Bolesław.....	76,6	76,6	76,5	76,5	76,6
Dąbrowa Tarnowska.....	219,5	219,9	220,8	226,2	224,5
Gręboszów.....	79,1	79,2	79,3	79,3	79,3
Mędrzechów.....	81,0	81,0	81,0	81,1	81,1
Olesno.....	136,7	137,3	137,5	137,7	137,8
Radgoszcz.....	130,1	130,1	130,5	130,7	130,8
Szczucin.....	119,5	119,8	120,1	121,0	121,6
Powiat tarnowski	2736,2	2746,7	2754,7	2776,1	2804,2
Ciężkowice.....	199,7	199,7	199,7	199,7	200,0
Gromnik.....	113,9	114,1	114,4	114,9	114,9
Lisia Góra.....	150,2	152,1	153,1	158,1	160,4
Pleśna.....	191,7	192,1	189,6	190,7	191,7
Radłów.....	122,5	129,5	129,7	130,2	130,3
Ryglice.....	101,2	101,3	101,5	102,2	103,0
Rzepiennik Strzyżewski.....	124,4	124,4	124,4	124,4	123,2
Skrzyszów.....	194,8	196,4	197,8	201,0	202,6
Tarnów.....	296,8	300,4	303,2	309,4	315,4
Tuchów.....	243,8	244,2	245,0	246,9	248,7
Wierzchosławice.....	89,7	83,0	84,3	85,7	97,2
Wietrzychowice.....	64,3	64,3	64,3	64,3	61,0
Wojnicz.....	183,4	184,2	185,7	185,9	188,7
Zakliczyn.....	189,1	189,5	190,1	190,1	190,2
Żabno.....	225,4	226,1	227,1	228,2	232,9
Szerzyny.....	159,7	159,7	159,7	159,7	159,7
M. Tarnów	388,8	397,0	399,7	405,2	410,1

a Sieć rozdzielcza i kolektory.

Tabl. 23. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w 2013 r.

Wyszczególnienie	Sieć gazowa w km	Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys.	Zużycie gazu z sieci ^b	
	stan w dniu 31 XII		w tys.m3	na 1 mieszkańca ^c w m ³
Ogółem	5182,6	98,9	56273,1	121,3
Powiat brzeski.....	1116,6	19,4	10674,0	115,2
Borzęcin.....	134,4	1,4	636,4	75,5
Brzesko.....	286,9	9,4	5953,1	163,9
Czchów.....	143,3	1,5	869,1	89,9
Dębno.....	202,9	3,1	1452,4	100,2
Gnojnik.....	124,8	1,4	554,3	71,4
Iwkowa.....	93,9	1,2	564,6	90,1
Szczurowa.....	130,4	1,4	644,1	66,1
Powiat dąbrowski	851,7	9,7	5601,9	94,2
Bolesław.....	76,6	0,6	260,8	93,4
Dąbrowa Tarnowska.....	224,5	4,3	2819,9	133,7
Gręboszów.....	79,3	0,6	257,1	74,2
Mędrzechów.....	81,1	0,7	251,1	71,4
Olesno.....	137,8	1,4	675,1	85,4
Radgoszcz.....	130,8	0,7	313,8	42,4
Szczucin.....	121,6	1,4	1024,1	76,9
Powiat tarnowski	2804,2	34,9	20203,4	101,4
Ciężkowice.....	200,0	1,4	688,0	61,3
Gromnik.....	114,9	1,1	435,7	49,7
Lisia Góra.....	160,4	2,6	1514,1	102,7
Pleśna.....	191,7	2,1	1066,7	89,7
Radłów.....	130,3	1,7	934,4	95,8
Ryglice.....	103,0	1,6	593,7	50,7
Rzepiennik Strzyżewski.....	123,2	1,0	355,4	52,0
Skrzyszów.....	202,6	2,6	1508,8	109,0
Tarnów.....	315,4	5,6	4600,8	184,9
Tuchów.....	248,7	2,3	1215,3	67,1
Wierzchosławice.....	97,2	2,3	1443,3	135,6
Wietrzychowice.....	61,0	0,7	317,9	79,1
Wojnicz.....	188,7	2,8	1622,2	121,9
Zakliczyn.....	190,2	1,8	1040,6	83,9
Żabno.....	232,9	3,8	2391,4	125,7
Szerzyny.....	159,7	1,5	475,1	59,2
M. Tarnów	410,1	34,9	19793,8	176,0

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami. c Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem, bez wyodrębniania jej w tych miastach i gminach, w których ta sieć istniała.

Tabl. 24. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2013/14
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Placówki		Miejsca w przed- szkolach	Dzieci		Dzieci objęte wychowa- niem przed- szkolnym w grupie wiekowej 3-6 lat w %
	ogółem	w tym przed- szkola		ogółem	w tym w przed- szkolach	
Ogółem.....	314	173	12077	15621	12266	74,7
Powiat brzeski.....	75	41	2234	3289	2491	71,5
Borzęcin	7	4	166	250	214	71,9
Brzesko	21	15	1027	1277	1084	75,0
Czchów	10	5	275	408	287	75,9
Dębno	13	7	357	530	389	68,8
Gnojnik.....	6	4	193	316	275	70,5
Iwkowa	7	2	75	214	68	61,8
Szczurowa	11	4	141	294	174	66,1
Powiat dąbrowski.....	37	22	1526	1824	1504	71,8
Bolesław.....	1	1	60	48	48	70,8
Dąbrowa Tarnowska.....	11	5	598	759	601	76,8
Gręboszów.....	1	1	50	50	50	51,0
Mędrzechów.....	4	4	114	112	112	94,1
Olesno.....	6	2	125	199	146	55,5
Radgoszcz	6	2	175	265	181	78,4
Szczucin.....	8	7	404	391	366	68,5
Powiat tarnowski.....	156	71	4402	6409	4336	67,4
Ciężkowice.....	13	5	265	383	241	66,8
Gromnik	8	3	195	273	198	58,9
Lisia Góra.....	12	6	393	556	448	71,9
Pleśna	9	2	250	354	247	61,0
Radłów	6	5	285	272	247	68,9
Ryglice	10	3	203	391	186	66,7
Rzepiennik Strzyżewski	5	2	68	157	70	45,8
Skrzyszów.....	9	5	355	490	377	73,2
Tarnów	16	7	503	702	486	59,2
Tuchów	18	6	342	574	301	64,5
Wierzchosławice	7	1	150	302	146	68,6
Wietrzychowice	1	1	100	89	89	66,9
Wojnicz	9	6	318	502	354	82,1
Zakliczyn	11	5	247	467	259	70,5
Żabno.....	16	12	627	660	567	83,3
Szerzyny	6	2	101	237	120	58,4
M. Tarnów	46	39	3915	4099	3935	96,1

Tabl. 25. Szkolnictwo podstawowe w roku szkolnym 2013/14
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Szkoły	Uczniowie	Absolwenci ^a	Współczynnik skolaryzacji brutto w %
Ogółem.....	232	26838	4939	95,05
Powiat brzeski	50	5720	1027	94,83
Borzęcin	5	470	96	88,68
Brzesko	11	2098	374	95,71
Czchów	8	714	132	103,93
Dębno	10	842	132	88,91
Gnojnik.....	5	587	98	96,39
Iwkowa	5	466	92	95,10
Szczurowa	6	543	103	94,11
Powiat dąbrowski	30	3154	636	89,58
Bolesław.....	1	106	17	80,92
Dąbrowa Tarnowska.....	10	1172	235	92,43
Gręboszów.....	1	147	16	91,30
Mędrzechów.....	2	192	32	94,12
Olesno.....	5	368	85	81,60
Radgoszcz	5	476	97	90,32
Szczucin.....	6	693	154	88,96
Powiat tarnowski	128	12042	2201	92,30
Ciężkowice.....	11	749	116	100,13
Gromnik	7	562	99	93,20
Lisia Góra.....	11	958	168	90,21
Pleśna	8	771	139	92,34
Radłów	7	533	112	97,09
Ryglice	7	807	141	97,70
Rzepiennik Strzyżewski.....	5	455	111	100,66
Skrzyszów.....	6	827	166	86,78
Tarnów	14	1400	300	87,50
Tuchów	13	1156	183	93,60
Wierzchosławice.....	6	515	92	75,85
Wietrzychowice.....	3	224	41	94,51
Wojnicz	7	834	124	98,23
Zakliczyn	8	759	112	92,90
Żabno.....	10	982	206	91,52
Szerzyny	5	510	91	96,59
M. Tarnów	24	5922	1075	105,06

a Z roku szkolnego 2010/11.

Tabl. 26. Szkolnictwo gimnazjalne w roku szkolnym 2013/14
Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Szkoły	Uczniowie	Absolwenci ^a	Współczynnik skolaryzacji brutto w %
Ogółem	117	15459	5470	95,01
Powiat brzeski.....	25	3300	1185	96,69
Borzęcin.....	3	300	116	91,19
Brzesko.....	4	1231	428	97,70
Czchów.....	7	428	126	111,75
Dębno.....	5	462	223	91,49
Gnojnik.....	2	281	94	93,36
Iwkowa.....	2	275	92	94,83
Szczurowa.....	2	323	106	93,62
Powiat dąbrowski	12	1917	708	92,39
Bolesław.....	1	66	22	66,67
Dąbrowa Tarnowska.....	3	681	255	96,19
Gręboszów.....	1	71	35	97,26
Mędrzechów.....	1	131	61	102,34
Olesno.....	1	241	86	86,07
Radgoszcz.....	2	294	115	99,66
Szczucin.....	3	433	134	88,01
Powiat tarnowski	56	6659	2358	87,37
Ciężkowice.....	5	404	147	97,58
Gromnik.....	3	291	120	96,36
Lisia Góra.....	4	467	173	79,97
Pleśna.....	2	376	132	75,35
Radłów.....	4	334	109	95,16
Ryglice.....	3	442	160	93,25
Rzepiennik Strzyżewski.....	3	296	98	97,05
Skrzyszów.....	3	504	171	90,97
Tarnów.....	6	708	258	71,23
Tuchów.....	5	585	230	88,77
Wierzchosławice.....	1	271	105	70,76
Wietrzychowice.....	2	136	47	89,47
Wojnicz.....	5	506	136	96,20
Zakliczyn.....	2	455	137	97,85
Żabno.....	5	616	214	90,46
Szerzyny.....	3	268	121	96,06
M. Tarnów	24	3583	1219	113,35

a Z roku szkolnego 2011/12.

Tabl. 27. Biblioteki publiczne w 2013 r.

Wyszczególnienie	Placówki ^{ab}		Księgozbiór ^a w tys. woluminów	Czytelnicy ^b	Wypożyczenia ^{bc} w woluminach	
	ogółem	w tym biblioteki i filie			w tys.	na 1 czytelnika
Ogółem	127	120	1867,0	82,3	1576,0	19,2
Powiat brzeski	28	28	405,8	17,5	372,5	21,3
Borzęcin	3	3	42,8	1,3	18,0	13,7
Brzesko	6	6	127,6	8,5	169,8	20,1
Czchów	3	3	44,2	1,4	29,0	20,2
Dębno	5	5	61,9	1,6	23,2	14,5
Gnojnik	3	3	36,2	1,5	35,2	23,1
Iwkowa	2	2	28,7	1,0	19,1	19,9
Szczurowa	6	6	64,5	2,2	78,3	35,1
Powiat dąbrowski	21	18	217,6	7,9	180,4	22,9
Bolesław	1	1	9,9	0,3	10,4	30,9
Dąbrowa Tarnowska	5	5	99,3	2,9	85,5	29,0
Gręboszów	2	1	9,3	0,3	4,5	16,1
Mędrzechów	2	2	15,7	0,6	11,1	18,7
Olesno	3	3	31,1	1,1	20,3	18,0
Radgoszcz	1	1	10,5	0,6	9,3	14,6
Szczucin	7	5	42,0	1,9	39,2	20,1
Powiat tarnowski	65	64	874,5	31,9	623,1	19,5
Ciężkowice	3	3	37,5	1,5	25,6	16,8
Gromnik	4	4	43,2	1,9	32,5	17,5
Lisia Góra	6	6	70,0	2,8	47,4	17,2
Pleśna	5	5	69,4	2,1	40,2	19,0
Radłów	5	5	57,1	2,0	39,6	19,5
Ryglice	3	3	48,9	2,0	52,1	26,1
Rzepiennik Strzyżewski	4	4	54,5	0,9	26,7	29,9
Skrzyszów	4	4	76,5	2,1	32,6	15,4
Tarnów	3	3	59,0	2,0	35,9	18,1
Tuchów	3	3	70,1	3,7	65,6	17,5
Wierzchosławice	5	5	50,1	1,8	34,3	19,6
Wietrzychowice	2	2	19,5	0,6	13,2	22,0
Wojnicz	4	4	58,4	2,5	57,4	23,3
Zakliczyn	4	4	53,5	2,3	50,9	21,7
Żabno	6	5	61,6	2,5	46,6	18,6
Szerzyny	4	4	45,3	1,3	22,6	18,0
M. Tarnów	13	10	369,0	24,9	400,0	16,0

a Stan w dniu 31 XII. b Łącznie z punktami bibliotecznymi. c Bez wypożyczeń międzybibliotecznych.
U w a g a: Ze względu na zaokrąglenia dane mogą nie sumować się na ogółem.

Tabl. 28. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	3246,7	3359,7	3051,1	2994,5	2974,9
Powiat brzeski.....	3260,6	4010,2	3080,1	3088,2	2811,5
Borzęcin.....	8331,0	8422,0	8424,0	8446,0	4213,0
Brzesko.....	2383,0	2792,5	2420,3	2271,4	2135,9
Czchów.....	1891,8	4770,0	4803,5	4820,0	4835,0
Dębno.....	14143,0	4772,3	3593,3	4822,3	3629,8
Gnojnik.....	7535,0	7660,0	3850,0	3862,0	3912,0
Iwkowa.....	1251,2	6204,0	3108,0	3127,0	3143,0
Szczurowa.....	-	4894,5	2444,8	2442,8	2436,5
Powiat dąbrowski	3910,9	3967,3	3718,7	3718,3	3500,8
Bolesław.....	2825,0	2843,0	2802,0	2794,0	2806,0
Dąbrowa Tarnowska.....	2557,0	2623,1	2630,1	2635,9	2106,2
Gręboszów.....	3498,0	3513,0	3481,0	3457,0	3471,0
Mędrzechów.....	3563,0	3571,0	3557,0	3544,0	3525,0
Olesno.....	7682,0	7848,0	7861,0	7905,0	7914,0
Radgoszcz.....	-	-	7378,0	7380,0	7403,0
Szczucin.....	4439,0	4462,3	4459,7	4441,7	6666,0
Powiat tarnowski	4897,7	5069,6	4611,1	4235,4	4248,4
Ciężkowice.....	2774,8	3737,0	3743,3	3744,3	3759,0
Gromnik.....	-	8701,0	8707,0	8739,0	8770,0
Lisia Góra.....	14128,0	14372,0	14500,0	7341,5	7381,0
Pleśna.....	11733,0	11863,0	11797,0	11859,0	11938,0
Radłów.....	3242,3	3246,0	3260,0	3246,0	4902,0
Ryglice.....	5756,5	5842,0	5856,0	5844,5	3917,7
Rzepiennik Strzyżewski.....	6846,0	6859,0	6820,0	6849,0	6811,0
Skrzyszów.....	3355,8	4525,0	3421,0	4592,0	4642,7
Tarnów.....	7929,3	8091,3	6135,0	6211,0	6263,0
Tuchów.....	3558,2	3612,4	3010,7	3023,3	3024,8
Wierzchosławice.....	5325,0	10566,0	10629,0	5326,5	3558,0
Wietrzychowice.....	4134,0	4120,0	4093,0	4043,0	4034,0
Wojnicz.....	3288,3	3304,3	3309,8	3326,3	3328,0
Zakliczyn.....	3076,5	4120,7	4126,7	3099,3	3101,3
Żabno.....	4738,3	3169,5	2719,6	2383,0	2712,0
Szerzyny.....	8103,0	8093,0	8063,0	8050,0	8022,0
M. Tarnów	1951,8	1871,7	1803,1	1821,8	1900,3

Tabl. 29. Ludność na 1 przychodnię i praktykę lekarską
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	2238,0	2250,6	1900,7	1966,7	1909,8
Powiat brzeski.....	2123,2	2096,2	1743,5	1748,0	1784,3
Borzęcin.....	8331,0	4211,0	4212,0	4223,0	4213,0
Brzesko.....	2102,6	2135,4	1650,2	1652,0	1578,7
Czchów.....	1576,5	1590,0	1372,4	1377,1	1381,4
Dębno.....	2020,4	2386,2	1597,0	1808,4	1814,9
Gnojnik.....	1883,8	1915,0	1925,0	1931,0	1956,0
Iwkowa.....	2085,3	2068,0	2072,0	2084,7	2095,3
Szczurowa.....	1965,6	1631,5	1629,8	1395,9	1949,2
Powiat dąbrowski	3666,5	3500,5	3131,5	3305,1	3306,3
Bolesław.....	-	2843,0	2802,0	2794,0	2806,0
Dąbrowa Tarnowska.....	3409,3	3497,5	3005,9	3514,5	3510,3
Gręboszów.....	3498,0	3513,0	3481,0	3457,0	3471,0
Mędrzechów.....	3563,0	3571,0	3557,0	3544,0	3525,0
Olesno.....	3841,0	3924,0	3930,5	3952,5	3957,0
Radgoszcz.....	3661,5	3681,0	3689,0	3690,0	3701,5
Szczucin.....	3329,3	3346,8	2675,8	2665,0	2666,4
Powiat tarnowski	2201,2	2353,7	2044,1	2163,7	2124,2
Ciężkowice.....	1233,2	1868,5	1871,7	1872,2	1879,5
Gromnik.....	1223,0	1243,0	1088,4	1092,4	1096,3
Lisia Góra.....	7064,0	7186,0	4833,3	4894,3	4920,7
Pleśna.....	3911,0	3954,3	3932,3	3953,0	3979,3
Radłów.....	3242,3	3246,0	3260,0	3246,0	2451,0
Ryglice.....	1644,7	1669,1	1952,0	1948,2	1679,0
Rzepiennik Strzyżewski.....	3423,0	2286,3	2273,3	2283,0	2270,3
Skrzyszów.....	3355,8	2715,0	2736,8	2755,2	2785,6
Tarnów.....	2643,1	2697,1	2045,0	2258,5	2505,2
Tuchów.....	1779,1	1806,2	1806,4	1814,0	1039,0
Wierzchosławice.....	5325,0	5283,0	3543,0	5326,5	5337,0
Wietrzychowice.....	2067,0	2060,0	1364,3	1347,7	1344,7
Wojnicz.....	2630,6	2202,8	1654,9	1663,1	1664,0
Zakliczyn.....	1758,0	2472,4	2063,3	2066,2	2067,5
Żabno.....	2105,9	2716,7	1730,6	2383,0	2373,0
Szerzyny.....	1012,9	1156,1	1151,9	1150,0	1146,0
M. Tarnów	1985,5	1871,7	1514,6	1547,3	1419,2

Tabl. 30. Pomoc społeczna stacjonarna w 2013 r.
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Placówki		Miejsca	Mieszkańcy
	ogółem	w tym domy pomocy społecznej		
Ogółem.....	29	16	1412	1334
Powiat brzeski.....	5	2	97	78
Borzęcin.....	-	-	-	-
Brzesko.....	3	1	73	55
Czchów.....	-	-	-	-
Dębno.....	1	1	20	20
Gnojnik.....	-	-	-	-
Iwkowa.....	-	-	-	-
Szczurowa.....	1	-	4	3
Powiat dąbrowski.....	2	2	100	96
Bolesław.....	-	-	-	-
Dąbrowa Tarnowska.....	1	1	30	30
Gręboszów.....	-	-	-	-
Mędrzechów.....	1	1	70	66
Olesno.....	-	-	-	-
Radgoszcz.....	-	-	-	-
Szczucin.....	-	-	-	-
Powiat tarnowski.....	12	8	655	640
Ciężkowice.....	-	-	-	-
Gromnik.....	-	-	-	-
Lisia Góra.....	2	-	43	32
Pleśna.....	-	-	-	-
Radłów.....	-	-	-	-
Ryglice.....	-	-	-	-
Rzepiennik Strzyżewski.....	-	-	-	-
Skrzyszów.....	1	1	15	15
Tarnów.....	1	1	112	112
Tuchów.....	3	2	148	144
Wierzchosławice.....	-	-	-	-
Wietrzychowice.....	2	2	92	92
Wojnicz.....	-	-	-	-
Zakliczyn.....	2	1	159	159
Żabno.....	1	1	86	86
Szerzyny.....	-	-	-	-
M. Tarnów.....	10	4	560	520

Tabl. 31. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
	w %				
Ogółem	10,0	9,7	8,9	8,5	8,8
Powiat brzeski.....	8,6	8,6	8,2	7,7	7,6
Borzęcin.....	6,1	6,3	6,6	6,6	7,6
Brzesko.....	8,3	8,4	7,5	7,2	6,9
Czchów.....	8,8	8,8	9,8	9,4	9,2
Dębno.....	3,9	3,1	3,7	3,5	3,6
Gnojnik.....	14,2	15,5	14,3	11,4	13,1
Iwkowa.....	15,3	14,7	13,5	10,4	11,4
Szczurowa.....	10,0	9,9	8,8	10,3	8,0
Powiat dąbrowski	12,4	13,5	13,0	12,3	12,8
Bolesław.....	16,8	13,7	16,6	15,7	16,9
Dąbrowa Tarnowska.....	10,4	11,8	11,1	10,7	10,2
Gręboszów.....	13,6	11,8	14,3	13,1	12,9
Mędrzechów.....	16,5	16,6	13,9	15,2	14,1
Olesno.....	3,0	4,4	4,9	4,9	5,0
Radgoszcz.....	24,3	22,6	19,8	17,6	21,5
Szczucin.....	11,9	16,2	15,5	14,8	15,5
Powiat tarnowski	11,6	10,7	9,5	9,2	9,6
Ciężkowice.....	21,8	20,6	20,8	18,1	18,6
Gromnik.....	13,1	11,4	10,1	7,7	8,8
Lisia Góra.....	11,2	11,9	9,7	9,4	8,2
Pleśna.....	9,3	7,9	7,1	7,4	7,7
Radłów.....	11,7	11,2	8,2	10,3	12,3
Ryglice.....	11,2	7,6	8,7	7,9	9,1
Rzepiennik Strzyżewski.....	24,0	24,4	22,0	21,4	22,8
Skrzyszów.....	9,2	8,6	8,2	7,3	7,8
Tarnów.....	11,3	8,0	7,9	7,5	8,1
Tuchów.....	7,7	8,2	7,8	6,5	6,7
Wierzchosławice.....	6,5	11,3	6,5	6,9	7,6
Wietrzychowice.....	11,4	12,7	11,9	12,8	12,6
Wojnicz.....	7,2	6,6	5,9	5,5	5,5
Zakliczyn.....	11,1	9,8	10,0	9,9	10,2
Żabno.....	10,4	7,6	7,3	7,4	7,5
Szerzyny.....	21,2	21,9	11,1	15,6	15,6
M. Tarnów	7,4	6,9	6,5	6,1	6,3

Tabl. 32. Turystyczne obiekty noclegowe w 2013 r.

Wyszczególnienie	Obiekty noclegowe ogółem ^a	Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		ogółem	w tym turyści zagraniczni	ogółem	w tym turystom zagraniczn
Ogółem	41	94878	12236	157625	18938
Powiat brzeski.....	10	28543	3160	45380	5066
Borzęcin.....	0	0	0	0	0
Brzesko.....	6	20102	2917	29705	4557
Czchów.....	1	1332	0	5339	0
Dębno.....	1	222	0	388	0
Gnojnik.....	1	3916	243	4957	509
Iwkowa.....	1	2971	0	4991	0
Szczurowa.....	0	0	0	0	0
Powiat dąbrowski	4	3097	128	4380	207
Bolesław.....	0	0	0	0	0
Dąbrowa Tarnowska.....	3	3023	128	4260	207
Gręboszów.....	0	0	0	0	0
Mędrzechów.....	0	0	0	0	0
Olesno.....	1	74	0	120	0
Radgoszcz.....	0	0	0	0	0
Szczucin.....	0	0	0	0	0
Powiat tarnowski	14	21709	3193	39881	4126
Ciężkowice.....	3	4943	56	12667	292
Gromnik.....	1	426	0	731	0
Lisia Góra.....	1	774	62	872	71
Pleśna.....	0	0	0	0	0
Radłów.....	1	1124	96	3651	282
Ryglice.....	0	0	0	0	0
Rzepiennik Strzyżewski.....	0	0	0	0	0
Skrzyszów.....	1	4611	1718	5077	1811
Tarnów.....	1	6544	1190	9266	1492
Tuchów.....	2	934	0	1030	0
Wierzchosławice.....	0	0	0	0	0
Wietrzychowice.....	0	0	0	0	0
Wojnicz.....	1	576	0	3847	0
Zakliczyn.....	1	659	0	1251	0
Żabno.....	2	1118	71	1489	178
Szerzyny.....	0	0	0	0	0
M. Tarnów	13	41529	5755	67984	9539

a stan w dniu 31 VII